

Betrekken bij
PS-vergadering van
29 september 2021

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid**

gehouden op 8 september 2021

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 8 september 2021

Locatie: Statenzaal

Aanwezig:

mevrouw A. Udinga (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
mevrouw L. van Dijken-te Velde (ChristenUnie)
de heer F.P. Duut (JA21)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
de heer E.E.A.A. van Liempd (GroenLinks)
de heer R. Mäkel-van Luttikhuizen (SP)
de heer J.J. Moes (VVD)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer K. Neutel (CDA)
mevrouw S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal)
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
de heer J. Smits (VVD)
mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
mevrouw B. Zouine (D66)
mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

mevrouw R. Veenstra, statenadviseur

Voorts aanwezig de leden van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)
de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)
de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer R.W. Camies (JA21)
de heer J.W. Drukker (JA21)
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal)
de heer P.A. Zwiers (PvdA)

1. Opening

De voorzitter: Welkom aanwezigen in de zaal en de mensen die luisteren en kijken via het internet. Een speciaal hartelijk welkom voor de heer Oosting van de VVD, voor wie het zijn eerste commissievergadering is. Veel succes vandaag. De starttijden van de commissies zijn vanaf nu om 9.30 uur in plaats van om 9.00 uur, dus houd daar rekening mee. Het is fijn dat we weer fysiek kunnen vergaderen, maar ik wil nog wel even een paar verkeersregels nadrukkelijk benoemen. Het belangrijkste is wat mij betreft: houdt rekening met elkaar en probeer de anderhalvemeter afstand van elkaar goed in de gaten te houden. Daarnaast: blijf zoveel mogelijk op uw plek zitten tijdens de vergadering. Interrupties kunt u plegen, indien gewenst uiteraard, vanaf uw eigen stoel. Steek dan even uw hand op, zodat ik dat kan zien. Omdat er geen intekelijsten zijn, vraag ik bij het begin van elk agendapunt wie het woord wil voeren. En dan speciaal voor de mensen op de publieke tribune of in C067: verlaat u deze plek definitief, draai dan de groene kaart om naar rood. Dat is het teken voor de bode dat de plek schoongemaakt kan worden. Als het zover is dat we gaan lunchen, dan kunt u deze gebruiken in de tijdelijk aan uw fractie toegewezen fractiekamer of op een aangewezen plek in de centrale hal. En als laatste aandachtspunt na afloop of tijdens de lunchpauze: verlaat de zaal in alle rust, te beginnen bij diegenen die het dichtst bij de ingang zitten. Vandaag afwezig: de heer Zwiers van de PvdA en de heren Drukker en Camies van JA21 en de heer Wiersema van Sterk Lokaal Drenthe. Vanmiddag komt bij agendapunt 10 een spreker, de heer Guliker en dan is ook gedeputeerde Brink weer aanwezig en ik heb net vernomen dat de heer Bijl ons om 15.00 uur gaat verlaten voor een heel speciaal optreden. Maar 15.00 uur is misschien ook wel een hele mooie tijd om richting het einde van deze vergadering te koersen, ik noem maar wat.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Dan gaan we nu over naar de vaststelling van de agenda. Er zijn geen opmerkingen over de agenda binnengekomen, maar misschien wil iemand van u daar nog iets over zeggen? Ik zie geen vingers. Ik zou zelf eigenlijk willen toevoegen, juist omdat er geen sprekers zijn bij agendapunt 7 de Natuurvisie, waar wel rekening mee is gehouden in de agenda, om als de tijd het toelaat agendapunt 12 de mededeling over stikstof, nog voor de lunch te doen. Is de heer Jumelet daar akkoord mee?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, op zich zou dat heel mooi zijn in de agenda. Alleen heb ik nog wat voorbereiding te doen, want ik moet nog wat informatie ophalen. Dat was mijn planning in ieder geval, om dat na de behandeling van de Natuurvisie te doen.

De voorzitter: Oké, dan kan dat dus niet. Ik had gehoopt dat u die voorbereiding wellicht de voorgaande dagen al had gedaan, maar ik snap dat daar nog even een laatste actualiteit aan toegevoegd moet worden.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, zo is het ook. De laatste stand van zaken wilt u natuurlijk ook graag horen.

De voorzitter: Goed, dan laten we de agenda zoals hij is.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan bij agendapunt 3, de mededelingen. Er zijn geen verzoeken binnengekomen voor het doen van een mededeling. Dat klopt.

4. Besluitenlijst van de vergadering van 16 juni 2021 en de lijst van toezeggingen

De voorzitter: Dan agendapunt 4. Hierbij stel ik de besluitenlijst van 16 juni vast, conform het ontwerp en de gemaakte opmerkingen over de besluitenlijst zijn verwerkt. Dan de toezeggingenlijst, die heeft u apart toegevoegd in de lijst. Zijn er bij u of bij het college nog vragen of opmerkingen over de toezeggingen? De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Daar staat al een hele lange tijd een motie op de lijst van toezeggingen: 'Oplossen PAS-meldingen' en daar wordt het college verzocht te bevorderen. Dat zit allemaal in de wetgeving op dit moment, als het gaat om de stikstofmeldingen, dus het bevorderen is eigenlijk hiermee ondervangen en dat hebben we natuurlijk ook in de afgelopen tijd zelf in de lobby en allerlei zaken op die manier naar voren gebracht, ook bij LNV, dus ik kan me voorstellen dat dat dan ook voldoende is afgehandeld.

De voorzitter: Is dat zo? Ik kijk even rond. Ja, ik denk dat dat correct is. En dan wil ik verder voorstellen om naar aanleiding van het voorstel van gedeputeerde Stelpstra, om motie M 2020-35, 'Burgerparticipatie besluitvorming energietransitie' als afgedaan te beschouwen en deze is nu meegenomen in de RES. Kunt u zich daar ook in vinden? Dan zetten we daar ook een krul bij.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: Agendapunt 5, de ingekomen stukken. Toegezonden aan u is de Lijst met ingekomen stukken A.1 tot en met A.24 en B.1 tot B.54. Er zijn hier door een aantal fracties vragen over gesteld en deze vragen zijn ook op het SIS geplaatst en aan u en de gedeputeerden gemaild. Ik begin met A.6, de brief over de Zonneroute van de A37. Hierover heeft de fractie van de PVV een vraag gesteld. Het gaat onder andere of het klopt dat de hoge wand van zonnepanelen langs de A37 niet geplaatst gaat worden. De vraag wordt gesteld aan gedeputeerde Brink, maar in overleg met gedeputeerde Brink geef ik nu het woord aan de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Die dus inderdaad het antwoord zal geven. Gevraagd wordt naar de plaatsing van een maximaal 6 meter hoge zonnewand ter hoogte van Erica, of dat niet doorgaat. Even wat context. Er is door de gemeente Emmen een zienswijze ingediend op het ontwerp-PIP Zonneroute A37, waarin een verzoek wordt gedaan om de zonnewand dus inderdaad te schrappen. Daarnaast heeft u kunnen zien dat ook veel bewoners uit Erica een zienswijze hebben ingediend tegen de zonnewand. Vanuit de zorgvuldigheid van het proces rond de PIP kunnen wij echter niet vooruitlopen op die vraag die nu gesteld wordt. Tot 9 september kunnen zienswijzen worden ingediend, dus de periode loopt nog eventjes een paar dagen, waarna we als college alle zienswijzen gaan beoordelen en eventuele verzoeken tot aanpassing dan zullen meenemen. Daarna zal GS het definitieve PIP met eventuele wijzigingen aan u voorleggen en is het aan u om hierover ook een uiteindelijk besluit te nemen. Draagvlak is een belangrijk aspect in dit alles en we zullen dit signaal van de gemeente Emmen en natuurlijk ook de inwoners van Erica dan ook serieus nemen en een goede plek geven in het definitieve PIP. Dus nog even geduld voor een definitieve besluitvorming.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, is dit voor u voldoende?

De heer Vorenkamp: Ik had ook nog een vraag gesteld voorzitter, over het meetellen van de eventuele oppervlakten per gemeente. Die vraag is niet beantwoord.

Gedeputeerde Jumelet: Dat ga ik nu doen. De Drentse Zonneroute A37 is inderdaad opgenomen in de RES-ambitie van de drie gemeenten en telt dus mee.

De voorzitter: Dank u wel, heer Jumelet.

De heer Duut: Voorzitter, mag ik?

De voorzitter: De heer Duut. Gaat uw gang.

De heer Duut: Nog een kleine, praktische vraag aan de gedeputeerde. Wordt die zienswijze-procedure nog dit jaar aan ons voorgelegd?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dat weet ik allemaal niet precies, maar het is natuurlijk wel zo: tot 9 september kunnen zienswijzen ingediend worden, dus ik stel me voor dat dat gewoon zijn loop heeft en ik stel me dan ook zo voor dat het zo snel mogelijk gebeurt. Maar of dat dit jaar is, moet ik aan mijn collega vragen. Maar wat in de lijn zit, is om dat in ieder geval wel zo snel mogelijk af te handelen om duidelijkheid te verschaffen. Maar de precieze datum of welke maand dat is dat kan ik u nu niet zeggen, maar wellicht kan de heer Brink daar vanmiddag nog even iets over zeggen of zullen we daar later op terugkomen.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een korte vraag van mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, toch even een vraag, wat de procedure betreft richting de heer Vorenkamp. Ik vind het wel bijzonder dat u nu uitgebreid ingaat op de zienswijzen, terwijl wij het hele traject nog moeten doorlopen. Dus als wij nu al vragen gaan stellen, voordat termijnen gesloten zijn, vind ik dit wel een hele bijzondere. Dus ik zou willen vragen of de heer Vorenkamp daar toch wel naar wil kijken, want dan gaan we discussies over één zienswijze voeren, terwijl er nog tientallen volgen en procedureel komt die gewoon hier terug.

De voorzitter: Korte reactie van de heer Vorenkamp en dan sluiten we dit agendapunt af.

De heer Vorenkamp: Ik zal heel kort reageren. Ik ga over mijn eigen vragen, sorry.

De voorzitter: Goed, dan gaan we verder. De volgende vraag gaat over A8, Start actualisatie Omgevingsvisie Drenthe 2018 en het opstellen van een procesaanpak langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe. Het betreft een brief van 29 juni 2021 en hierover heeft de fractie van D66 een vraag gesteld en de vraag is heel kort, dus die kan ik herhalen: Is GS voornemens het Programma Panorama Drenthe te betrekken? Ook weer omdat gedeputeerde Brink later is, neemt hij deze vraag later mee bij de behandeling van agendapunt 10, de wijziging van de POV. Akkoord? Akkoord. Ook de volgende vraag is van de fractie van D66 en gaat over A9 Stikstofbank en de vraag betreft of alle vrijkomende stikstofruimte uit de vergunningen wordt opgenomen in de stikstofbank en ik geef het woord hierover wederom aan gedeputeerde Jumelet.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik even een correctie? Want die vraag is niet door D66 gesteld, maar door de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: Excuses, dan staat dat verkeerd op mijn papier. Excuses aan de Partij voor de Dieren. Maar nog steeds gaat de heer Jumelet de vraag beantwoorden.

Gedeputeerde Jumelet: Ik zal daartoe een poging wagen. Voorzitter, dank u wel. De micro-depositiebank wordt gevuld met vrijgevallen depositieruimte en voor de duidelijkheid, daar hebben we het ook in het verleden in de afgelopen tijd ook over gehad, dit is de stikstofruimte die resteert als een bevoegd gezag via extern salderen een Natuurvergunning verleend. Dus dan is er ook ruimte. Het gaat dan over het niet helemaal matchen een-op-een als er gesaldeerd wordt, in dit geval extern gesaldeerd wordt, dus alleen in het geval wij een vergunning verlenen met extra installeren en nadat die vergunning onherroepelijk is geworden, wordt de restruimte in de micro-depositiebank gestopt en dan kunnen we daar weer vervolgens, als dat gevraagd wordt, ook weer ruimtes verschaffen aan hen die ook weer een vergunning willen hebben. Maar dat is dan het hele systeem. Dus dat is het antwoord op deze vraag, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker heeft daar een reactie op.

Mevrouw Zuiker: Ik begrijp toch niet helemaal het antwoord, want volgens mij is de vraag: wordt alle vrijkomende stikstofruimte uit de vergunning opgenomen in de stikstofbank? Is het ja of is het nee?

Gedeputeerde Jumelet: Dat is ook zo, maar ik gaf aan dat de methodiek richting de stikstofbank is, dat als er extern gesaldeerd wordt, daarmee als het niet helemaal matcht en er ruimte overblijft, dat dat dan in de depositiebank wordt gestopt om vervolgens ook weer te kunnen gebruiken. Maar niet alle ruimte wordt daarin gestopt.

De voorzitter: Is dit voor u voldoende, mevrouw Zuiker?

Mevrouw Zuiker: Nou ja, ik denk dat ik het daar maar bij moet houden, maar op zich zei de gedeputeerde eerst ja en nu weer nee, dus het wordt heel vaag. Maar we hebben het er vast nog wel een keer over. Dank u wel.

De voorzitter: Dat dan denk ik ook. De fractie van het CDA in de persoon van mevrouw Vedder, heeft een aantal vragen gesteld over A10 Tijdelijke verkeersmaatregelen N34. Ik wil alle commissieleden er nogmaals op wijzen dat de bedoeling van dit agendapunt is, dat er een korte, verhelderende vraag gesteld kan worden over de ingekomen stukken. Ik laat het er voor deze keer bij, maar ik ga ervan uit dat u bij de volgende vergadering deze spelregels handhaaft. Ik zie een duim, dus dat gaat goed komen. Vier vragen en antwoorden gaat gedeputeerde Bijl. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Met uw welnemen neem ik ook even het punt erbij wat de Partij voor de Dieren op dit agendapunt heeft ingebracht en B35. De Partij voor de Dieren wil dit agenderen. Dat komt denk ik, als dat ook geaccordeerd wordt, tegemoet aan uw opmerking over de vier vragen van het CDA, want dat is bijna een opmaat naar een bijdrage in een debat. Dus dat zou dan mooi daarin aan de orde kunnen komen. En aangezien je je kruit niet te vroeg moet verschieten, lijkt het me handig dat ik dan ook in dat debat op die vragen inga en

om u te helpen: gisteren is in het college een brief vastgesteld, ook op vragen van de Partij voor de Dieren, dat gaat ook voor een deel hierop in. Dus het lijkt me dan goed om die brief, die beantwoording van het college, daarbij te betrekken. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Vedder nog een reactie? Nee. Dank u wel. Dan de volgende. Zoals de heer Bijl al aangaf wil de fractie van de Partij voor de Dieren de brieven A10 en B35, de maatregelen voor de N34, agenderen voor de commissievergadering OGB van 13 oktober aanstaande. Mevrouw Zuiker, ik ga ervan uit dat u de onderbouwing uiterlijk 16 september aanlevert, zodat deze op tijd is voor het presidium van 20 september. Dank u wel. De fractie van de Partij voor de Dieren heeft ook een vraag over A13 gesteld, het Jaarverslag van de VTH. De vraag betreft: wilt u het onderzoek in het kader van het convenant over de Natuurvergunning woningbouw Kloosterveen naar PS sturen? Een duidelijke vraag voor de heer Kuipers, maar de heer Kuipers is niet aanwezig en de heer Jumelet wuift, dus hij gaat hem beantwoorden.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, vandaag een beetje als stand-in, dus ik doe mijn best. Het antwoord daarop is, dat het onderzoek nog niet afgerond is en dan kunnen we het daarom ook nog niet met u delen. Maar als het onderzoek afgerond is, dan volgt er ook een appreciatie op en vervolgens zal daarna het ook aan u worden toegestuurd. Dat is het korte antwoord.

De voorzitter: Voldoende voor mevrouw Zuiker? Ja, fijn.

De heer Schomaker: Mevrouw de voorzitter?

De voorzitter: De heer Schomaker van de Partij van de Arbeid. Dank u wel.

De heer Schomaker: Ik vind dat gedeputeerde Jumelet een beetje tekortgedaan wordt, want hij zit een beetje in het donker. Ik weet niet of dat technisch op te lossen is?

De voorzitter: U heeft gelijk en daar hebben we al even vragen over gesteld en gekeken of het technisch mogelijk is om het iets lichter te maken, maar het is niet mogelijk. Dus ja, dan houdt het op. Simpel antwoord. Of hij moet een plaats opschuiven en dan gaat het ook beter. Dat is de buitenkant. We gaan verder naar de laatste binnengekomen vragen over de ingekomen stukken en die is van de fractie van de PVV en gaat over B24, de brief van Farmers Defence Force, over de toenemende gevaren van Jakobskruiskruid in Drenthe voor de volksgezondheid. Ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: In het licht als het goed is. Aan wie ligt het?

De voorzitter: Wellicht nog een opschuiven?

Gedeputeerde Jumelet: Nog een opschuiven?

De heer Schomaker: Zo dicht mogelijk bij de heer Bijl gaan zitten, zou ik zeggen.

De heer Moes: Misschien kan hij buiten gaan zitten, dat klopt wel bij de natuur.

Gedeputeerde Jumelet: Zo beter? Ik ben inmiddels twee gevulde koeken gepasseerd, dus dat komt wel goed. Voorzitter, de vraag inderdaad was en is de vraag naar de beantwoording van die brief van Farmers Defence Force. Dat was en is de vraag. Het antwoord daar op is: ja, die

wordt natuurlijk schriftelijk beantwoord en volgens mij is het zelfs maandag al in ons portefeuille-overleg om dan vervolgens die week daarop ook in GS die brief vast te stellen. Dus die wordt ook aan u verstrekt om te zien wat dan ook het antwoord is. Dat gebeurt, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel.

6. Rondvraag

De voorzitter: Dan gaan we nu over naar agendapunt 6, de rondvraag. Er is een rondvraag binnengekomen van de fractie van de VVD over de permanente oplossing voor asiel- buschauffeurs. Ik geef daarover het woord aan mevrouw Zwaan van de VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. Inderdaad, onze fractie heeft een rondvraag ingediend met betrekking tot de bron in de media van RTV Drenthe van 31 augustus jongstleden, waarin vermeld wordt dat op 30 augustus de staatssecretaris mevrouw Broekers-Knol, een brief aan de chauffeurs van Qbuzz heeft gestuurd, nadat ze in juli jongstleden zelf naar Emmen kwam om zich bij te laten praten over de problemen op de lijnen 72 en 73, Emmen-Ter Apel visa versa en de oplossingen die de afgelopen jaren kwamen en gingen. Het verbaast de chauffeurs en ook de VVD-fractie dat de staatssecretaris het wederom alleen heeft over het inzetten van tijdelijke extra maatregelen, in dit geval tot het einde van dit jaar. Ook staat er in de brief dat voor de eventuele extra kosten de provincie Drenthe bereid is daaraan bij te dragen. Bekend is ook dat het probleem van overlast zich verschuift naar vervoerder Arriva, wanneer er in Emmen op de trein gestapt wordt in de richting van Zwolle. Arriva heeft inmiddels met geld van de provincie Overijssel en Drenthe een aantal maatregelen genomen, maar ook hier constateren wij dat dit nog niet afdoende is. Onze vraag aan de gedeputeerde: kan en wil de gedeputeerde ons informeren over de voortgang van deze maar voortdurende, tijdelijke maatregelen, onzekerheid voor personeel van Qbuzz en Arriva en bijbehorende financiële consequenties voor de provincie? Hoe tijdelijk is tijdelijk? En wanneer kunnen wij een structurele oplossing van deze problemen tegemoet zien? Om welke bedragen gaat dit? Is dat tijdelijk of wordt dat ook structureel? We zouden graag een duidelijk en helder standpunt van de gedeputeerde vernemen, ook met betrekking tot de verdere gesprekken met het rijk. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Zwaan. Zijn er wellicht nog andere fracties die hierover het woord willen voeren of een korte vraag willen stellen? Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik heb even een korte verduidelijkende vraag. Wordt er ook concreet ingezet op betere en meer zelfverdedigingsmiddelen voor het uitvoerende personeel op deze problematische lijnen? Dank u wel.

De heer Pragt: Voorzitter?

De voorzitter: Als u ook eventjes uw beeld aan doet, dan kan ik het zien. De heer Pragt. Gaat uw gang.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. Ik heb de vraag met interesse gelezen, maar ik ben wel een beetje verbaasd dat die rondvraag nu op de agenda komt. Het onderwerp is al meermaals hier geagendeerd en besproken en er is ook een motie aangenomen en ook beantwoord door de gedeputeerde en volgens mij ligt de oplossing nu in Den Haag bij mevrouw Broekers-Knol. En voor

zover ik weet is dat ook een VVD-lid en het lijkt me veel beter dat het via de partijlijn gaat rechtstreeks naar Den Haag, om de oplossing te zoeken. En ik heb ook de indruk dat de gedeputeerde en GS er alles aan doen om een goede oplossing te vinden en daar heb ik geen twijfel over, maar ik weet niet of de VVD daaraan twijfelt, aan de inzet en de betrokkenheid van GS. Dank u.

De voorzitter: Ik hoor geen vraag mijnheer Pragt, alleen een mening.

Mevrouw Zwaan: Voorzitter, mag ik daar een opmerking over plaatsen?

De voorzitter: Gaat uw gang, mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel. Wij twijfelen geenszins aan de inzet van GS en aan de inzet van onze staatssecretaris, om het dan maar zo even uit te drukken. Alleen wij zijn enigszins verbaasd dat er in juli goede gesprekken zijn gevoerd, waarin ook ingezet is op een structurele oplossing en nu weet ik ook wel dat we een demissionair kabinet hebben en dat er maar drie maanden tussen zitten, dus dat het allemaal wel heel kort tijd is, maar ik had gewoon een andere reactie verwacht en ik verneem vanuit de media dat de provincie toegezegd heeft daar wederom geld in te steken, dus vandaar mijn rondvraag, dat ik denk: in hoeverre strekt dit? Dus dat is de reden waarom wij deze rondvraag hebben ingediend. Ik heb net al in de wandelgangen van de gedeputeerde het een en ander begrepen, dus ik zie zijn antwoord met belangstelling tegemoet en wellicht komen we daar dan nog verder over te spreken. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zwaan. Geen andere vragen? Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Het is jammer dat wij er weer over moeten praten en er nog geen structurele oplossing ligt, laat ik met die deur in huis vallen, want dat is wel de inzet van ons college om met alle betrokkenen tot een meer structurele oplossing van deze problematiek te komen. Dat is ook door mij ingebracht in een gesprek met de staatssecretaris in Ter Apel voor de vakantie. We hebben in ieder geval gezegd, omdat we een tijdelijke maatregel hadden genomen, Drenthe en Groningen voor de asielzoekersbus tussen Emmen en Ter Apel, dat wij moeten werken aan die structurele oplossing en dat we ook richting het personeel en de reizigers in ieder geval voor de rest van het jaar die helderheid moeten verschaffen, dat die bus ook na september zou kunnen blijven rijden, om gebruik te maken van de tijd tot het eind van het jaar om tot echte oplossingen te komen. Nou, dat was in ieder geval een concrete uitkomst van dat gesprek, dat de staatssecretaris dat met ons van mening was. Dat heeft ze ook laten weten gelukkig en daarbij heb ik aangeboden dat, mochten er nog wat extra kosten zijn, dat we als regio bereid waren om de helft daarvan voor onze rekening te nemen, als het kabinet die andere helft voor zijn rekening nam. Ik ga ervan uit dat we daar uit gaan komen. Het gaat niet om enorme bedragen voor de rest van het jaar, dus dat is wel te overzien. Dan praat je wellicht over enkele tienduizenden euro's, maar er moet structureel worden gekeken: wat kunnen we gaan doen? Die gesprekken zullen door de staatssecretaris worden opgepakt. Zij heeft toegezegd daar een overlegtafel voor te gaan beleggen. Dat moet dus de komende maanden gebeuren, demissionair of niet. De problematiek is niet demissionair, dus daar moeten we gewoon een antwoord op geven. En als iedereen op zijn eigen strepen blijft staan, dan komt er geen goed antwoord. Dus we moeten over onze eigen schaduw heen stappen. Dat geldt voor rijk, provincie, gemeenten en vervoerders en we moeten daar gezamenlijk wat aan doen. Dat was vooral gericht op de buslijnen, maar we zitten natuurlijk ook met de trein- verbindingen, voor een deel

dezelfde problematiek. Niet alleen vanuit asielzoekershoek, er zijn ook andere, laat ik zeggen problematische gebruikers van het openbaar vervoer in beeld en daar moeten we in gezamenlijkheid een antwoord op zien te dichten en dat overleg zal binnenkort plaatsvinden tussen de commissarissen van de Koning in Overijssel en Drenthe, een aantal burgemeesters en een paar betrokken gedeputeerden, om in gezamenlijkheid ook daarnaar te kijken hoe we dat het beste kunnen oppakken. Ik heb ook in de pers gelezen dat Overijssel daar € 1 miljoen voor beschikbaar heeft. Ik las dat Drenthe daar € 250.000 voor beschikbaar zou hebben. Dat is een bedrag dat wij als richting hebben meegegeven, omdat we samen met Overijssel verantwoordelijkheid voelen voor de veiligheid, maar dat is geen structurele bijdrage, dat is hooguit de maximale bijdrage om de structurele situatie te bereiken. Uiteraard voordat we overgaan tot het uitgeven van dat bedrag bent u als Staten nog in beeld om daar een besluit over te nemen. Dus dat is wel de disclaimer die ik bij dit soort dingen moet noemen. Maar gezien uw warme belangstelling daarvoor heb ik wel vertrouwen dat dat, als het echt leidt tot een oplossing dat het mogelijk is. We hebben in concept een brief klaarliggen voor de Staten. Die zal in de loop van de volgende week naar u toegaan, waarin wij ook nog op deze problematiek ingaan. Dus ik kan me voorstellen dat die op de ingekomen stukkenlijst van 29 september komt, voorzitter. En dan is dat ook weer een haakje om daar wel of niet op die brief in te gaan. Ik geef even een wat uitgebreid antwoord, maar dit zijn de dingen die ongeveer ook in de brief zullen staan en ik doe echt ook een beroep op alle betrokkenen om zich hiervoor in te willen zetten. En de verantwoordelijkheid ligt primair bij het rijk als het gaat om asielzoekers. Die ligt voor de openbare orde en veiligheid primair bij de burgemeesters. Die ligt als het gaat om de concessie- invulling primair bij de vervoerders, maar wij zijn concessieverleners en dus hebben wij er als provincie ook een betrokkenheid bij. En als wij nogmaals alleen onze eigen bevoegdheden als uitgangspunt hanteren, dan kan het ver-zanden in het naar elkaar toe wijzen en ik heb geprobeerd juist ook aan te geven dat we bereid zijn om ook wat middelen daarvoor beschikbaar te stellen, over onze eigen schaduw heen te stappen en die samenwerking te bevorderen. Wordt vervolgd.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Bijl. Mevrouw Zwaan is dit voor u voldoende voor nu?

Mevrouw Zwaan: Zeker voldoende voor nu. Mijnheer Bijl, bedankt voor het uitgebreide antwoord en wij zien de brief graag tegemoet. Wij zullen naar aanleiding van de inhoud daarvan misschien overwegen om hem voor 29 september te agenderen, maar dat gaan we zien. Wij zien hem tegemoet. Dank u wel, gedeputeerde. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel.

7. Ontwerp van de geactualiseerde Gastvrije natuur, de Natuurvisie 2040; brief van het college van Gedeputeerde Staten 24 augustus 2021

De voorzitter: Dan gaan we nu over naar het grote agendapunt tot aan de schorsing, het ontwerp van de geactualiseerde Gastvrije natuur, de Natuurvisie 2040. Vandaag wordt het ontwerp Natuurvisie besproken in de commissie en vanaf 17 september wordt deze ter inzage gelegd en kan iedereen een zienswijze indienen. Vervolgens komt de Natuurvisie aan het eind van dit jaar of begin volgend jaar ter vaststelling terug in de commissie en PS. Ter voorbereiding op dit agendapunt is er op 26 mei een Statenontmoeting geweest en op 1 september een informatiebijeenkomst. Vandaag gaan wij deze Natuurvisie bespreken. Er staan 5 minuten voor elke fractie. Dat is het maximum aantal minuten. Die hoeft u dus niet te benutten. Maar als u iets heeft waarvan u zegt: dat wil ik meegeven aan het college, dan mag u daar maximaal 5 minuten aan besteden.

Wie mag ik noteren als woordvoerder bij dit agendapunt? De heer Bosch, PvdA. De heer Duut, Ja21. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren. D66, mevrouw Zouine, de heer Veldsema, Christen-Unie. Even kijken, mevrouw Vedder van het CDA, de heer Schoenmaker Sterk Lokaal, de heer Van Liempd GroenLinks, de heer Van de Weg, SP, de heer Vorenkamp van de PVV, de heer Moes van de VVD en Forum voor Democratie is afwezig. Dan hebben we een mooi lijstje. Even kijken, zoals gezegd: u heeft in de eerste termijn 5 minuten spreektijd, de interrupties vinden dus plaats vanaf uw zitplaats. Steek uw hand op en doe even kort de microfoon aan, want dan heb ik u in beeld en dan kan ik u het woord geven. Ik geef als eerste het woord aan de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Met deze geactualiseerde Natuurvisie is Drenthe op zoek naar balans, een gezonde balans tussen een robuuste natuur, een grotere biodiversiteit binnen en buiten onze Natura 2000-gebieden en naar ruimte voor natuur enerzijds, maar ook ruimte voor het benutten van de natuur. Niet alleen voor recreatie, maar ook door natuurbeheer te verbinden aan het agrarisch ruimtegebruik en de natuur te benutten en in te richten voor het aanpakken van maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie of het vastleggen van CO2 in bossen of hoogveengebieden. De Partij van de Arbeid vindt het in deze wel belangrijk dat bij het benutten het belang van de natuur leidend moet blijven. Een spagaat werd het in de media genoemd, maar er zijn verschillende manieren om uit een spagaat te komen: door de ruimte tussen de twee tegenpolen te verkleinen en door sterke, veerkrachtige spieren. De Partij van de Arbeid-fractie vindt dat deze eerste evenwichtsoefening voldoende basis biedt om de provinciale visie op natuur en de samenhangende maatschappelijke opgaven aan de Drentse samenleving ter inzage voor te leggen. We zijn dan ook erg benieuwd naar de reacties vanuit de betrokken organisaties en de Drentse burgers. Voor ons ligt een brede visie waarin een meer integrale visie wordt gegeven over samenhangende processen die veel invloed hebben op mens en natuur. Daarmee laten we niet alleen de gedeputeerde en de provincie, maar ook de vele partijen die hun input hebben gegeven, zien over veerkracht en bereidheid te beschikken om de kloof tussen natuur en ruimtegebruik door de mens te verkleinen. Want alleen samen kunnen we die uitdagingen aan. Niet alleen in de natuurgebieden, maar juist ook daarbuiten. We kunnen met deze visie wegsturen van het gepolariseerde beeld tussen de natuur en cultuurland. Om de biodiversiteit buiten natuurgebieden te verbreden, is een van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid bewuste agrarische sector, die inzet op natuurinclusieve landbouw onderdeel van de oplossing. De Partij van de Arbeid is bijzonder tevreden over de aandacht voor de natuur buiten de natuur. Al meermaals hebben we het belang van overgangsgebieden tussen natuur en landbouwgebieden van kleine landschapselementen, zoals bosjes, houtwallen, heide of vennetjes als ecologische stapstenen tussen natuurgebieden aangestipt. Groene dorpsranden en stadsranden verdienen wat ons betreft nog wat extra aandacht en bescherming. Denk aan parken, groene schoolpleinen, tiny forests, maar ook de dorpse stadsranden. Zeker wanneer opgaven om meer woningen te bouwen straks ruimtelijk ingepast moeten gaan worden. Dat mag niet ten koste gaan van onze kernkwaliteiten. We zijn in de basis tevreden over de wijze waarop aspecten voor klimaat- adaptatie en waterbeheer verbonden worden aan een integrale Natuurvisie. Vernatting van beekdalen, het vasthouden van water om verdroging tegen te gaan, het tegengaan van hittestress zijn, wat de Partij van de Arbeid betreft noodzakelijk. De grootste wijziging betreft het beleid rondom de toelating van groot wild in Drenthe. Mijn fractie is blij met het feit dat het edelhert en het damhert met deze geactualiseerde Natuurvisie in principe welkom zijn in Drenthe. Wat de Partij van de Arbeid betreft, zijn edelhert en damherten welkom in de Drenthe. Ten aanzien van wilde zwijnen is het onzes inziens verstandiger om nader onderzoek naar de effecten van loslating van de nulstand af te wachten. We kunnen ons ook vinden in de aanpak van invasieve exoten die de inheemse natuur veel schade kunnen berokkenen, bijvoorbeeld door

verdringing. We hebben nog wel enkele bedenkingen bij de praktische uitvoerbaarheid om tamme damherten van spontaan binnenwandelande soortgenoten te onderscheiden. We vragen ons af of het niet te veel gestudeer op uitwerpselen gaat opleveren. Bovendien vindt de Partij van de Arbeid het belangrijk om ten aanzien van de beheerregimes een goede afstemming met buurprovincies te hebben. Hert en ganzen kunnen het net over de grens prima naar hun zin hebben en het lijkt ons weinig diervriendelijk om eenmaal in Drenthe hun pret te bederven. Graag daarop een reactie. En daarnaast tenslotte voorzitter, vraagt mijn fractie zich af of PS nog invloed kan uitoefenen op het uit te voeren beleid nu het Uitvoeringsprogramma flora en fauna door GS zal worden vastgesteld. Graag horen we dan ook nog van de gedeputeerde hoe onze Staten meegenomen zullen worden in de uitvoeringsplannen die deze visie, die terecht op hoofdlijnen thema's in samenhang brengt, via beleid omzet in concrete stappen om onze menselijke activiteiten evenwichtig in te vlechten in onze belangrijkste Drentse kernkwaliteit de natuur. Dank u wel, voorzitter.

De heer Van de Weg: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van de Weg heeft een interruptie.

De heer Van de Weg: Ik wil graag even een vraag aan de heer Bosch stellen. In het begin van uw betoog had u het over: de natuur moet leidend zijn. Bent u zich ervan bewust, ik neem aan van wel, dat dat betekent dat wij met wegen, met huizen bouwen, met de landbouw en noem maar de bollenteelt om maar eens een voorbeeld te noemen, dat we daar dus verder terughoudend in moeten zijn en dat misschien wel terug moeten dringen als wij de natuur leidend willen laten zijn?

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Ja. Het korte antwoord is: ja, daar ben ik me van bewust. Het iets langere antwoord is dat we ook bij vorige agendapunten die we in vorige commissievergaderingen en Statenvergaderingen hebben behandeld rondom bollen- en lelieteelt ook al hebben aangegeven: ja, die terughoudendheid past ons. Wat ons betreft moet ook meer gekeken worden naar oplossingen rondom zoning en ook grondgebonden grondgebruik. Maar dit is ook allemaal onderdeel van het nadenken over het inrichten van de ruimte en daar kom ik ook bij agendapunt 10, namelijk de wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening ook nog even kort over te spreken. Dus ja, daar ben ik mij zeker van bewust.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Ik heb eigenlijk één interruptie op de PvdA. Volgens mij hoorde ik zeggen dat bij de damherten geen nulstand is, maar ik haal uit het document dat op dit moment daar gewoon een nulstand is op damherten, ongeacht het feit of ze nou binnen komen wandelen of vanuit de vrije natuur hiernaartoe lopen. Alleen is dat laatste op dit moment niet het geval.

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Ik kan daar uit mijn hoofd op antwoorden, maar ik kan ook mijn papieren bijdrage even nakijken, maar volgens mij heb ik dat niet gezegd. Ik heb nergens in mijn bijdrage

betoogd, dat er op dit moment geen nulstand zou zijn, want die is inderdaad wel. De enige vraag die wij hebben, is op het moment dat de damherten in principe wel welkom zou zijn, hoe de provincie het handhaven, het in ieder geval in de dierenparkjes terugbrengen van tamme damherten, hoe zij dat gaat aanpakken. Maar volgens mij heb ik nergens in mijn betoog iets anders gesteld.

De voorzitter: De heer Schoenmaker, wilt u beginnen met uw eerste termijn?

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Het ontwerp van de geactualiseerde Gastvrije natuur, Natuurvisie 2040. Allereerst dank voor de opstellers van het document. Het is een goed leesbaar document, zeker door te werken met verschillende kleuren die corresponderen met de verschillende visies waar het betrekking op heeft. Er is al veel voorwerk verricht door velen en voordat het document 'De Gastvrije natuur, Natuurvisie 2040' vastgesteld wordt, zal er ook nog door velen input gegeven worden. Natuur is een kernwaarde voor Drenthe, voor recreatie en toerisme, een sterk economische bron van inkomsten. Werk samen met de agrarische tak, schakel ze in bij overleg. Je bent elkaar immers nodig om Drenthe vitaal te houden. Overleg model met natuurorganisaties, samenleven zonder elkaar met dictaten om de oren te slaan. Als we het voorliggende document doornemen, vallen ons een aantal zaken op. Een document met zowel objectieve informatie, maar ook behoorlijk subjectieve informatie. Die subjectieve informatie laat de ruimte om het document te interpreteren, zoals u het beste uitkomt. Ik kom zo met een paar voorbeelden. In het document wordt meerdere malen het woord 'balans' gebruikt, bijvoorbeeld op pagina 23. Beschermen, beleven en benutten moeten in balans zijn, waarbij het uitgangspunt moet zijn dat beleven en benutten niet ten koste gaan van natuur, biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. Balans is in onze beleving lariekoek. Dit document is vooral opgesteld door de natuurelite en als er sprake is van balans, dan is het balans voor de natuurelite. Of in dit voorbeeld voor het bestuur van de wielierclub die een mooie mountainbiketocht wil organiseren voor een paar honderd wielierliefhebbers uit Drenthe, maar het kan ook een wandelorganisatie zijn die een wandelevenement wil organiseren. Ik denk dat de natuurelite een andere balans voor ogen heeft dan de wielierliefhebber. Beiden houden ze van de natuur, maar de beleving is anders. De fanatieke natuurliefhebber, en daar zijn er nogal wat van, zal met dit document en deze tekst erin verwerkt elk evenement tegen kunnen houden. De tekst: 'Uitgangspunt moet zijn dat beleven en benutten niet ten koste gaan van natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur.' Daarmee kun je elk georganiseerd evenement in de natuur tegenhouden. Een evenement zal altijd ten koste gaan van natuur en biodiversiteit, al wordt er maar één rups doodgereden. Onze fractie ziet graag een tekst in het document verschijnen, waar ook evenementen plaats kunnen vinden en waarbij de interpretatie van het woord 'balans' voor iedereen helder is. In het document lezen we onder andere over groot wild. Edelherten zijn welkom, voor damherten geldt op dit moment de nulstand en wilde zwijnen zijn, vanwege de verkeersveiligheid, schade aan veehouderijen en dierziekten, op dit moment nog op de nulstand. Maar waarom staat in dit document nulstand voor wilde zwijnen? Zodra er een aantal worden gesignaleerd en zij de mazzel hebben door een dierenliefhebber op de foto te worden gezet, dit vervolgens doorspelen aan de media, dan blijkt de nulstand niet gehandhaafd. Kortom, als je als zwijn geluk hebt dat je op de foto staat, dan blijf je leven en als je niet op de foto staat, is het einde oefening. Ons voorstel is: óf maak er geen nulstand van voor de wilde zwijnen óf ga handhaven. Dit voorkomt namelijk terugkerende onrust en gezochte media-aandacht.

Mevrouw Vedder: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Vedder, Gaat uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank, voorzitter. Mijn vraag aan mijnheer Schoenmaker zou zijn, want u stelt nu twee keuzes voor, waar gaat de voorkeur van uw fractie naar uit? Ik weet wel waar de voorkeur van de CDA-fractie naar uit zal gaan, maar ik ben heel benieuwd hoe Sterk Lokaal daarin staat.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Op dit moment is er een nulstand en dan vinden wij ook dat die op dit moment gehandhaafd moet worden op de nulstand. Er komt zo meteen meer onderzoek. Mocht uit onderzoek blijken dat het niet zo reëel is dat er een nulstand is, maar dat het beheersbaar moet zijn en daar wordt op een goede manier mee omgegaan en zo komt het in het document te staan, dan hebben wij daar ook geen problemen mee. Maar op dit moment is dat afwachten en dan vind ik: nulstand is handhaven.

De voorzitter: Meneer Schoenmaker vervolgt zijn betoog.

De heer Schoenmaker: Onder het kopje 'Meerwaarde op projectplanniveau' staat onder andere: we zien een groep rustzoekers die vrijkomende boerderijen voor werk en wonen in gebruik nemen. En dat zien ze als meerwaarde. Vraag aan GS: is dit echt een meerwaarde of is het juist een gevaar voor Drenthe? Moeten we niet meer inzetten om deze vrijkomende boerderijen geschikt te maken voor bewoning voor de autochtone bevolking, die als ze op zich zelf of samen willen wonen geen woning meer kunnen betalen, omdat de rustzoekers met een grote geldbuidel rammelen en het voor de jongeren onmogelijk maken een woning te kunnen kopen? Ook willen we het onderwerp 'Toekomstgerichte landbouw' aanstippen op pagina 26. Er wordt gewerkt aan het moderniseren, innoveren en verduurzamen van de landbouw, wat zal leiden tot beoordeling op hun ecologische footprint. Dat vinden wij een goede zaak. Vanuit de sector is er volop aandacht voor dit onderwerp. Echter, en dat kwam vorige week aan de orde bij de bijeenkomst van de Stichting ROL Regionaal Onderzoek Lelie, Nederland is qua innovaties zeer vooruitstrevend. Bovenop de Europese toelating van gewasbeschermingsmiddelen zijn er in Nederland strengere regels en die moeten worden goedgekeurd door bijvoorbeeld het Ctgb. Wij sluiten aan bij de 'Toekomstvisie gewasbescherming 2030'. In dat kader heeft de ROL proefvelden, waar door de sector veel in geïnvesteerd wordt. Er zal ook een pilot, dat is hier al eens besproken, worden opgezet. Echter, zo bleek vorige week, is de pilot officieel nog niet van start gegaan, omdat één van de onderdelen niet is geregeld. Wat wel is geregeld, is kennisontwikkeling. Wat wel is geregeld: komen tot gewasbeschermingsmiddelen met lagere milieubelasting. Maar de derde is niet geregeld: het bevorderen van draagvlak tussen omwonenden en telers. Onze vraag is: waarom is punt 3 op dit moment nog niet geregeld? En wat zijn de ontwikkelingen hierin? Ik sluit hierbij af met de vraag: balans, er moet draagvlak zijn tussen de telers en omwonenden, maar als omgeschreven omwonenden voornamelijk actievoerders zijn, die tegen elke vorm van lelieteelt zijn en de omwonenden niet de echte autochtone inwoners van de dorpen zijn, hoe verwacht de gedeputeerde dan balans en draagvlak te creëren? Tot slot wordt er in het NNN ...

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een vraag stellen aan de heer Schoenmaker?

De voorzitter: Jazeker, mevrouw Kleine Deters van D66. Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik zou op veel punten in kunnen gaan, maar dat doe ik maar niet. We waren bij dezelfde bijeenkomst van ROL. Het doel van de ROL is helemaal niet terugdringen, maar onderzoeken welke middelen het beste gebruikt kunnen worden. Ik zou wat dat betreft mijnheer Schoenmaker willen vragen om daar nog eens goed naar te kijken, want u verknoot nu alles met elkaar en dat lijkt me niet geheel juist. Maar u zet nu groepen mensen weg alsof ze met het paspoort klaar moeten staan: dit zijn mijn GBA-gegevens. En u suggereert alsof dat dan op voorhand geen inwoners zijn. Ik vind dat u nogal beelden neerzet die ik niet zou kunnen plaatsen. Dus ik zou daar graag een verduidelijking van u willen hebben.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Bij de ROL wordt inderdaad gekeken: wat gebeurt er op het moment dat je minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt? Wat zijn de effecten op de teelt en wij zijn heel erg blij met dit onderzoek, omdat dat naar de toekomst en zeker richting 2030 veel informatie kan verschaffen, waardoor de lelieteelt veel milieuvriendelijker kan. En het blijft een feit dat op dit moment de pilot niet van start gaat, omdat dat draagvlak van de omwonenden en de telers er gewoon niet is. En we hebben hier ook bij dit onderwerp destijds insprekers gehad. Dat zijn vooral actiegroepen die zich druk maken om wat er met de lelieteelt gebeurt en dat is natuurlijk hun goed recht, maar dat zijn niet de omwonenden. Ik kom zelf uit het gebied waar ook de actievoerders vandaan komen. Ik hoor totaal andere geluiden van mensen die op dit moment niet gehoord worden en wij zouden graag zien dat die mensen wel degelijk gehoord worden in de pilot. En op het moment dat we wachten op welke vorm van actievoerders ook, op welk onderwerp, die krijg je niet aan tafel, daar krijg je geen overeenstemming mee. Als we het nou hebben over de Formule 1 in Zandvoort, daar zijn ook mensen voor en tegen. Ga je met de tegenstander spreken, dan komt er nooit een Formule 1 weer, dan kom je ook niet tot draagvlak.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een korte reactie geven op de beantwoording van de heer Schoenmaker aan mij?

De voorzitter: Ja, als u dat kort doet en dan ga ik daarna over naar mevrouw Zuiker voor een interruptie. Gaat uw gang, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, D66 heeft altijd gepleit voor gezamenlijkheid. En ik neem in ieder geval afstand van de woorden van de heer Schoenmaker en ik vind dat u met uw opmerkingen om groepen weg te zetten, erg polariseert in plaats van zoekt naar verbindingen.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker, een korte reactie.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. Ik denk dat er wel degelijk gepolariseerd wordt, maar niet vanuit ons, maar dat komt vanuit andere groepen die letterlijk tegenover elkaar zitten. Maar ik ben wel benieuwd, ik begrijp dat de ontwikkeling is, dat er gesprekken gaande zijn met de omwonenden, welke mensen dat dan ook mogen zijn. Ik ben heel benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde hierop.

De voorzitter: Dan gaan we over naar mevrouw Zuiker. U heeft een vraag aan de heer Schoenmaker.

Mevrouw Zuiker: Ja, ik hoor de heer Schoenmaker twee keer autochtone inwoners zeggen en dat vind ik toch een vreemde opmerking. Kennelijk zijn mensen die ..., ja ik weet niet wat ... ik wil eigenlijk wel weten wat hij daaronder verstaat.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: De autochtone inwoners, daarmee bedoel ik mensen die in de dorpen wonen, die hiervandaan komen en eigenlijk bedoel ik daarmee mensen die misschien op dit moment vooral gehoord worden, mensen van buitenaf. Zo zetten ze zich zelf ook weg, die gestudeerd hebben en meer weten van de natuur dan de mensen die hier geboren en opgegroeid zijn. En ik sluit daar geen mensen mee uit, maar ik bedoel daarmee wel dat je ook de mensen die misschien niet hun dagelijks werk hebben bij de natuurbescherming, maar wel degelijk opgegroeid zijn in de regio in Drenthe en of ze daar zijn komen wonen, ook allemaal prima, maar luister ook naar de mensen die minder fanatiek zijn in de uitingen ten opzichte van het milieu.

De voorzitter: Dit roept een vraag op bij mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u, voorzitter. Mijnheer Schoenmaker, de CDA-fractie is het helemaal met u eens dat het belangrijk is dat iedereen wordt gehoord en daar pleiten wij ook altijd voor. Maar blijft u nou toch alstublieft weg van termen als 'autochtone inwoners'. Want ik ben zelf in Dordrecht geboren, ik heb gestudeerd en ik woon op een boerderij in Drenthe en ik begrijp nu dat op het moment dat wij geen boer meer zijn, maar onze boerderij vrijkomende agrarische bebouwing is, dat ik daar subiet wordt uitgemierd, omdat ik geen autochtone Drent ben. Ik snap ook eigenlijk niet wat ik hier aan het doen ben, dat ik hier zomaar mijn mening verkondig als niet-autochtone Drent. Sorry, maar ik vind dit echt zo jammer van hoe wij normaal gesproken in Drenthe met elkaar omgaan. Ik zou echt willen oproepen om dat voortaan op een andere manier aan te vliegen.

Mevrouw Zouine: Ik sluit me daarbij aan.

De voorzitter: Goed mijnheer Schoenmaker, een korte reactie en als u daarna uw verhaal wilt u afronden, want u bent ook over uw tijd heen.

De heer Schoenmaker: Dat kwam volgens mij door een interruptie. Ik denk om ongewenste woordkeuze te voorkomen, laat ik het autochtone vervangen door gematigde. Ik denk dat we dan beter de lading dekken. Het laatste is Natuurnetwerk Drenthe. Met de soortenrijkdom gaat het niet goed, onder andere de boerenlandvogels. Oorzaken: inrichting van het gebied, beheer van het gebied, gebruik van het gebied en de milieucondities. In het document en ik weet niet of het toeval is, maar ik mis in dat verhaal de predatoren. Volgens mij hebben de predatoren een behoorlijke invloed op de vogelstand en dat zouden we ook graag terugzien komen in het document. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schoenmaker. Dan gaan we nu over naar de fractie van de ChristenUnie. Oh excuus, ik zie toch nog een vraag van de heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ik blijf toch een beetje hangen op het begin van uw betoog en ik heb daar lang over zitten nadenken. U heeft het erover dat balans zoeken lariekoek is. Nu snijdt u dat laatste onderwerp aan. Volgens mij gaat het daar in eerste instantie om het zoeken naar balans tussen bepaalde onderdelen in een ecosysteem en volgens mij gaat het in deze hele discussie om een

balans te zoeken tussen aan de ene kant natuurwaarden overeind houden, zodat alle inwoners van een gebied, of het nou gematigde, wat u er ook allemaal maar van maakt, wonen. Een balans zoeken tussen economische activiteiten, gebruik maken van een gebied, maar ook natuurwaarden overeind houden voor onze toekomstige generaties. En ik ben heel benieuwd naar hoe u kijkt naar uw balans. Want als we uw balans volgen, dan schiet de balans volgens mij heel erg door naar waarden waar ik hem in ieder geval niet zou willen hebben als autochtone, gematigde inwoner van Drenthe.

De voorzitter: Hoe staat het met uw balans, mijnheer Schoenmaker?

De heer Schoenmaker: Dank u wel. Het woord 'autochtone' neem ik nog een keer terug. Dat geeft de heer Bosch nu ook aan, ga daar het woord 'gematigde' voor invullen. Hoe wij de balans zien? Natuurwaarden zijn extreem belangrijk voor Drenthe. Het is een bron van inkomsten, het is genieten en natuur moet beschermd worden. Maar als ik vanmorgen in de krant lees dat de natuur van Drenthe geen pretpark moet zijn, dan vind ik dat zeer suggestief en met een pretpark stel ik mij geen evenement voor in de natuur of een wandelaar in de natuur. Ik denk dat balans inhoudt dat je vanuit meerdere uitgangspunten kijkt wat zou reëel zijn? En dan is er sprake van balans en het neigt toch wel heel erg, als je naar dit document kijkt, ook door wie het is opgesteld, dat het wel heel erg vanuit de natuurkant bekeken wordt. En daar maken vele Drenten en ook onze partij zich echt heel veel zorgen om. Dus de balans moet zijn: voor iedereen balans en niet vanuit een bepaalde hoek.

De voorzitter: Voor de allerlaatste keer de heer Bosch.

De heer Bosch: Geen vraag maar meer een opmerking. Volgens mij heet het ook niet voor niets een Natuurvisie. Dus ik vind het volledig legitiem dat hier primair de focus gaat naar hoe we met de natuur om willen gaan.

De voorzitter: Mooie oproep. Dan gaan we nu over naar de ChristenUnie, de heer Veldsema.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik heb een hele korte opmerking. Ik steun Sterk Lokaal sterk wat betreft de opmerking met betrekking tot de balans. En ik denk inderdaad dat de heer Bosch het wat dat betreft een beetje eenzijdig ziet.

De voorzitter: De heer Veldsema, ChristenUnie.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dan steun ik de heer Bosch, als we dat dan even in stemming moeten brengen.

De voorzitter: Het kan niet zo zijn dat we allemaal gaan roepen wie we wel of niet steunen. De heer Vorenkamp krijgt nog gewoon zijn eigen termijn en daar mag hij van alles in vinden. Maar nu is de termijn voor de ChristenUnie en de heer Veldsema heeft het woord. Gaat uw gang.

De heer Veldsema: Hartelijk dank. We zullen binnen 5 minuten proberen te blijven, voorzitter. Allereerst complimenten voor de brede consultatie. Laten we ook vooral de positieve dingen hiervoor noemen en echt gemeend: de complimenten voor de geweldige mooie opmaak. Het stuk kan zo als promotie voor Drenthe dienen. Het ziet er geweldig uit. Maar het is een complex verhaal, het is veel en dus ga ik mij vooral focussen op de grote wijzigingen. En dan valt vooral

op dat de nulstand toch niet voldoende digitaal is. Nul is niet een beetje. Nee nul, houdt dat alstublieft zo digitaal mogelijk, dat is ook echt 0,0. Laten we het onszelf niet aandoen dat we op termijn één keer per kwartaal hier met elkaar zullen moeten gaan vergaderen over een toevallige passant. Dat zou niet goed zijn. Een nieuwkomer, hoe die hier dan ook is en dat geldt dan ook zeker voor het everzwijn. Hoewel niet alle dieren genoemd worden, toch een een opmerking. We missen er twee en als overweging geven we dat dan maar mee. In ieder geval de steenmarter en wat dacht u van de verwilderde katten. Wat de ganzen betreft, zij nemen in aantal toe. Ik word iedere ochtend gewekt door het vrolijk gesnater van deze dieren die overvliegen. Het is heel mooi, maar ze zullen in aantal toenemen. Dus wees alstublieft specifieker ook in die visie, want dit gaat mogelijk toch problemen opleveren. Inhoudelijk laat ik graag de toelichting daarover aan de heer Van Liempd die er veel meer verstand van heeft. Tot slot: in de breedte is het een goed stuk. Het risico bestaat dat de focus en de discussie over iconische dieren gaat, terwijl het in de basis over de brede voedselpiramide dient te gaan. Einde.

De voorzitter: Dank u wel, heer Veldsema. En voor we overgaan naar de volgende spreker wil ik toch echt even benadrukken dat het niet de bedoeling is om uw microfoon aan te drukken en meteen te gaan praten. Wacht totdat u het woord krijgt van mij, want anders gaan we door elkaar praten en daar wordt het heel onoverzichtelijk van. De heer Vorenkamp heeft veel te vertellen en daarom geef ik hem nu ook het woord van de PVV. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u wel, voorzitter. Als ik de beleidsbrief en de Statenontmoeting over de nieuwe Natuurvisie goed interpreteer, dan dienen we het voorliggende stuk te zien als een soort voorontwerp. Er staat wel ontwerp boven, maar GS is benieuwd wat PS daarvan zal vinden en mag dus nog wijzigingen aangeven en zodoende verwacht onze fractie dat dit stuk nog niet als ontwerp Natuurvisie is rondgezonden aan gemeenten in het middenveld. We gaan daarvan uit, alleen vraag ik aan GS zekerheidshalve: klopt dit? Zo ja, dan is de mening van de fractie van de PVV dat er wat ons betreft in deze Natuurvisie een aantal elementen veranderen moet, voordat dit als ontwerp de deur uitgaat. Waar we echt niets in zien, is de bereidheid die het stuk toont met betrekking tot de opname van groot wild als nieuwe soorten in Drenthe. Ik citeer: 'Mede door het realiseren van robuuste natuur voelt groot wild (edelherten, damherten en wilde zwijnen) zich steeds meer thuis in Drenthe.' En een pagina verder wordt gesteld over het edelhert: '... er wordt geen nulstand gehanteerd ...' en er wordt dan aangestipt dat men zich voorbereidt op een groeiende populatie. In 2014 hebben wij als PVV bij de behandeling van de Natuurvisie 2014 en het Flora- en Faunabeleidsplan 2014 hierop al sterk afwijzend gereageerd in verband met de wijze waarop dat zou gaan gebeuren, namelijk zonder compleet omringende afrasteringen, vanwege met name twee problemen, voorzitter. De verkeersveiligheid. Een aanrijding met een hert is een heel andere gebeurtenis dan met een ree. De vraag is zelfs of de verkeersdeelnemer dit overleeft. In ieder geval zal de manier die nu voorgesteld wordt, 'we laten het gebeuren, we laten een 'fait accompli' ontstaan', tot dezelfde gevaarlijke situatie gaan leiden in Drenthe en dit terwijl dat niet hoeft. De betrokken gemeente waarin het Drents-Friese Wold ligt, was hier dan ook sterk op tegen en zij niet alleen. Oproep aan u allen van ons: we kunnen het nu tegenhouden. Het tweede probleem vormen alle extra geïntroduceerde groot wildsoorten voor de veterinaire gezondheid van de Drentse veestapel. Er zijn al problemen rond sommige natuurgebieden, zoals het Drents-Friese Wold met BVD Bovine Virale Diarree, door contact met reeën, dat is ons bekend, en voorts zijn varkenspest en andere zeer besmettelijke virusziekten onder wilde zwijnen aanwezig in Europa. Een ander probleem omvat ook nog het beheer van deze nieuwe faunasoorten. De populatiegroei wordt vaak gemakkelijk onderschat. Denk aan de Oostvaardersplassen en de Amsterdamse Waterleidingduinen. Er ontstaat al snel schade bij ontijdig ingrijpen aan andere natuurwaarden et cetera, dus als we het over balans

hebben ... Helaas passen onzes inziens deze groot wildsoorten niet in het huidige Drenthe, wel in de zeventiende eeuw, maar nu niet. Onder hoofdstuk 3, Robuust natuurnetwerk staat: 'Bij de ontwikkeling van het NNN, het Natuurnetwerk Nederland, zetten we in op het vergroten van natuurgebieden.' Dat vindt de PVV onwenselijk. Er is reeds genoeg natuur in Drenthe. We hoeven dat niet nog kunstmatig te vergroten. Dat gaat ten koste van de mogelijkheden voor de voor Drenthe belangrijke agri-sector qua werkgelegenheid, 75% meer werkgelegenheid dan toerisme en recreatie. Onder paragraaf 2.4 Beschermen, beleven en benutten, staat: 'Beschermen staat hierbij voorop, omdat de instandhoudingsdoelen leidend zijn in onze aanpak.' Daar valt wel wat op af te dingen, voorzitter. Dat hoeft helemaal niet. De EU stelt dat als in stand houden niet lukt, dan kunnen en mogen de doelen eventueel bijgesteld worden. Daar zouden wij volgens ons over na moeten denken. Ook als het gaat om al die Natura 2000-gebieden zelf. Bijvoorbeeld eens een evaluatie houden over de haalbaarheid van de doelen. Dan de klimaatontwikkeling, paragraaf 2.2.3. De natuur krijgt door klimaatverandering meer dynamiek en vervolgens wordt daar geschetst wat voor vele gevaar daar dan aan vast zitten. Volgens biologen en ecologen zorgt dynamiek juist voor natuur met meer biodiversiteit. Het verkrampt in stand houden en conserveren is strijdig met de natuur zelf, want die verandert nu eenmaal doorlopend. Hebben wij niet te veel een te conserverende insteek? Zijn we niet te bang voor dynamiek in de natuur? Er staat ook: 'Wij streven naar robuuste beekdalen in 2030.'

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, u heeft een interruptie van de heer Bosch van de Partij van de Arbeid. Gaat uw gang.

De heer Bosch: U heeft het net over dynamiek in de natuur en in zoverre kan ik u daar wel in volgen, want inderdaad natuur is dynamiek en u geeft ook aan: daar moet je niet al te veel aan dokteren. Maar stel nou voor dat, u heeft het ook over groot wild en u zei: groot wild kan ook bepaalde natuurwaarden aantasten, daar komt een bepaalde dynamiek uit voort. Hoe kijkt u daartegen aan? Want dat is dan ook uiteindelijk de natuur. En dan zou u moeten zeggen: ja, die dynamiek die groot wild teweegbrengt in die natuurgebieden, dat moet je dan ook maar gewoon onder die dynamiek scharen. Hoe kijkt u daartegen aan?

De voorzitter: De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Een zeer interessante vraag, voorzitter. Ik kijk daar positief tegenaan, inderdaad. Alleen die andere aspecten die ik genoemd heb, die overwegen wat ons betreft. Dus ik vind groot wild geweldig mooi, dat is geweldig. We zouden in Drenthe heel veel groot wild moeten hebben. Doe er wat mij betreft ook nog elanden bij, doe er nog wisenten bij. Maar wel ..., ja, dat meen ik serieus. U kijkt ervan op zie ik wel. Maar wel onder een aantal voorwaarden. Zet er wel een hek omheen, het liefst nog met een vijver er naast. Dan hebben we ook geen problemen met de veterinaire gezondheid. we hebben geen problemen met de verkeersveiligheid. Kortom, alleen het beheer moet er natuurlijk wel goed geregeld zijn. Dus dat moet niet zoals in de Oostvaardersplassen en de Amsterdamse Waterleidingduinen gaan, maar onder die drie voorwaarden vind ik dat uitstekend. Want inderdaad, daar heeft u gelijk in. Ze kunnen zorgen voor een stuk dynamiek die positief is.

De voorzitter: Gaat u verder, mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Nog even ter verduidelijking op de interruptie: ik ben een groot natuurliefhebber, dus niet de natuur afbreken. Dank u wel. Ik rond af. Er staat ook: 'Wij streven naar ro-

buuste beekdalen ...'. Nou, daar heb ik wel wat over te zeggen. Daar heb ik in het verleden natuurlijk al veel over gezegd, maar als dat daar gaat leiden tot verruiging en eventueel de gewenste elzenbroekbossen, ik refereer aan de Statenontmoeting van laatst, dan moeten we wel inzien als mensen hier die besluiten nemen, dat dit nogal consequenties heeft voor een ander doel van ons: de weidevogels, de boerenlandvogels. Die broeden niet in zo'n omgeving namelijk. Kieviten en plevieren et cetera broeden niet in elzenbos. Voorbeelden hiervan in Drenthe zijn er al genoeg aan te wijzen, helaas. Ik heb er een aantal zelf gezien en geconstateerd dat dit geen positieve ontwikkelingen zijn, in die zin dat weidevogels en boerenlandvogels dan definitief zijn verdwenen. Paragraaf 2.4.3, Benutten.

De voorzitter: Wilt u afronden, mijnheer Vorenkamp?

De heer Vorenkamp: Dit is de laatste zin, voorzitter. De landbouw moet meer inclusief gaan worden, maar wel moet het wat ons betreft op vrijwillige basis en daar dient dan wel iets qua compensatie tegenover te staan. Dat zie ik nergens terug en dat zou wel duidelijker zijn richting de sector. Kortom, alleen na wijziging in deze zin vinden wij het document goed voor rondzending. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ondertussen is ook gedeputeerde Brink binnengekomen. Welkom. Dan geef ik nu het woord aan de heer Moes van de VVD. Gaat uw gang.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. Geacht college, u schrijft in de Natuurvisie dat deze tot stand is gekomen in samenwerking met waterschappen, de TBO's en gemeenten en andere organisaties. Het woord landbouw wordt hier niet in genoemd. En het stuk lezende, hebben wij het gevoel dat er heel veel óver de landbouw gesproken wordt, maar is er ook mét de landbouw gesproken? Kan het college aangeven of de landbouw een partner was. Zij zijn immers de natuurlijke stoffeerdere van Drenthe, zoals Drenthe ontstaan is. Sinds 1996 hebben we in Drenthe 11,5% meer natuur en er komt nog meer bij, want er zijn afspraken om het Natuurnetwerk af te ronden en daar houden wij ons ook aan. Dan kom ik bij de bossenstrategie. Vanuit Den Haag is aangewezen dat er 3.700 hectare bos in Drenthe bij moet komen. Er is al 10.000 hectare meer bos sinds 1950, waarvan 3.000 hectare bos ook nog op een particulier terrein aangelegd is. Opvallend in het stuk is dat u schrijft dat er 1.700 hectare buiten het Natuurnetwerk aangelegd moet worden. Wij hebben het idee van het verhaal van Rupsje Nooitgenoeg. TBO's hebben enorm veel natuurgebieden kaal gemaakt door bomen en bos te kappen. Nu moet er 3.700 hectare gekapt worden en nu zeggen de organisaties: ja, die 1.700 hectare moet weer gezocht worden buiten de natuurgebieden. Daar hebben we heel veel moeite mee, voorzitter. 10% is dus inmiddels al vergroot. We hebben al 10% meer natuur en dat worden nog meer procenten en daar gaan we mee akkoord, daar hebben we geen probleem mee. Maar ga eens veel beter kijken in de natuurgebieden die kaalgekapt zijn en ga daar weer bossen planten en niet direct met de vinger wijzen. Nee, niet die 1.700 hectare leggen we buiten de natuur.

De heer Van de Weg: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van de Weg van de SP heeft een vraag. Gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Even een verduidelijkende vraag voor de heer Moes, want er staat volgens mij ook in het beleidsstuk dat het meest effectief is als bossen extra aangeplant worden bij al bestaand bos. Dus dat je niet her en der nieuwe plekken gaat ontwikkelen om bos aan te planten of te herplanten, maar dat het juist aan moet sluiten bij al bestaande bossen.

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Ik hoor niet echt een vraag, maar als u echt 1.700 hectare aanwijst buiten de natuur, dan ontkom je er niet aan om hier landbouwgrond bij te betrekken. Voorzitter, we komen nu op het groot-wildverhaal. Het voorstel is om de nulstand van het edelhert los te laten en het edelhert, als dat hier vanzelf komt toe te staan. Wat wij totaal missen in het verhaal, is het beheerverhaal. Als je toestaat dat het edelhert mag komen en blijven in Drenthe, dan zijn wij van mening dat je aan de voorkant, écht aan de voorkant een beheerplan moet maken. Wat accepteren wij met aanrijdingen? Wat accepteren wij in schade aangericht door het edelhert? En hoeveel edelherten staan wij toe in Drenthe?

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Ik heb een vraag aan de heer Moes, die wil een beheerplan voor het edelhert. Vindt u dan ook dat het beheerplan en überhaupt beheerplannen voor dieren in Drenthe, door PS vastgesteld moeten worden? Tot nu toe is dat niet het geval.

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Ik begrijp van u dat het nu alleen door GS vastgesteld moet worden en u bent van mening dat ook PS hier een mening over moeten hebben. Daar kan ik in meegaan. Maar het allerbelangrijkste vinden wij nogmaals: als je groot wild toestaat, dan moet je aan de voorkant ook het beheerplan duidelijk hebben. Daarin moet alles geregeld zijn, hoeveel je toestaat enzovoort. En u geeft zelf het voorbeeld in het plan al aan met de ganzen, waar u nu ook een beheerplan voor wilt maken. En voor het wilde zwijn is de nulstand in Drenthe en die willen wij graag houden. En ook vanuit Den Haag wordt het advies gegeven dit aan te houden. Wel willen we graag weten hoe het op dit moment is met de nulstand van de wilde zwijnen in Drenthe. Zijn alle wilde zwijnen geschoten die vorig najaar in Drenthe rondliepen? Dat is ons niet duidelijk. Een Natuurvisie is prima, maar dan wel in balans met alle partijen die het landschap van Drenthe vormen in ons zo mooie Drenthe. En ik hoor het elke dag, want zoals u weet heb ik veel met toeristen te maken, ik hoor het elke dag van alle toeristen. De afwisseling van Drenthe, dan weer natuur, dan weer landbouw Dat maakt Drenthe zo uniek en dat moeten we zo houden.

De voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: De heer Moes heeft een verhaal waar wij ons grotendeels in herkennen. Alleen ik hoor u ook zeggen: het moet wel in balans zijn. Impliceert u daarmee dat u als partij ook vindt dat wat er nu ligt niet in balans is en dat niet iedereen voldoende gehoord is?

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Naar ons idee is de landbouw te weinig betrokken bij dit plan, mijnheer Schoenmaker. Er wordt óver hen gesproken, maar naar ons idee zoals wij dat lezen, wordt er niet mét hen gesproken. Voorzitter, ik heb de laatste slotzin. De reeën ...

De voorzitter: De heer Schoenmaker wil nog eenmaal reageren.

De heer Schoenmaker: Ja, een korte reactie. Bedankt voor het antwoord, want dan delen we dat.

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. De slotzin: de 10.000 reeën die bij ons in Drenthe lopen, laten ons dagelijks zien hoe deze balans kan zijn. Wij zeggen altijd: ze slapen in de natuur en ze grazen bij de boeren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Moes.

De heer Vorenkamp: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Vorenkamp van de PVV. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u wel. Mijnheer Moes, die laatste zin triggert mij. Ik heb het FBE-verslag even goed gelezen, waar ook aan gerefereerd werd in de stukken en daar blijkt dat reeën heel dun verspreid zijn, dat zijn groepsdieren en dat we dus al 1.000 aanrijdingen en 1.000 dode reeën per jaar hebben. Wist u dat?

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Vorenkamp: En wat zou dat betekenen als er grote groepen edelherten rond zouden zwerven?

De heer Moes: Nee, dat is precies de belangrijkste reden, waarom er echt een beheerplan moet komen. Het klopt precies. We hebben 10.000 reeën in Drenthe en jaarlijks zijn er 600 aanrijdingen. 6% van de reeën is betrokken bij een ongeluk. Afgelopen jaar zijn er door corona en omstandigheden meer reeën in Drenthe en als ik het goed heb, zijn er in het afgelopen jaar in 2020 geloof ik ook 900 aanrijdingen geweest met reeën. Dus dat klopt gewoon. Daarom hameren wij er ook op: als je de nulstand loslaat, zorg voor een beheerplan om in te grijpen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over naar de fractie van D66 en ik geef mevrouw Zouine het woord.

Mevrouw Zouine: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Nu ligt vooralsnog ter bespreking een geactualiseerde versie Natuurvisie 2040, Gastvrije natuur. Het college geeft aan met dit document meer inhoud te willen geven aan het begrip 'basiskwaliteit Drentse natuur' door de Omgevingsvisie, de Natuurvisie, het Flora- en Faunabeheerplan en de Drentse Aanpak Stikstof te verbinden tot één integraal document. D66 vindt dit een logische benadering van de grote vraagstukken als de omslag naar kringlooplandbouw, fossielvrije energie, een circulaire economie en een gezonde verbinding tussen stad en platteland. Ze zijn niet losgekoppeld, maar complementair aan elkaar voor de totstandkoming van een gezond ecologisch systeem. De provincie is als eerste verantwoordelijk voor het natuurbeleid, voor de financiering van natuur en milieueducatie en het stimuleren van burger- en boereninitiatieven voor natuur en landschapsbeheer. Deze actualisatie van de Gastvrije Natuurvisie 2040 vertalen wij als het fundament daarvan. Tijdens de recente informatiebijeenkomst Bossenstrategie, Natuurvisie en Flora en Fauna op 25 augustus jongstleden heeft D66 aan gedeputeerde Jumelet gevraagd of deze visie geld- of inhoud gestuurd is. Voor ons verdient Drenthe een samenleving waar welzijn voorbijgaat aan winst. Waar hergebruik en

synergie betekenis hebben als het gaat om economie en leefomgeving. Wij vinden dat de kernkwaliteiten van Drenthe als natuur, aantrekkelijk landschap en gezonde omgeving verder versterkt moeten worden. De D66-fractie ondersteunt dan ook van harte dat er in de Natuurvisie 2040 expliciet actief beleid wordt opgesteld voor het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. D66 is voorstander van een spuitvrije zone en hoopt de discussie in deze Statenperiode nog te voeren over het gebruik van onze vruchtbare gronden primair voor onze voedselvoorziening. Daarin zitten ook onze zorgen bij dit document.

De heer Schoenmaker: Interruptie.

De voorzitter: De heer Schoenmaker Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Ik hoor zeggen dat D66 voor spuitvrije zones is. Op zich is dat heel erg mooi, maar dat is eigenlijk luchtfietserij, want hoe gaan we dat op dit moment realiseren? Welke wetgeving zal daar op dit moment aanleiding voor zijn om dat legaal te kunnen doen? Het is meer wensdenken dan praktisch uitvoerbaar.

De voorzitter: Mevrouw Zouine, gaat uw gang.

Mevrouw Zouine: Zoals de heer Schoenmaker zelf al weet dat we dat in Drenthe als pijlers in bepaalde gebieden al voeren. Dus het is een non-discussie en een non-opmerking. Ik ga verder met mijn betoog. Daarin zitten ook onze zorgen bij dit document. De visies met betrekking ...

De heer Schoenmaker: Interruptie.

De voorzitter: De heer Schoenmaker, gaat uw gang.

De heer Schoenmaker: Ik zou wel heel graag willen weten waar dan die spuitvrije zones op dit moment actief zijn en waar dat plaatsvindt.

De voorzitter: Mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Ik wil daarop reageren richting de heer Schoenmaker dat ikzelf agrariër ben en ik weet, indien dat nog niet per wet geregeld is, dat er al agrariërs zijn die dit uit zichzelf al doen, vrijwillig.

De heer Schoenmaker: Voorzitter?

Mevrouw Zouine: En in de Drentsche Aa is het vastgesteld, hoor ik net van mijn partijgenoten.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nee, als het in samenhang gaat met de sector en met de omwonenden dan kan het, maar verplichtingen zijn niet mogelijk.

De voorzitter: Mevrouw Zouine en daarna mijnheer Vorenkamp.

Mevrouw Zouine: Dat vindt hij. Wij hebben onze eigen visie daarop.

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Mevrouw Zouine zegt: vruchtbare gronden horen primair gebruikt te worden voor onze voedselvoorziening. Daar ben ik het helemaal mee eens. Hoe kijkt mevrouw Zouine dan tegen het op grote schaal verwijderen van de vruchtbare grond aan, van de toplaag van gronden bij de inrichting van nieuwe natuurgebieden, wat op grote schaal gebeurt. Wij geven € 740 miljoen uit ongeveer, nog iets meer geloof ik? € 754 miljoen geven wij uit voor nieuwe natuur en een heel groot gedeelte gaat naar de ontgronding.

De voorzitter: Mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Daar ben ik het niet mee eens. Ik heb niet direct de cijfers bij de hand, maar er gaat evenveel geld naar de landbouw.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog alstublieft.

Mevrouw Zouine: Dank u wel. Daarin zitten ook onze zorgen bij dit document. De visies met betrekking tot de basiskwaliteit natuur en de nieuwkomers ontberen ruimte om hun eigen Drentse signatuur aan toe te kunnen voegen, indien dat noodzakelijk of wenselijk blijkt. Voor D66 betekent een Gastvrije Natuurvisie dat alle dieren welkom zijn en dat ruimte biedt aan edelhert, wild zwijn en wolf, en dat recht doet aan de belangen van landbouw en inwoners, waarbij wij graag vooraf de risicobepaling zien. Voor nieuwe soorten baseert GS in dit document zich op opgelegde protocollen, maar wij zien graag dat PS zelf ook besluiten kunnen nemen. Eventueel bovenop de protocollen van Rijksoverheid of Europa. Dan is er ook paragraaf 6.2, het Koersdocument Stikstof, waaraan u refereert. Onze visie hierop kent u. Het standpunt van D66 is en blijft dat wij kansen zien voor de verbinding van de leefomgeving van alle inwoners, dieren en planten. U heeft het over verbindingen van natuurgebieden. In Drenthe hebben wij 14 Natura 2000-gebieden. Dan rijst bij ons de vraag waarom niet de mogelijkheid te onderzoeken tot koppeling van gebieden en hiermee deze als nationaal landschap aan te merken? U refereert op pagina 35 ook aan economische functies zoals natuurinclusieve landbouw, agrarisch natuurbeheer en Agroforestry, met als doel een bijdrage te leveren aan het klimaatvraagstuk, alsook aan de versterking van de biodiversiteit en herstel van bodem en waterhuishouding. Een uitbreiding van 10% gelijk aan 3.700 hectare nieuw bos, waarvan een derde bos aanplant naar nieuwe ruimte buiten het Natuur- netwerk Nederland gezocht moet worden. Dit sluit aan bij de aangehouden Agroforestry-motie van D66. Dat dit de potentie heeft om een bijdrage te leveren op deze onderdelen van deze Gastvrije Natuurvisie en daarnaast ook kansen biedt voor het verhogen van het verdienvermogen van agrariërs. Al met al vindt D66 deze nieuwe Natuurvisie een verbetering voor Drenthe. Maar het mag, zoals u wel bekend is, ook wel wat ambitieuzer met ruimte voor eigen visie. Vanuit de Bossenstrategie is de D66-fractie verheugd om ook meer ruimte voor groen in de gebouwde omgeving te geven. En zoals de gedeputeerde weet, daar horen wat ons betreft ook de groene schoolpleinen bij. Mevrouw de voorzitter, ik heb één verzoek aan gedeputeerde Jumelet. Zoals eerder gevraagd aan de gedeputeerde of deze visie geld- of inhoud gestuurd is, na behandeling vandaag en de zienswijze, veronderstel ik dat bij het definitieve document er ook een financiële paragraaf is toegevoegd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zouine. Dan gaan we nu over naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt het goed dat de Provinciale Staten vandaag alvast een reactie kunnen geven op het ontwerp van de Natuurvisie. Na een zienswijzeprocedure kan voor het nieuwe concept alvast rekening gehouden worden met de punten die de fracties vandaag aan het college meegeven. Voorzitter, de titel van de Natuurvisie roept bij ons vragen op. Gastvrije natuur. Gastvrij betekent gul en hartelijk onthalen. Moet de natuur de mens gul en hartelijk onthalen? Of gaan wij de natuur, bijvoorbeeld nieuwe soorten gastvrij onthalen? Graag uitleg van de gedeputeerde over de gedachte achter deze titel. In maart besloot GS om het Flora- en Faunabeleid op te nemen in de Natuurvisie. En wat niet in de Natuurvisie staat, wordt daarmee uitvoering en daarmee heeft PS er niets meer over te zeggen. Des te belangrijker is het dus dat we in deze visie heldere kaders vaststellen en afspraken maken over de Drentse flora en fauna. De Partij voor de Dieren mist echter definitives, concrete plannen en afwegingskaders in het visiestuk. We missen bijvoorbeeld een beleidskader bij bedreigde soorten. Bij paragraaf 5.2 Soortenbescherming schrijft GS: 'Als blijkt dat een ernstig bedreigde soort in het gedrang komt, (...) kunnen we bijsturen met het (...) juridisch instrumentarium.' Voorzitter, waarom zo vaag? We kunnen bijsturen, maar we kunnen het ook niet doen. Wat verstaan we onder een bedreigde soort en wanneer gaat GS bijsturen om een soort te helpen? Konijn, haas, bunzing, hermelijn en wezel zijn inmiddels allemaal soorten op de rode lijst, maar ze staan nog steeds op de provinciale vrijstellingslijst. Waarom? We willen hierin duidelijkheid van GS, want als opname op de rode lijst niet tot actie aan zet, wat dan wel? Volgens de tekst is groot wild welkom en kan het een stimulans zijn voor de natuurbeleving. Het zou inderdaad geweldig zijn voor de oerprovincie Drenthe om hier edelherten, damherten en wilde zwijnen te hebben rondlopen. Maar verderop in de tekst blijkt dat onze gastvrijheid voor deze dieren erg beperkt is. Nog altijd een nulstand voor wilde zwijnen. Wat is erop tegen om leefgebieden voor de wilde zwijnen aan te wijzen? GS gaat de risico's van wilde zwijnen onderzoeken. Kan de gedeputeerde wat meer vertellen over dit onderzoek? Wanneer, hoe en wat noemen we beheersbare risico's? Ook in het beleid voor invasieve exoten missen we weer een aantal beleidskaders en afwegingen. En de termen 'in aantal reduceren of bestrijden' zijn op allerlei manieren in te vullen en daarin zijn beleidskeuzes te maken. En op geen enkele wijze kunnen we achterhalen welke afweging GS gaat maken bij de uitvoering van het reduceren en van het bestrijden. We stellen voor dat GS voor de invasieve exoten een kader, bijvoorbeeld een interventieladder opneemt in de Natuurvisie, dus dat we concreet weten wanneer er wordt overgegaan tot verjagen en wanneer tot doden. GS schrijft: 'Voor de bestrijding (...) stellen we in goed overleg met alle belanghebbenden een plan van aanpak op.' Kan GS aangegeven wat onder alle belanghebbenden wordt verstaan? Zijn dat ook de Zoogdierverseniging, Faunabescherming, Animal Rights et cetera? Tot slot de ganzen. Voor de ganzen wil het college de winterrust respecteren, maar door de datum van 1 februari aan te houden, worden ook de ganzen gedood die hier alleen overwinteren en in maart alweer weg zijn. Wat is erop tegen om de datum naar 1 maart op te schuiven? Is dat een kwestie van geld? Waarom wil GS geen onderscheid maken tussen verschillende soorten ganzen? En waarom wordt er niet meer ingezet op verjaging en nestbehandeling? Tot zover onze reactie in eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Dan geef ik nu het woord aan de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, zo nu en dan de boel even opschudden, is altijd een goede zaak. Nou is het niet zo dat wij het idee hadden dat het zo vreselijk beroerd ging met het beheer van onze natuur in Drenthe. Integendeel, het werd op een goede manier beheerd. Maar dat is altijd goed om te evalueren en te kijken waar wat voor de toekomst moet ge-

beuren. Maar we zullen voor dit moment dan ook alleen inzoomen op een enkele actuele ontwikkeling. Zoals over de klimaatontwikkelingen. Daarover zegt het stuk dat we zullen moeten accepteren dat er soorten zullen verdwijnen en er weer nieuwe voor in de plaats komen. En dat vinden wij een mooie constatering. Zo is het immers altijd al op onze planeet geweest en daarom onderschrijven wij van harte dit realisme. Tegelijkertijd is het ook goed dat de beheerders inzetten op het verminderen van klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen, door nieuwe bossen aan te leggen en hoogveengebieden in stand te houden. Om maar eens wat te noemen. Over de natuurinclusieve landbouw worden zinvolle zaken naar voren gebracht. Wij vertrouwen erop dat de ontwikkelingen op dit gebied in nauw overleg met alle betrokken organisaties worden besproken en uitgevoerd. Dat ging in het verleden nog weleens niet helemaal zoals het hoort. Dus ik hoop dat de gedeputeerde hier wel even expliciet iets over wil zeggen, dat dat nu beter geborgd wordt. Tenslotte voorzitter, in het document valt regelmatig het woord stikstof. Ik wilde daar de actualiteit bij betrekken, de onteigening zoals dezer dagen naar voren kwam, maar ik stop nu even op dit moment, want als u of de gedeputeerde aan kan geven dat hij daar vanmiddag of wanneer het stikstof- onderwerp aan de orde komt, als hij daar dan op ingaat, en ik zie een knikkende beweging, dan kan ik nu afsluiten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Duut. Dan gaan we nu over naar de SP, de heer Van de Weg. Gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, allereerst vinden wij het een voordeel dat het Flora- en Faunabeleidsplan integraal is verwerkt in deze geactualiseerde Natuurvisie, zijnde de Natuurvisie 2040. Het gevaar bij het doornemen van een dergelijk toch zeker boeiend document is dat je je blind staren op de details. Het is toch echter vooral de taak van PS om kaderstellend te zijn richting uitvoering en die kaders worden in dit onderhavige document ook geschetst. En ondanks alle prachtige foto's werden wij bepaald niet vrolijk van de geschetste taken waarvoor wij als provincie staan. Terugkerende thema's zijn begrippen als biodiversiteit, robuustheid en natuurinclusieve landbouw. Wellicht doe ik andere thema daarmee tekort, maar deze bleven vooral bij ons hangen. En in het verlengde daarvan de steeds terugkerende doelstellingen: herstel en verbeteren van de natuur. Voorzitter, even in het algemeen. Wij weten allemaal dat de natuur te lijden heeft onder wat wij als mens doen. Of het nou om huizen bouwen gaat, wegen aanleggen of autorijden of zonne- en windmolenparken aanleggen en zo kan ik nog wel even doorgaan, het gaat altijd ten koste van de natuur en nagenoeg altijd om in onze materiële behoefte te voorzien. Als wij niet bereid zijn aan de voorkant in te leveren en concessies te doen in de manier waarop wij met deze aarde omgaan, zullen we met onze natuur, mede door de klimaatveranderingen, die in het document gelukkig als een gegeven worden beschouwd, alleen maar achteruit kachelen. Maar we kunnen niet op onze handen gaan zitten, we zullen wat moeten doen. Daartoe is op provinciaal niveau dit beleidsstuk een goede aanzet, maar wat ons betreft eigenlijk ook niet meer dan een goede aanzet. Voorzitter, het zal duidelijk zijn dat wij ons wel zorgen maken. Tot slot, om af te ronden heb ik nog een vraag aan de gedeputeerde. Inderdaad, de waterschappen worden genoemd, de TBO's worden genoemd, die blijkbaar deel hebben genomen aan het tot stand komen van dit stuk en blijkbaar dus ook hun visie daarop hebben mogen indienen, die daarin ook waarschijnlijk meegenomen zal zijn. Maar wat de heer Moes ook zei: in hoeverre worden de landbouworganisaties daarbij betrokken? Zijn die erbij betrokken of moeten die zich beperken tot het indienen van een zienswijze? Dus over dat technische aspect graag even wat toelichting van de gedeputeerde. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor uw beknopte betoog. Dan gaan we nu verder met de Groen-Links-fractie in de persoon van de heer van Liempd.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, allereerst wil ik mijn complimenten maken aan het college met deze concept Natuurvisie. Helder wordt daarin gemarkeerd dat klimaatverandering, de stikstofdeken en gewasbeschermingsmiddelen een grote bedreiging zijn voor natuur en biodiversiteit. Als fractie van GroenLinks vinden we de erkenning van deze grote problemen terecht. De erkenning van het probleem schept een verplichting tot het oplossen ervan. Ook vinden wij het goed dat er nu een visie ligt die meerdere gekoppelde onderwerpen samenbrengt en natuur in Drenthe als geheel ziet. De voortgang op verschillende beleidsterreinen kan nog verder versterkt worden tot een grotere integrale aanpak volgens ons. Veel moet er nog uitgewerkt worden, lezen we ook. Onder andere in een Bomen- en Bossenstrategie, een Uitvoeringsplan Flora en Fauna, een beleidsplan, uitvoeringsplannen et cetera. GroenLinks kijkt uit naar de onderliggende plannen die ongetwijfeld ergens de komende tijd op de agenda zullen staan. Dit voorliggende concept is volgens ons niet goed te beoordelen zonder in elk geval een concept van de onderliggende plannen. GroenLinks vindt het zeer ongelukkig als de onderliggende plannen niet langs de Staten komen. Wij verzoeken het college hierin PS een rol te geven. Met name rond het Flora- en Faunabeleid zien wij hierin grote risico's. Dit stuk is onvoldoende kaderstellend om tot uitvoering mee te nemen. Zelfs de wet erkent in fauna ...

Mevrouw Zuiker: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Ik heb even een vraag aan de heer Van Liempd. Ik ben het helemaal met GroenLinks eens dat PS meer te zeggen moet hebben over het Flora- en Faunabeleid. Maar hoe stelt hij zich dat voor? Want hij verzoekt het college ..., hoe stelt hij zich voor hoe dat in zijn werk zal gaan?

De voorzitter: De heer Van Liempd.

De heer Van Liempd: Ik zou het liefst zien dat alle plannen ook in commissie en PS behandeld worden, alle plannen onder deze visie. Om kort antwoord te geven.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Daar kunnen wij ons helemaal bij aansluiten. Ik hoop dat de gedeputeerde daar wat over gaat zeggen. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van Liempd hervat zijn betoog.

De heer Van Liempd: Dank u wel. Dan ga ik verder. Ik wilde er net toe komen dat we de risico's vooral zien bij het Flora- en Faunabeleid. Ook de wet zegt volgens mij dat een Faunabeheerplan door GS wordt vastgesteld, gehoord de Staten. Dus ook daar hebben de Staten een rol. Dat zou vervelend zijn en volgens mij ook de trits van beleid tot uitvoering niet goed vormgeven, als dat bij het Uitvoeringsplan Flora en Fauna niet zou gebeuren. Voorzitter, het zal u niet verbazen, dat GroenLinks het college nog een paar suggesties wil meegeven. Is het college bijvoorbeeld bereid te kijken hoe herstel en uitbreiding van houtwallen en singels en het aanbrengen van erfbeplanting een bijdrage kan leveren aan zowel de biodiversiteit als het verlagen van de stikstofdepositie? We weten dat bos en ook houtwallen stikstof afvangen, belangrijk zijn voor vogels en insecten en bovendien CO2 opslaan. Een stimuleringsregeling via Landschapsbeheer Drenthe is

wellicht een mooie manier om hier vorm aan te geven. Zou de gedeputeerde hier een eerste reactie op kunnen geven? Als het gaat om voltooiing van Natuurnetwerk Nederland heeft mijn fractie eerder zijn zorgen al geuit. Mooi dat ook hier in de voorliggende visie nogmaals opgenomen is dat de afspraak om in 2027 tot voltooiing te komen gehonoreerd wordt. Onze vraag daarbij is welke versnellingsinstrumenten de gedeputeerde daarbij in wil gaan zetten? Natuurlijk, we hebben nog een paar jaar, maar de resterende opgave zal ook steeds moeilijker en kostbaarder worden. Ook hier graag een reactie van de gedeputeerde. Verder vraagt GroenLinks zich af hoe het college het Flora- en Faunabeleid echt sturing gaat geven, ik kwam er net ook al even op terug. Is deze visie al een richting die het college gaat geven en volgt alleen nog dat Uitvoeringsplan? Kan het college in de definitieve versie van dit stuk wat meer richting geven? Met het oog op de uitvoerbaarheid lijkt ons dat van groot belang. Zoals gezegd, kijken wij naar de vele uitvoeringsstukken en of die nu wel of niet geagendeerd worden, die zullen wij met interesse en met een kritische blik doornemen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik als laatste in de eerste termijn het woord aan mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Net als de ChristenUnie wil ik beginnen met complimenten, dat daar waar nieuw beleid nodig was er proactief in gesprek is gegaan met de betrokken organisaties. En toevallig weet ik ter geruststelling richting VVD dat daar ook landbouw bij betrokken is geweest. De CDA-fractie hecht er namelijk buitengewoon veel waarde aan hoe er in Drenthe wordt samengewerkt als het over natuur gaat. En ik heb het hier al wel eens vaker gezegd, maar ik herhaal het toch vandaag nog maar eens: uit eigen ervaring weet ik dat de manier waarop partijen elkaar in Drenthe weten te vinden behoorlijk uniek is en dat verdient complimenten. Het is zeker niet makkelijk en het is ook hard werken vaak, maar dat maakt het compliment des te meer verdiend en ik hoop dat we dat zo kunnen blijven doen naar de toekomst toe. We zien met belangstelling uit naar de zienswijzen die ongetwijfeld gaan komen uit de samenwerking. Ik ben nieuwsgierig of we die samenwerking daarin gaan herkennen en wat ons betreft is natuur, net als de democratie namelijk van ons allemaal. Wat vindt de CDA-fractie van de Natuurvisie? Het stuk straalt uit dat we naar natuur willen kijken als een soort vlechtwerk. Iets wat zich niet in afgebakende hokjes laat duwen, maar wat van de ene naar de andere plek vloeit en in beweging is en op elke plek zijn eigen belangrijke rol vervult. Of dat nu in een Natura 2000-gebied is of op het platteland. Of het nu een leefgebied is van een bijzondere plant of dier, of dat dat het decor is van een landschap waar mensen met een vol hoofd rust kunnen ervaren. Tijdens corona hebben we kunnen ervaren hoe belangrijk het is om natuur dichtbij te hebben, voor onze lichamelijke en geestelijke gezondheid. Het idee dat natuur vele gezichten kent met bijbehorende mengvormen, daar hechten wij als CDA-fractie waarde aan, omdat het realisme uitstraalt en wegblijft van de gedachte dat natuur altijd maar maakbaar zou zijn. De rol van agrarische natuur gaat steeds belangrijker worden om geen gaten in dat vlechtwerk van natuur te laten vallen. En ook op het gebied van biodiversiteit is daar een belangrijke rol te spelen. Aan de ene kant zien we dat het GLB-budget steeds kleiner wordt, dat er zo'n enorme druk staat op het landbouwareaal, de VVD had het er terecht al over, dat de grondprijzen bijna niet meer op te brengen zijn en dat het animo bij boeren om zich in te zetten voor agrarisch natuurbeheer structureel groter is dan het budget dat we er voor beschikbaar hebben. Er lopen dus rentmeesters rond die wel willen, maar niet kunnen, omdat de financiële situatie het niet toelaat. Onze vraag aan de gedeputeerde is: hoe kunnen we boeren, onze grote grondgebruiker in Drenthe, beter in staat stellen hun rol als onderdeel van dit belangrijke vlechtwerk te pakken? Er gaat nu € 72,5 miljoen naar natuurherstel in de 12 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, maar is het

niet veel effectiever om een deel ervan ook te gebruiken voor het extensiveren van bedrijfsvoering om deze gebieden heen? Agrarisch natuurbeheer aan te jagen en het belonen van groenblauwe diensten? Dus niet alleen maar dweilen, maar ook kijken wat je aan de kraan kunt doen? Is de gedeputeerde bereid om hierover een gesprek te starten? Voorzitter, dan nog een korte reflectie op de drie onderwerpen waar in deze visie een beleidswijziging is doorgevoerd? Wat betreft het groot wild onderschrijven wij het welkom heten van het dam- en edelhert, maar ook de constatering dat het van belang is om vooraf te bepalen hoe het beheer er dan uit zou moeten zien. En ook om vooraf het te hebben over een eerlijke en ruimhartige schadeafhandeling. Zou de gedeputeerde hierop willen reflecteren? Want dat vinden wij op dit moment in de Natuurvisie nog niet terug. Wat betreft de wilde zwijnen, onderschrijven wij het belang van het handhaven van de nulstand, maar zoals andere fracties ook al hebben opgemerkt, kan het daadwerkelijke opvolgen ervan nog wel een tandje beter. Er zijn nu acht BOA's die mogen beheren en dat ziet de CDA-fractie graag uitgebreid met de jagers van de WBE's. Zij zijn namelijk degenen die het gebied op hun duimpje kennen en precies weten waar ze wanneer moeten zijn. Het is niet erg effectief als een jager om twee uur 's nachts, het wilde zwijn is immers een nachtdier, een BOA zou moeten bellen. We horen graag van de gedeputeerde of dit in de bestaande opdracht kan worden aangepast. Voorzitter, als de tijd mij toestaat, wil ik nog een korte opmerking maken over het Jakobskruiskruid. Ik zie een 'ja'. Het Jakobskruiskruid is weliswaar geen exoot, maar hij heeft wel behoorlijk invasieve trekjes. Het is een plant die meerwaarde heeft qua biodiversiteit, maar ook nadelen kent door zijn giftige karakter en er zijn meerdere gemeenten in Drenthe die er dan ook wat mee willen, in de vorm van aangepast maaibeeld. Ik beseft dat dit onderwerp waarschijnlijk thuishoort in dat Uitvoeringsplan Flora en Fauna, maar deze komt te zijner tijd ter kennisname naar de PS. Dus ik bemoei me er nu toch maar alvast mee. Hoe kijkt de gedeputeerde naar de wensen in Drenthe om deze plant te beheersen via aangepast maaibeeld? En ziet de gedeputeerde voor de provincie ook een rol hierin, wellicht geïnspireerd door onze burens in Groningen, die sinds 2005 hierover al een convenant hebben met elkaar, met alle Groningse gemeenten, provincie en belanghebbenden? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor u iets zeggen over de uitvoeringsplannen. Denkt u dat het slim is dat PS ook wat meer te zeggen zal hebben en een reactie kan geven op dat uitvoeringsplan?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Ja, het is bij mijn weten wettelijk zo geregeld dat het uitvoeringsplan onder de bevoegdheid van GS valt. Ik denk niet dat mijn invloed zover reikt dat ik dat ga aanpassen hier vanaf deze stoel. Ik ben het wel eens met een aantal fracties hier, dat de kaderstelling op het gebied van sommige problemen, die heel relevant zijn voor onze inwoners, misschien wat dun zijn en dat we daardoor en dat merk je ook in de inbreng hier en daar, dat we op zoek zijn naar wat meer beeld van: waar zijn we dan aan toe?

De heer Van de Weg: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van de Weg, SP.

De heer Van de Weg: Ik heb ook even een vraag voor mevrouw Vedder. Wat mij even triggerde, want u bent nogal vaker een pleitbezorger voor jagers en ik ga ervan uit over een weidelijk jager in ieder geval, maar hoe vindt u dit in verhouding met jagers en ook het probleem dat blijkbaar toch steeds groter wordt, de stroperij? Ziet u daarin een rol voor de BOA's of ziet u daar nog een rol voor de jagers in om dat toch in ieder geval terug te dringen?

Mevrouw Vedder: Nou, stropen is natuurlijk gewoon hartstikke illegaal en strafbaar en daar zou niemand aan moeten beginnen. De jagers die ik ken, hebben er ook een pesthekel aan, om het op goed Drents te zeggen. Absoluut, dat moeten we gewoon voorkomen. En u vraagt of de BOA's daar een rol kunnen hebben. Uiteraard. Maar eerlijk gezegd denk ik dat de jagers die aangesloten zijn bij de verenigingen en elkaar behoorlijk goed reguleren, daar ook wel een rol in zouden kunnen spelen, want zij weten vaak heel goed wie dat dan betreft die bezig is met stroperij en dat gaat ook ten koste van hun imago, hun draagvlak. Dus zij hebben er waarschijnlijk net zoveel last van.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. Er zijn heel veel vragen gesteld en voor we eigenlijk overgaan naar de beantwoording in eerste termijn van de gedeputeerde, stel ik voor om een schorsing te doen van een dikke 10 minuten en dat betekent tot 11.20 uur. Tot zo.

De voorzitter: Wilt u allemaal uw plaatsen weer innemen. dan gaan we verder met de vergadering. We zijn nog niet compleet, maar we gaan toch beginnen, want ik geef nu het woord aan gedeputeerde Jumelet en u heeft 15 minuten voor de beantwoording in de eerste termijn.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Ik kan niet in het licht zitten op de een of andere manier.

De voorzitter: Wederom in het donker helaas, maar de schermen buiten zijn kapot, hoorde ik net. Ze doen het in elk geval niet, dus u moet het even in het donker doen, mijnheer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Het kan het licht hopelijk wel verdragen, wat wij hier bespreken. De Natuurvisie, Gastvrije natuur. Er is heel veel werk verzet in de afgelopen tijd en ik zeg maar even bij aanvang: dank aan alle partijen die in de afgelopen tijd ... shine a light ... Nou volgens mij helpt het ... Nou, dank u wel.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Jumelet: Goede samenwerking tussen, dat ziet u wel, tussen de pers en ons hier met elkaar, dat smaakt naar meer. In ieder geval dank voor de inbreng van alle partijen tot nu toe. We hebben aangegeven, dat zal ik niet allemaal nog een keer herhalen, waarom we dit doen, de actualisatie die aan de orde is. We hebben geprobeerd duidelijk te maken wat nieuw is en waar we gerealiseerd hebben, omdat we met elkaar constateerden dat het misschien niet helemaal duidelijk was. En we hebben een poging gedaan om in ieder geval al die beleidsonderwerpen of documenten waar beleid in stond, om dat allemaal samen te brengen. Daarom kunnen we nu zeggen: dit is een Natuurvisie 2040, Gastvrije natuur, het ontwerp dat het college heeft vastgesteld naar aanleiding van inspraak en betrokkenheid van velen en dank daarvoor. Ik spreek ook de dank uit naar u als Staten, want u hebt zelf op 26 mei een Statenontmoeting gehad. Ik mocht daar bij zijn, tenminste ik mocht meeluisteren net zoals u zelf achter een scherm zat. Maar dat was wel heel goed om deskundigen in te roepen om eens te horen hoe zij nu tegen de natuur aan kijken, maar ook vooral de opgave die dat met zich meebrengt. Dus ook

dank voor de organisatie van die bijeenkomst. De natuur is van ons allemaal hoorde ik net zeggen: natuur is van iedereen. Ik las het ook vanochtend in de krant dat die woorden werden herhaald door de directeur van de Natuur en Milieufederatie en dat voelt ook zo. We hebben het niet over natuur alleen maar in het NNN, het Natuurnetwerk Nederland, of we hebben het niet alleen maar over Natura 2000-gebieden. We hebben het echt over de natuur die om de hoek is, in je tuin voorkomt, waar je gewoon van kunt genieten elke dag, die wij met elkaar ook ervaren. Zo zitten we er met elkaar in en proberen we daar inhoud aan te geven. Dus het gaat over het NNN, maar het gaat ook over NND, zoals het zo mooi wordt verwoord in het document. Dan misschien als opmerking die door een aantal fracties is gemaakt, om daar alvast iets over te zeggen in zijn algemeenheid: wat is de betrokkenheid van PS? We hebben dit traject doorlopen tot nu toe. Dit is vooral, en dat stond ook in de aanbiedingsbrief, horen hoe u ernaar kijkt, wat uw eerste reactie is. Om vervolgens de zienswijze mogelijk te maken op 17 september tot 28 oktober, om dan vervolgens de zienswijzen te verwerken enzovoort. En dat krijgt dan zijn loop en uiteindelijk zal dat tot vaststelling komen door uw Staten. We hebben het over de Natuurvisie. Uw vraag gaat vooral over betrokkenheid op de uitvoeringsplannen en ik denk dat het goed is om daar het volgende over op te merken. We hebben al aangegeven dat we tegelijkertijd met de behandeling van de Natuurvisie als die zienswijzen zijn verwerkt, om dan tegelijkertijd het uitvoeringsplan mee te sturen, om het aan u mee te geven en om het te betrekken bij de behandeling van de Natuurvisie. Dan is het nog niet vastgesteld namelijk. De Natuurvisie wordt vastgesteld en dan wordt door GS het uitvoeringsplan vastgesteld. Eerst het een en dan het ander, want anders kun je natuurlijk dat niet goed doen. Dus als u de Natuurvisie behandelt in uw commissie en daarna natuurlijk in de Statenvergadering zelf, dan kunt u het uitvoeringsplan, dat dan beschikbaar is, daarbij betrekken en dan kunt u daar opmerkingen over maken. Dan kunt u daar ons iets in meegeven en vervolgens zullen we dat weer moeten wegen om uiteindelijk tot een besluit te komen. Dat is de volgorde der dingen en ik denk dat het goed is om u daarover te informeren op dit moment, zodat u weet dat u daar een zeggen over hebt om ons nog iets in mee te geven. Zo hebben we de verantwoordelijkheden met elkaar verdeeld. Dan de betrokkenheid van organisaties. Ik hoorde nadrukkelijk zeggen: de landbouw is niet meegenomen. De landbouw is zeker meegenomen, want als we het hebben over 65 tot 70% landgebruik in onze provincie, dan kan het niet anders dan dat deze sector natuurlijk is meegenomen. En het lijkt mij ook vreemd dat ze niet zijn meegenomen, dat we alleen maar over de landbouw spreken. Ik mag natuur en landbouw doen in deze mooie provincie als gedeputeerde voor Drenthe en dan kan het niet zo zijn dat we ze zouden overslaan. Dus even voor alle duidelijkheid: ze doen mee in de CLG, de Commissie Landelijk Gebied. Dat heeft een unaniem positief advies gegeven over het stuk wat nu voorligt, maar ook op andere momenten spreken we over juist al die kwesties die in dit document naar voren komen en ik geef u maar aan, die zijn ook gewogen en die hebben ook gemaakt tot wat er hier ook staat. Dus dat misverstand is misschien dan maar even uit de wereld. Ik loop de partijen even langs in vogelvlucht, voorzitter en ik probeer tempo te houden. Ik hoorde de woorden van de heer Bosch, Partij van de Arbeid. Het is inderdaad goed om iedereen de gelegenheid te geven en we zijn net zo benieuwd als u naar de reacties in de zienswijzeprocedure. Agrarisch is niet het probleem, maar is een deel van de oplossing. Zo spreken we ook met elkaar. En dan zoom ik even in op wat u zei over het groot wild, damherten, edelherten en wild zwijn. In ieder geval voor de damherten is van belang om op te merken dat we ook nog met Friesland nadrukkelijk in gesprek moeten, want Friesland heeft ook beleid geformuleerd. Ook daar zijn wel weer zaken aan de orde als: is dat beleid houdbaar? Het beleid bestaat eruit dat er twee gebieden zijn aangewezen waar damherten mogen worden gehouden of mogen zijn en dat betekent dat op dit moment daarop gestuurd wordt, ook door de FBE daar, maar dat het nog wel onder de rechter ligt hoe dat uiteindelijk zal uitvallen. Dat moeten we afwachten. Maar dat betekent dus ook iets voor ons naast gelegen, in het Drents-Friese Wold,

damherten, maar in het uitvoeringsplan zal daar iets over moeten worden gezegd. En dan sluit ik me even aan bij een aantal andere partijen die daar iets over hebben gezegd. In het uitvoeringsplan zullen we ook iets moeten zeggen over beheer. Dat hebben we niet in de visie gedaan, maar we hebben nadrukkelijk gezegd, zeker met de juridische kaders die ons bekend zijn, dat moet in het uitvoeringsplan worden opgeschreven hoe we daarmee denken om te gaan. U kent de kwestie van het edelhert, daar zijn in het verleden pogingen gedaan om te herintroduceren of te introduceren. Daar is geen overeenstemming bereikt tussen partijen, maar toen die uiteindelijk toch, ondanks dat er in het stuk van 2014 stond dat het nog lang niet zo zou zijn dat die spontaan zou kunnen aanlopen, dat nu toch zo is, en in december hebben we daar uitspraak over, hebben we gezegd: wat toen werd opgeschreven in 2014, groot wild is welkom, maar dan moet je kijken naar hoe ga je met beheer om, dat gaan we ook doen, maar op dit moment zeggen we dus de nulstand geldt daar niet voor, want we moeten zien hoe we dat met elkaar in beheer goed gaan oplossen.

De heer Vorenkamp: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, de heer Jumelet zegt dus: nu is het zover, er is een edelhert en dus gaan we kijken hoe we daarmee omgaan. In het Flora- en Faunabeleidsplan, tenminste destijds toen dat allemaal passeerde, was er sprake van een SER, er zou dus eerst een SER opgesteld worden met alle toeters en bellen, voordat de beslissing genomen zou worden om definitief over te gaan op de introductie. Dus voordat de nulstand afgeschaft zou worden, zou er een SER komen. Die SER moet er dan al zijn, want de nulstand is afgeschaft. Ik heb hem niet gezien.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, je kunt ook hierover een semantische discussie krijgen, dat kan. Maar even voor de duidelijkheid: die SER zag vooral op het actief introduceren of zoals anderen zeggen, herintroduceren van groot wild en als er spontaan zo'n beest aan komt lopen, staat er in ons huidige beleidsplan, dat we dan met partijen in gesprek moeten gaan en moeten kijken naar de gevolgen. Dat hebben we ook gedaan in januari naar aanleiding van de komst van dat ene edelhert. Dat hebben we ook gedaan, met al die partijen rond de tafel en dat was ook heel breed, van beschermers en beheerders tot en met de agrarische sector en we hebben geconstateerd dat er vooral zorg was over meer dieren, maar het ging op dat moment nog en het gaat op dit moment nog over één dier en vooral ook over verkeersveiligheid. En dat is daar gewogen en er zijn ook deskundigen voor ingeroepen om daar iets over te zeggen en de conclusie is eigenlijk dat het een heel schuchter dier is, dat af en toe gezien wordt, maar dat het geen gevaar zou moeten opleveren of groot gevaar zou moeten opleveren voor de verkeersveiligheid. Dat is hartstikke ingewikkeld om expliciet hier te zeggen, want één ongeval zegt alles vervolgens weer, brengt ook weer allerlei emoties teweeg, maar de afweging die met elkaar is gemaakt, is gemaakt in samenspraak met al die partners. Dus die SER ziet vooral op herintroductie of introductie van nieuwe soorten en dat is hier niet aan de orde.

De heer Van Liempd: Voorzitter, ... Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van Liempd, GroenLinks.

De heer Van Liempd: Dank u wel. Ik heb nog één vraag over de herten aan de gedeputeerde, want kennelijk is daar wat verwarring. Of de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal of ik ben verward. Ik lees namelijk in de visie een nulstand voor ontsnapte dieren voor damherten, maar

geen nulstand als dat via natuurlijke verspreiding gaat. Ben ik verward of is de heer Schoenmaker verward?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, het staat er zoals het er staat en dat geeft toch ook wel precies het dilemma weer. Wij maken er geen geheim van dat het lastig is op dit moment hoe je daarmee omgaat, maar ook dat zullen we in het Uitvoeringsplan moeten uitschrijven. Op dit moment hebben we geconstateerd dat er damherten worden gezien en die zijn dan inderdaad ontsnapt uit dierenparkjes. Er zitten blijkbaar nogal wat damherten in dierenparkjes. Ik woon zelf in Erica en we hebben het Griendtsveenparkje en daar liep ook een damhert. Die is dan ontsnapt en dan proberen ze hem allereerst natuurlijk te vangen en dat doen dan een heel aantal mensen en dan lukt dat niet. Uiteindelijk moet dat beheerd worden, zoals dat wordt gezegd. Dat is heel vervelend, maar daar hebben we het dan met elkaar over, want voor die beesten geldt niet de nulstand. En vervolgens hebben we ook gezegd: als er spontaan sprake is van de komst van damherten, dan geldt hetzelfde als voor het edelhert, maar daarbij merkten we ook op, dat we in gesprek gaan en dat was ook de vraag, met buurprovincies: hoe zij ertegen aankijken. Want we leven niet op een eiland. We zitten ook met elkaar in het Drents-Friese Wold met een stuk natuurgebied waar in ieder geval dieren heel goed kunnen zijn of kunnen gaan voorkomen. Dus we moeten daarover goed met elkaar spreken en dat zal ook worden uitgeschreven in het Uitvoeringsplan, voorzitter.

De voorzitter: Heer Jumelet, wilt u verdergaan met uw beantwoording en u bent bij de eerste fractie en meer dan de helft van uw tijd zit erop. Dus wellicht kunt u de volgende vragen iets beknopter antwoorden.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, er wordt ook door de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal een opmerking gemaakt over de beheerplannen. In ieder geval zei hij: hoe gaat dat nou, wat kan er wel, wat kan niet? De beheerplannen zijn ook leidend in Natura 2000-gebieden, geen enkel misverstand. Die zijn gewoon vastgesteld, ook na bespreking in allerlei sessies. Die gelden voor zes jaar en die moeten ook weer geactualiseerd worden. Maar weet ook dat dat daar staat opgeschreven wat er kan en wat er niet kan in natuurgebieden. Want die spanning die erop zit tussen aan de ene kant beschermen en de andere kant beleven, die voelen wij ook en er zijn zoveel concrete voorbeelden van te noemen, maar onze bedoeling is om daar een goede mix in te vinden, maar ook maximaal in te opereren. Want het kan niet zo zijn dat we de natuur beschermen zonder ook daarvan te kunnen genieten. En ik maak dan maar even het woord 'genieten' tot uitgangspunt en wat dat dan betekent, wij hebben in ieder geval met elkaar in deze Natuurvisie aangegeven dat dat een goede balans moet zijn tussen beschermen, benutten en beleven. De zwijnen komen nog een keer voorbij, ook bij de heer Schoenmaker en dan is de vraag nadrukkelijk: wordt er gehandhaafd? Ja, er wordt gehandhaafd. Er wordt geschoten op wilde zwijnen, met de redenen die ook in het stuk zijn genoemd en al eerder aan de orde zijn geweest. Voorzitter, dan ook heel snel iets over de pilot gewasbeschermingsmiddelen. U bent geïnformeerd door de commissaris, die op dit moment een ronde doet langs allerlei partijen en organisaties en inwoners. Zelfs tot aan de keukentafel wordt door de commissaris gesproken over deze kwestie en zij heeft u beloofd en u toegezegd om voor 1 oktober daar verslag over te zullen doen en dat zal in uw Staten aan de orde komen. En of die officieel begonnen is? Er wordt op dit moment gewoon gewerkt aan de kwestie zelf: het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dat willen boeren zelf ook. Dus dat is wat dat betreft het antwoord. Dan ook maar even richting de ChristenUnie waar het gaat over steenmarter en wilde katten. Ik

hoorde uw opmerking. We zullen daar ook nog even goed naar kijken. In het uitvoeringsplan staan allerlei dieren genoemd. We hebben zelfs ook in het provinciehuis het dier van de week. Dus weet even, daar is ook aandacht voor en daar zullen we zeker in die categorieën ook iets over opschrijven, want het is ook heel vaak in relatie tot wat gemeenten daar in kunnen doen. De PVV, de heer Vorenkamp. Het ontwerp, u zei geloof ik iets in de trant van het is een concept-ontwerp. Het ontwerp is door het college vastgesteld. Het vindt zijn gang, zoals ik net heb verteld. De procedure is helder, denk ik en u zegt ook iets over haalbaarheid van de doelen. Ook daar zit spanning op. Dat verwoordde de journalist met 'spagaat', maar het moet wel gebeuren, want we moeten onze verantwoordelijkheid nemen. Dat hebben we volgens mij ook op die manier verwoord. Vrijwilligheid? Ja. Vrijwilligheid, dat staat voorop bij ons, in alle stukken. Ook als het gaat om de agrarische sector, maar ook in alle dingen die te maken hebben met grondbeleid, want dat is wat ons betreft ook de manier van werken, zoals wij dat ook doen en Prolander ook op pad gestuurd wordt, die dat ook voor ons grotendeels uitvoert. Dus er is nog geen enkel idee over om dat anders te willen doen. De VVD, u noemde het net al, de heer Moes, de CLG. En niet alleen in de CLG wordt daarover gesproken, maar weet nogmaals dat dat breed wordt besproken met de agrarische sector en dan ook met allemaal. Meer bos aanleggen. Het ging volgens mij bij u ook over de Bossenstrategie. Er is hier een prestatie geweest, niet zozeer alleen over de Bossenstrategie, maar ook de Bomen- en Bossenstrategie en dat is ook nadrukkelijk bedoeld om aan te geven dat we het niet alleen maar hebben over bossen. En de idee is om binnen de natuurgebieden meer bos te gaan realiseren, aangesloten bos aan bestaand bos. Trouwens, we vinden het allereerst belangrijk dat de bossen gerevitaliseerd worden, om het zo maar even te zeggen. Dus die moeten weer up-to-date worden. Als het gaat om meer bos, dan zit het ook in die natuurgebieden, want er is tenslotte ook een opgave en buiten het NNN is dat natuurlijk nog een vraag. Volgens mij hebben we in dit stuk ook geschreven dat je een ambitie hebt, niet moeten, we hebben een ambitie en die ambitie zou kunnen worden meegenomen in andere projecten. En dat kan bijvoorbeeld over nieuwbouw gaan, dat kan over een voedselbos gaan, dat kan over een speelweide met bos erbij gaan in een wijk. Daar zijn we naar op zoek. We hebben ook een Investeringsagenda, waarin we ook met dat Stedenfonds, ook met gemeenten, de vier grote gemeenten spreken over vergroening in het kader van klimaat en in het kader van hittestress. Dus daar moet u het in zoeken. En voor uw duidelijkheid: er is geld voor de Bomen- en Bossenstrategie in het NNN en er is geen geld op dit moment voor de realisatie of ambitie buiten het NNN. Dan snapt u wel dat het nog een hele zoektocht wordt.

De heer Moes: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Moes, VVD.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor uw woorden, maar ik refereerde er ook aan in mijn eerste termijn, omdat we hier in maart, wanneer was het, ook over deze Natuurvisie hebben besproken. En toen was hier de directeur van Natuurmonumenten Drenthe en die zei toen expliciet: wij hebben niet genoeg ruimte voor die bossen in ons gebied. Wij zoeken het op landbouwgrond. Dus daarom heb ik echt zo extra benadrukt. Als TBO's wel zeggen: zoek het buiten ons gebied, dan worden wij wat ..., dan begint het een beetje te kriebelen, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik hoop dat de heer Moes voldoende vertrouwen heeft in dit college, zeg ik dan maar richting zijn kant, want er wordt natuurlijk wel heel veel gesproken

over van alles en nog wat, maar als ik TBO's vraag naar de financiering voor buiten het NNN, dan kijken ze ook weer naar ons. Dus ik ga er maar van uit dat we het mee laten lopen met allerlei projecten en dan is het ook aan u of aan ons met elkaar om daar invulling aan te geven. Ik denk dat dat het antwoord moet zijn. Mevrouw Zouine van D66, de vraag is heel expliciet, dank voor uw bijdrage, expliciet: is het inhoud- gestuurd of is het financieel gestuurd? U mag van ons verwachten dat het op inhoud gestuurd is, want het gaat echt over: waar willen we met elkaar naartoe? Die ambitie, Natuurvisie 2040. De benaming trouwens en ik kijk alvast even naar mevrouw Zuiker, stond ook boven de vorige versie. De huidige versie moet ik zeggen, want dit is de nieuwe versie, de geactualiseerde versie. Dus we hebben gewoon de titel aangehouden. Maar ik ga daar zo meteen wel wat over zeggen. De financiële paragraaf, wij zijn niet gewoon om bij visies ook een financiële paragraaf mee te sturen. Sterker nog, in de Uitvoeringsdocumenten, bijvoorbeeld het Programma Natuurlijk Platteland, daar zit wel die financiële paragraaf onder, waar u ook heel regelmatig over wordt bijgesproken over de stand van zaken, maar ...

Mevrouw Zouine: Mag ik daarover een vraag stellen?

De voorzitter: Mevrouw Zouine, gaat uw gang.

Mevrouw Zouine: Ik begrijp natuurlijk dat ze wel in al die deelthema's zijn opgenomen, maar ik denk dat PS ook de behoefte heeft aan een totaaloverzicht, een integraal financieel plaatje, aangezien wij dan 10 documenten moeten gaan doorspitten om zelf tot een totaaloverzicht te komen. Dus wij zouden het heel erg waarderen als u toch even de moeite wilt nemen om een totaaloverzicht van de nieuwe Natuurvisie in het document op te nemen, alstublieft.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Mevrouw Zouine, ik zei volgens mij net uw voornaam, dus zo goed gaan we met elkaar om, zal ik maar zeggen. Het is wel even lastig wat u vraagt, want als u ziet wat er allemaal in dit document zit aan allerlei beleidsterreinen, daar is in ieder geval van gezegd: het is een visie, probeer dat samen te brengen. In de documenten zitten ook financiële paragrafen die daaronder hangen. Ik moet er even naar kijken wat het beste is om te doen, want wat wilt u dan precies? Maar ook vooral wat trekken we dan los om dat allemaal weer met elkaar te verbinden en te verzamelen. Dus ik ga er maar even van uit dat we het niet doen, maar als u informatie wilt, denk ik dat het goed is om met elkaar even te kijken of we dat op een andere manier misschien kunnen delen. Het is niet gebruikelijk om bij visies ook een financiële paragraaf mee te sturen. Voorzitter, dan ...

De heer Schoenmaker: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Aan mij werd net gevraagd door de heer van Liempd van de fractie van GroenLinks of ik in verwarring was of dat de heer van Liempd in verwarring was. Het antwoord van de gedeputeerde geeft voor mij in ieder geval aan dat de waarheid ergens in het midden ligt. Dus bedankt voor de toelichting. Maar van D66 hadden wij dezelfde verwarring over de spuitvrije zones en dan ben ik toch wel heel benieuwd of dat juridische kaders zijn voor spuitvrije zones, of dat dat puur en alleen op vrijwilligheid kan, omdat dat net wel in twijfel getrokken werd door D66. Dus ben ik in verwarring of is D66 in verwarring?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: En dan ligt het oordeel bij mij, zo hoor ik het, voorzitter. Wie er allemaal in verwarring is vandaag, dat laat ik graag maar aan u. Maar ik weet in ieder geval dat het inderdaad niet juridisch af te dwingen is en dat we wel spuitvrije zones hebben in pilot-achtige situaties, zoals net ook verwoord. In de Drentsche Aa bijvoorbeeld is dat aan de orde en dat is in goede samenspraak daar aan de orde en dat zou op andere plekken ook kunnen, maar het is niet juridisch af te dwingen. Dat klopt.

De heer Schoenmaker: Alleen op vrijwillige basis?

Gedeputeerde Jumelet: Ja.

De heer Van Liempd: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van Liempd heeft ook nog een vraag, van GroenLinks.

De heer Van Liempd: Mijn vraag is op de reactie die de gedeputeerde aan de heer Schoenmaker gaf, of de heer Jumelet het met GroenLinks eens is dat de recente gerechtelijke uitspraak rond het Dwingelderveld gedaan, bijna dwingt tot het zoneren van gewasbeschermingsmiddelen.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: We kennen de uitspraak en u weet ook dat we als college in hoger beroep gaan. Dat gaat vooral om het verkrijgen van uiteindelijke duidelijkheid over dit dossier. Maar de uitspraak ligt er, dat klopt. En dat hoger beroep is vooral ook om nu duidelijkheid te creëren richting een ieder. Maar we zullen daar nog dingen over moeten gaan zeggen. Voorzitter, mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren, vraagt ook naar de titel Gastvrije natuur. Ik zou het aan u willen vragen: hoe hoort u hem? Want Gastvrije natuur, dat is voor mij in ieder geval een titel die staat op het huidige stuk dat in 2014 is vastgesteld. Ik was daar toen zelf niet bij. Ik vond het eigenlijk wel een hele mooie titel en dat vinden wij eigenlijk nog steeds vanuit dit huis. En als college hebben we het ook zo vastgesteld, omdat we met elkaar zeggen: Drenthe is Drenthe. Juist als kernkwaliteit natuur is, dan is het ook voor een ieder in onze provincie om te beleven, maar zeker ook voor toeristen en daar hoort alles bij. Daar hoort ook bij dat je tegen elkaar zegt: we willen, als het gaat om en dat zal u aanspreken, ook zoveel mogelijk de dieren ook welkom heten, als het gaat om nieuwe. Het gaat erom: hoe voel je en kijk je naar onze prachtige natuur. Het is voor de één een decor en voor de ander is het de lucht om te ademen. Laat het zo zijn dat we met elkaar vinden dat het ertoe doet. Het is een kernkwaliteit. Zo heb ik hem tenminste gehoord. Als het gaat om, u zegt kaderstellend, ik probeer toch maar te verwijzen richting het Uitvoeringsplan. Daar heb ik net aangegeven dat u daar nog iets over kunt vinden en daar ook aan bij kunt dragen. En zo'n interventieladder, die u net ook noemde, dat zou heel goed kunnen worden meegenomen. Dank alvast voor die suggestie. En dat zijn zaken, die denk ik ook van belang zijn, verjagen. Heel vaak zit dat ook in ons beleid. Eerst preventie en dan verjagen, als dat ervan komt en dan vervolgens kan het uiteindelijk wel eens betekenen dat er beheerd moet worden.

De voorzitter: Dit vraagt om een reactie van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Hoor ik u nu zeggen dat de beleidskaders in het Uitvoeringsplan moeten komen? Want het lijkt ons belangrijk dat de beleidskaders, dat zijn ook de afwegingen, ook de interventie-afwegingen, in de visie komen. Maar ik begrijp dat u het daarmee eens bent.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. We hebben juist beleid uit het Uitvoeringsbeleidsplan gehaald dat we nu hebben. Daar wordt gevraagd om dat te zijner tijd in te trekken. Dus beleid zit in de Natuurvisie. Uiteindelijk gaat het om uitvoering hoe je dat dan gaat doen. Ik hoorde u een paar suggesties noemen en dat hebben we gehoord. Dus ik denk dat het goed is om dat nog eens een keer te benadrukken, dat het goed gehoord is. Als het bijvoorbeeld om de ganzen gaat. Ik ben in Tusschenwater geweest met de FBE en met alle organisaties die daarbij betrokken zijn. We hebben geconstateerd dat nestbehandeling een manier is van beheer of het bijna in de klauwen houden van de populatie die zich daar voordoet, maar we weten ook dat dat maar een klein deeltje van de oplossing is, dus het zal altijd gaan om en, en, en. En daarom is het wel aardig dat de suggestie is gedaan, ook van organisaties uit, heel breed: laten we tot een akkoord komen. Dat betekent ook dat je kunt kijken: wat is maatwerk, wat kan er op die plek, wat moet er op die plek? Dat betekent ook dat we daar voor openstaan, want uiteindelijk zullen beheerders ermee aan de slag moeten. Er moeten beheerplannen worden gemaakt. En dan gaat het er ook over dat je genoeg foerageergebieden hebt aan de ene kant en voldoende maatregelen kunt nemen om te voorkomen dat ganzen overlast geven en eigenlijk is het adagium: doe aan preventie in plaats van schade uitbetalen. Daar kun je beter geld in steken, in preventie, dan dat je continu moet zien dat de bedragen oplopen aan schade die betaald wordt aan boeren. Dan nog JA21, de heer Duut. Onteigening. U zei net: daar kom ik zo meteen misschien wel op terug en dat doe ik ook. Maar ik vind het een slecht voorstel, dan weet u dat alvast. En dan richting de SP, biodiversiteit, natuurinclusief en stijlverbetering, gedrag. Ja, het klopt, maar het is aan ons allemaal en ik stel me zo voor dat in deze Natuurvisie niet de wereld verbeterd wordt, maar dat het wel een poging is in de goede richting om er met elkaar voor te zorgen dat de kernkwaliteit natuur overeind blijft. Het is een Natuurvisie, heer Bosch en dat gaf u net ook bij uw bijdrage aan. Dat wil niet zeggen dat de RES ondergeschikt is, maar het moet wel in samenhang.

De voorzitter: De heer Van der Weg heeft een interruptie van de SP.

De heer Van de Weg: Ik wou even reageren. Het heet Natuurvisie 2040, Gastvrije Natuurvisie 2040. Kunt u ook iets concreter aangegeven op wat voor termijn wij resultaten, positieve resultaten, maar misschien ook dingen die mislukt zijn, terug kunnen zien en dat ook zo'n beleidsvisie over het Uitvoeringsplan bijgesteld moet worden, omdat het gewoon niet het beoogde effect heeft?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, neem het voorbeeld van klimaat, klimaatverandering. Er wordt door de één aan getwijfeld of het wel zo is en de ander is er juist diep van overtuigd tot het uiterste. We zien in ieder geval dat de natuur ook verandert, dat soorten verdwijnen, dat er nieuwe soorten binnenkomen. Dat staat ook beschreven. Vervolgens zitten we ook aan tafel met elkaar, dat we zeggen: het is al drie zomers droger. Wij dachten dat de vierde zomer ook wel droog zou zijn, maar dat blijkt toch wat anders. Maar dat het wel vaak met horten en stoten gaat, diepe dalen, grote hoogten, dat is wel duidelijk, denk ik. Het is niet meer te voorspellen,

zo lijkt het wel. Met extremen hebben we te maken en dan zul je de natuur zo kunnen inrichten dat je zegt: laten we bijvoorbeeld een gebied wat natter maken of natter kunnen laten zijn. En dat betekent ook dat je moet kijken of die natuur kan meebewegen. En daarvan moet je kunnen zeggen: doen we dat nou goed of voldoende? En daar heb je dit in ieder geval voor nodig om te zeggen: het gaat niet alleen over de natuurwaarden, het gaat niet alleen over de dieren of planten, het gaat over ons met zijn allen, maar ook alle omstandigheden die maken dat je bezig moet zijn en dit document is ook een dynamisch document in deze. We zullen moeten kijken waar we staan, om heel concreet te worden richting bij wijze van spreken het Natuurpact, dat in 2013 is afgesproken. Dan hebben we dit jaar ook te maken met de evaluatie op kwantiteit, het aantal hectares inrichten en de kwaliteit. En dan bent u al heel snel op de hoogte gebracht waar we bijvoorbeeld staan met die afspraak uit het Natuurpact. Dat zal dit jaar duidelijk worden. Dat zal ter bespreking hier wel weer komen, maar dan zien we bijvoorbeeld dat er een grote discussie is tussen systeemherstel en moeten we toch hectares ... Wij denken dat systeemherstel misschien wel het belangrijkste is. De deskundigen zeggen dat ook en waar word je nu op afgerekend? Op hectares. Dat zijn discussies die voorbijkomen, dat is maar een inkijkje in wat er op dit moment aan de orde is, maar daar wordt u over geïnformeerd. Voorzitter, ik ga snel door. Een verzoek van GroenLinks om ook PS een rol te geven, daar heb ik iets over gezegd bij het begin. Gehoord de Staten. Ja. En de houtwallen was ook een heel concrete. We hebben Drents goud, dat ziet u ook beschreven worden in het document, dat wordt genoemd. We zeiden net even tegen elkaar en ik zeg het maar zoals het is gegaan net in de wandelgang: dat we bijvoorbeeld met Landschapsbeheer Drenthe met streekbeheer ook de mogelijkheid hebben om iets aan de houtwallen te doen, maar dat is heel beperkt. Dat doen we dan met vrijwilligers, dat doen we met beperkte capaciteit met gemeenten samen. Dan leggen wij een euro neer en de gemeente ook een euro. Zo hebben we met elkaar een mooi budget. Daarnaast zet het GLB, het nieuwe GLB, een Eco-regeling in. Dan kunnen boeren of agrariërs ook meewerken aan landschapselementen. Zo hebben we met elkaar een aantal mogelijkheden en die moeten we gaan benutten. En ik hoorde net het voorbeeld van Flevoland genoemd worden en dat ga ik zeker bekijken wat dat betekent voor ons en hoe dat daar gaat. Dus daar hebben we in ieder geval zeker ook aandacht voor en de stand van zaken 2027, dat gaan we dus evalueren. Op dit moment wordt dat uitgevoerd door een bureau op kwaliteit, maar ook op kwantiteit en dan gaat het vooral over uitvoerbaarheid in de komende tijd. Dan het CDA: hoe kunnen we nog meer boeren inzetten? Dat is de wens ook. We hebben de heer Osinga, dat is de directeur-generaal Natuur van LNV op bezoek gehad onlangs en daar is dit gesprek ook met hem en met een aantal boeren gevoerd. Het ging over die € 72,5 miljoen. Het was net bekend geworden dat die toezegging is gedaan en dat dat geld voor drie jaar naar Drenthe komt en die zijn nu al begonnen, dit jaar en de komende twee jaar. Ik heb die vraag gesteld: kunnen we uit die € 72,5 miljoen ook geld krijgen of vrijmaken om aan boeren te geven, om zich in te zetten voor de natuur, ook buiten het NNN? Het antwoord daarop was klip en klaar: 'nee'. Dit geld is voor natuurherstel deze drie jaren. En de opmerking was: er is geen politieke ruimte in Den Haag gevonden om dat mogelijk te maken. Dat is dan zo. Maar stelt u zich maar voor dat we blijven drukken op de komende zeven jaar die nog volgen na die drie jaar, om daar wél middelen voor vrij te krijgen, want het gaat niet zozeer om de politieke realiteit alleen, maar het gaat ook over effectiviteit en het inzetten van de middelen, waar het ook het meest ertoe doet en het grootste resultaat bereikt wordt. Edelhert, damhert, jagers, WBE, zwijnen. Ik kan daar heel veel over zeggen.

De voorzitter: Er is een interruptie van de heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Ik heb even een korte vraag over die houtwallen. In mijn bijdrage heb ik ook al genoemd dat we dat van belang vinden voor het verbinden van natuurgebieden. Nu hebben mij berichten bereikt dat in bepaalde delen van Drenthe onder andere in Zuidwest-Drenthe toch aardig wat houtwallen verdwijnen. Daarbij rijst ook de vraag: is daar dan een vergunning voor verleend door de provincie of de gemeente? Hoe zit dat met het handhaven van dit soort regels rondom het al dan niet rooien van houtwallen? Hoe is de afstemming tussen gemeente en provincie?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Ik kan daar niet het laatste antwoord op geven. Ik weet wel dat er een tijd geleden een presentatie is gegeven, 'Drents Goud' was dat. Dat ging inderdaad ook over hoe zo'n kaart eruit ziet? Hebben we het over bijvoorbeeld 1950, 1900 en dan zie je dat door verkaveling percelen groter zijn geworden en dat houtwallen zijn verdwenen, het landschap ziet er ook anders uit. Dat is logisch natuurlijk, dat zien we allemaal. Er is heel wat gebeurd in onze provincie, maar dat we nu tot de conclusie komen dat het niet minder moet worden en daar hebben we met elkaar wel wat dingen over gezegd, ook in samenspraak met gemeenten. Dus daar kijken we ook heel nadrukkelijk naar. Dat handhaven we ook, daar spreken we ook met elkaar over en eigenlijk is de inzet om juist weer meer daaraan te gaan doen. En ik ben laatst op bezoek geweest met Landschapsbeheer Drenthe om te kijken wat goed beheer betekent, maar ook slecht beheer en daarvan zeggen we, via de regelingen die er zijn: laten we daar dan op insteken, want dat betekent iets voor de biodiversiteit, dat betekent ook iets voor ons landschap. Dat betekent voor het totaal van natuurbeleving van alles en nog wat. Dus het heeft onze volle aandacht, maar het neemt niet weg dat we ons wel zorgen maken over hoe soms wordt gehandeld en dat is dan aan ons om daar met elkaar goede afspraken over te maken. Voorzitter, dan nog even over de zwijnen, want die hebben ...

De voorzitter: De heer Vorenkamp van de PVV heeft nog een vraag.

De heer Vorenkamp: Een korte verhelderende vraag: is zo'n houtwal vergunningplichtig? Het onderhoud daarvan bedoel ik.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, soms gaat het inderdaad over ... soms is het gewoon beter om te zeggen: dit kan wel doorgaan, maar dan moet er worden herplant, dat is ook aan de orde. Ik moet u dat antwoord op dit moment schuldig blijven in welke mate dat ook ..., ik zei net: ik kan niet het laatste antwoord geven, maar ik moet even het antwoord schuldig blijven in welke mate daar precies iets is wat niet mag of wel mag. Maar we zijn wel heel praktisch, maar vervolgens moet er ook wel herplant worden en daar is wel weer duidelijk aan de orde dat dat ook een verplichting is. Maar ik zal dat nog even natrekken. Als het goed is, dan krijgt u dat antwoord ook nog. Dan nog heel kort over de zwijnen, want het ging ook even over de ontheffing, acht BOA's, dat hebben we hier ook wel eens eerder aan de orde gehad. In welke mate is dat nou voldoende? We hebben een opdracht en daar zitten die acht BOA's aan gekoppeld en die is onherroepelijk. En we hebben ook gezegd: we houden de nulstand. Dus we moeten ook nadenken over wat dat dan betekent. Maar we hebben tegelijkertijd gezegd en dat is ook in samenspraak met alle partijen geweest die hierover hebben meegesproken: laten we nou eens goed onderzoek doen naar wat in deze nog steeds van belang is om je zorgen over te maken? En dan kunnen we in ieder geval met elkaar constateren of we het op de goede manier doen. Dan zal er

ook een nieuwe ontheffing moeten worden verleend, een nieuwe opdracht worden verleend. En dan kom ik uit bij de wens van mevrouw Vedder. Zij zegt: dan zou je toch ook bijvoorbeeld de WBE's moeten kunnen inschakelen. Op dit moment kan dat niet, dat heb ik al eerder bevestigd om reden. Maar als het tot een nieuwe ontheffing of opdracht komt, dan moet je een goede onderbouwing hebben en als die er is, dan zal de afweging worden gemaakt om ook anderen daarbij in te schakelen. Dan zou dat kunnen zijn met de WBE's, maar dat gesprek moet nog worden gevoerd, maar ook moet er een goede onderbouwing zijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde, voor uw reactie in de eerste termijn.

Mevrouw Vedder: Voorzitter?

De voorzitter: Zou u misschien uw interruptie kunnen bewaren voor de tweede termijn? Want daar gaan we nu toe over. Om niet al te veel uit de tijd lopen. Vindt u dat goed of heeft u een hele prangende vraag?

Mevrouw Vedder: Ik wilde gewoon even weten wat ongeveer de termijn is van dat onderzoek. Wanneer we dat kunnen verwachten.

De voorzitter: Misschien dat de heer Jumelet daar een heel kort antwoord op heeft.

Gedeputeerde Jumelet: Als wij met elkaar deze Natuurvisie vaststellen, dan komt er een Uitvoeringsplan en dan zullen we dan ook het onderzoek gaan doen, want het is in die volgorde der dingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik nu rond of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Bosch, de heer Duut, mevrouw Zuiker, mevrouw Zouine, de heer Veldsema, mevrouw Vedder of sorry, ja mevrouw Vedder. Niet? De heer Schoenmaker? Ja. De heer Van Liempd? Even kijken, ik zie hem niet.

De heer Van Liempd: Nee voorzitter.

De Voorzitter: De heer Van de Weg? Ja. De heer Vorenkamp? Ja. De heer Moes? Ja. Mijnheer Bosch, gaat uw gang.

De heer Bosch: Dank u wel. Daar kan ik binnenblijven, voorzitter. Ik ga regelmatig met mijn jongens wandelen in het bos of op het heideveld en ik kan daar tot in de diepste haarvaten van de natuur doordringen en verhalen vertellen aan de jongens, en de gedeputeerde gaf ook aan: de natuur moet voor eenieder te beleven zijn, en in aanloop naar de samenstelling van de Uitvoeringsplannen, waar we reikhalzend naar uitkijken, wil ik alvast wel één ding meegeven en dat is om ook goed te kijken naar de toegankelijkheid van bepaalde natuurgebieden. Inclusie is een belangrijk stokpaardje van de Partij van de Arbeid en terecht vind ik. Niet ieder ven hoeft toegankelijk te zijn via een betonpad, dat moeten we ook niet willen, want dat gaat toch allemaal verzakken, maar ik wil dit in ieder geval als aandachtspunt voor de uitvoering in ieder geval alvast meegeven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Het is goed om te horen dat het Uitvoeringsplan in ieder geval bekend is als we de Natuurvisie vaststellen. We zijn het erover eens dat de afwegingskaders in die Natuurvisie moeten staan en dus verwachten we ook dat er duidelijkere kaders worden opgenomen voor bijvoorbeeld bedreigde soorten en ook voor invasieve soorten, want op dit moment staan er soorten op de vrijstellingslijst die ook op de rode lijst staan, dus dat vinden wij vreemd beleid. Dus dat willen we graag helder hebben. En dan willen we graag weten in hoeverre alle belanghebbenden worden benaderd. We hebben het dan bijvoorbeeld over de Zoogdiervereniging, Faunabescherming en Animal Rights. We hebben in Drenthe heel veel kennis bij Akka's Ganzenparadijs over ganzen. Het lijkt ons belangrijk dat deze partijen allemaal worden geconsulteerd. Over ganzen heb ik nog geen antwoord gekregen wat erop tegen is om de datum naar 1 maart op te schuiven. Wij denken dat dat puur een kwestie van geld is en wij vinden dat niet correct. En wij willen graag dat u daar onderscheid maakt tussen de soorten en misschien ook wel een interventieladder kan opnemen bij ganzen. En wij willen graag weten wanneer het onderzoek over wilde zwijnen precies gaat starten. En tot slot wordt de opdracht voor het afschot edelherten nu ingetrokken? En de allerlaatste vraag: in het plan van de boerenlandvogels is vastgesteld dat de kaders voor het predatieplan door PS zullen worden vastgesteld. Wanneer komt GS met een voorstel hiervoor? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de ChristenUnie, de heer Veldsema.

De heer Veldsema: Dank u, voorzitter. Gedeputeerde, dank voor de beantwoording. Wat de ganzen betreft, volgens mij geeft u aan dat u verwacht er in goed Drents overleg uit te zullen komen. Dat is best spannend, want dan gaat het ook om vertrouwen. Vooralsnog is dat gezien het proces van totstandkoming en het unanieme en positieve advies over dit stuk heel gerechtvaardigd en dus wat ons betreft akkoord.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende fractie is het CDA, mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter, dat ik mij even kon herstellen. Ik heb nog twee vragen gesteld waar ik geen antwoord op heb gekregen van de gedeputeerde. Kunnen wij in het Uitvoeringsplan, gok ik dan dat hij daar terecht komt, tegemoet zien dat er vooraf een beheerplan en iets over schade wordt vastgesteld over dam- en edelhert? Dus wordt er vooraf over nagedacht in plaats van als het al zover is? En ik zou graag nog van de gedeputeerde willen horen hoe hij aankijkt tegen de behoeften in onze provincie om wat aan Jakobskruiskruid te doen en of hij daar een rol voor de provincie in ziet.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met Sterk Lokaal, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, gedeputeerde bedankt voor de heldere beantwoording van de vragen. Er was nog één vraag blijven liggen en dat was eigenlijk de meerwaarde op projectniveau, dat boerderijen die vrijkomen op vrijwillige basis, of misschien wel verplicht straks, dat die opgekocht worden door Drentenieren, of dat nou positief of negatief moet zijn, dat in het licht bezien van de mensen die op dit moment woningzoekend zijn, jongeren die misschien ook wel gebruik willen maken van woningen in het buitengebied en die boerderijen zouden daar geschikt voor kunnen zijn. Ik ben benieuwd of dat inderdaad als voordeel of als nadeel gezien wordt.

De voorzitter: Dank u. Dan nu de SP, de heer Van de Weg.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, gedeputeerde bedankt voor de beantwoording en de reactie. Eigenlijk wil ik met een opmerking in tweede termijn afsluiten, dat ik eigenlijk, na wat de heer Jumelet zegt, wat minder optimistisch ben, dan nadat ik het stuk had gelezen. Ik vond een redelijke ambitie en optimisme in het stuk en ik vind dat in de beantwoording van de heer Jumelet niet helemaal terug en misschien heeft dat er ook mee te maken dat hij zoveel belangen zit af te wegen, maar daar kan hij zelf het beste antwoord op geven. Maar u zegt: je kunt niet alles, maar ik refereer nog even aan de woorden van de heer Bosch, die zei: de natuur moet leidend zijn. En in hoeverre is de heer Jumelet het daarmee eens?

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Bosch: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Het is dus leidend met een korte ei, dus niet met een lange ij. Even ter verduidelijking.

De voorzitter: Goede verduidelijking. Dank u wel. De PVV, de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, heel kort. Voorzitter, even richting GS: het mag niet zo zijn dat natuurfanatici dit document, dat we nu gaan opstellen of in de rit gezet wordt, kunnen gebruiken in juridische zin om iedere activiteit qua benutten en beleven te kunnen blokkeren. Dat is een stelling die dus ook geopperd is dat dat zo zou zijn. Ik hoop dat het niet zo is, maar ik zou graag de vraag daaraan willen koppelen: wil GS daarop toezien? En dan even over de klimaatverandering waar de heer Jumelet het een en ander over gezegd heeft. Ontkenning? Nee, niet door ons. Klimaatverandering, oké dat bestaat in zekere zin. Dus adaptatie, inspelen op reële veranderingen is wat ons betreft prima, maar de menselijke invloed op de klimaatverandering is ons inziens minimaal. Onzes inziens zijn de astronomische factoren, dat zijn anderen hoor, maar de astronomische factoren zijn overheersend. De CO2-politiek is geldverspilling op megaschaal. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel en als laatste in de rij de VVD, de heer Moes.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde beantwoordde dat de landbouw wel zeer zeker betrokken was via de Commissie Landelijk Gebied en ook unaniem heeft ingestemd met het stuk. Wij nemen zijn woorden zeer zeker voor waarheid aan, maar als wij het stuk lezen, dan ademt het stuk dat niet uit. Laten we het zo maar zeggen. Dus onze wens is als u het weer terugbrengt voor vaststelling in de Staten dat u dit hier iets meer naar voren laat komen. Een vraag nog: het beheerplan voor het edelhert, het CDA vroeg daar net ook naar, dus als ik u goed begrijp, dan wordt het geregeld met het Uitvoeringsplan. Dus voor de vaststelling is ook het beheerplan van het edelhert geregeld? En tenslotte nog even op de interruptie van de eerste termijn van de gedeputeerde van de heer Bosch over het verdwijnen van de houtwallen in Zuidwest-Drenthe: het verbaast me een beetje, want ik weet toevallig dat alle, heel veel, ten minste van een groot deel van de gemeente de houtwallen in eigendom zijn bij Staatsbosbeheer en dat zijn landschapselementen die echt niet zomaar mogen verdwijnen, omdat al zou een boer dat willen, het niet zijn eigendom is. En als dat gebeurt, zou ik hier graag voorbeelden van willen hebben, want ik zie hier bij ons in de omgeving dat de houtwallen echt in stand blijven als landschapselement. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Bosch wil daar graag op reageren.

De heer Bosch: Ja, ik kan daar voorbeelden van geven, maar dat doe ik dan even van persoon tot persoon. We kunnen ook een keertje een fietstocht maken bij ons in de omgeving.

De voorzitter: Dat lijkt me een uitstekend plan. Dan ga ik nu het woord geven aan gedeputeerde Jumelet en u heeft zes minuten voor de beantwoording in tweede termijn. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. De vraag van de heer Vorenkamp, mag het met die houtwallen? We gaan uit van 100% dat het blijft en soms kom je wel eens tot de conclusie dat die houtwal op de verkeerde plek ligt. Dan mag die ook ergens anders wel weer herplant worden, om het zo maar te zeggen. Want de houtwallen liggen er niet allemaal zo bij, zoals we dat wenselijk achten, want er is geen onderhoudsplicht. Maar even als direct antwoord, dan weet u dat ook. Als het gaat om wat net genoemd werd over de zogenaamde kaders, Partij voor de Dieren. Ik moet even nadenken, sorry, niet over uw naam, maar over hoe het allemaal heet, de kaders. Dat is denk ik goed om even bij stil te staan en u noemde een paar voorbeelden. Ik denk dat als het gaat bijvoorbeeld over die invasieve soorten en u had het ook over de rode lijst, de vrijstellingslijst die hier al vastgesteld is door PS in de POV. Dat zijn ook allemaal documenten waar je ook over natuurbeleid wat kunt terugvinden en dubbelingen met de rode lijst zullen worden bekeken. Ik denk dat het goed is om daar nog even bij stil te staan, bij dat punt dat u hebt ingebracht. U noemde nog een heel aantal vragen, maar ik heb zes minuten en volgens mij zijn er alweer twee minuten voorbij, maar wanneer dat onderzoek gaat starten? Zo snel mogelijk, want dat vraagt ook weer inzet en als het gaat om het edelhert en op dit moment wordt dat gedoogd, onder de huidige ... en dat houden we zo totdat er nieuw beleid is. Ik denk dat het niet anders kan op dit moment, maar dat geeft genoeg rust en zekerheid voor het edelhert dat hij er gewoon kan blijven lopen. Dan als het gaat om het Uitvoeringsplan en het beheerplan, dat zullen we daarin meenemen, om duidelijkheid te geven, de heer Moes van de VVD gaf dat net ook al aan, dat moet ook samen oplopen om duidelijkheid te geven hoe je dat dan gaat doen. Als je het toestaat, hoe ga je dat dan beheren en daar zullen we met elkaar ook aandacht voor hebben in het Uitvoeringsplan. Beheerplan edelhert gaan we noemen en de uitwerking ligt bij de FBE. Dat is denk ik goed om even aandacht voor te vragen, want wij doen zelf niet het beheer, dat doet uiteraard de FBE. Ik moet ook wel zeggen, dat daar ook de kennis ligt hoe je dat met elkaar invult. Dan nog het Jakobskruiskruid. U hebt daar een vraag over gesteld, over aangepast maaibeeld. Goed om te horen dat anderen daar ook wel beleid op hebben. Het is een continue vraag. Het is een inheemse soort. Dus inderdaad: de één zegt het is goed en de ander zegt juist niet. We weten dat de discussie zeker bij agrariërs leeft, maar daar zullen we zeker ook met gemeenten over moeten spreken, maar ook met andere partijen, zoals wegbeheerders, om te kijken hoe we daar ook beleid kunnen maken of afspraken over kunnen maken, dat is beter misschien. Beter afspraken over maken, want het gaat echt over de dagelijkse praktijk. Het punt is denk ik heel helder gemaakt. De heer Schoenmaker doet een poging mij te vragen om te zeggen: is het een voordeel of is het nou een nadeel? Ja, weet u, we kunnen constateren dat de heer Brink mag blijven en wij moeten dan denk ik ..., ja ik kom ook van elders, dus stel je nu eens voor dat we dat onderscheid gaan maken. Dat lijkt me niet handig. Maar buiten dat, laten we het niet in die ... we hadden net een discussie in de Staten over autochtone enzovoort, dat hebben we losgelaten. Laten we nou tegen elkaar zeggen: we snappen de discussie, maar ieder-

een is welkom. Ik snap uw onderliggende vraag, maar die geldt natuurlijk voor de hele woningmarkt en niet alleen maar voor boerderijen die vrijkomen. Dus ik denk dat uw vraag daar ook mee is beantwoord, want anders ga ik me begeven op een heel hellend vlak.

De voorzitter: De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. Het ging mij met name inderdaad om die onderliggende vraag in dit geval. Dus dank u wel.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Is de natuur leidend? Het is een Natuurvisie en ook daarvoor geldt dat we af moeten van het idee dat er tegengestelde belangen zijn, want een boer is denk ik zeer bezig met de natuur, elke dag. Want ik heb hier net uitgedragen dat natuur van ons allemaal is, voor iedereen en een boer op zijn trekker, die zijn werk doet, is net zo met de natuur bezig als die beschermer in een Natura 2000-gebied. Want natuur, geef daar de definitie maar eens voor. Ik denk in ieder geval dat we elkaar ook nodig hebben en laten we constateren dat die tegenstelling die soms wordt gecreëerd of vaak wordt gecreëerd, net welke kant je kiest, dat we daarvan af moeten. Laten we die scherpe randen proberen wat vloeiender te maken, want ik denk dat een boer erbij gebaat is dat hij ziet dat die natuur floreert, want daar heeft hij ook baat bij, de bijen en noem het maar op, allerlei andere zaken die van belang zijn. En andersom denk ik dat natuurbeheerders moeten snappen dat zij niet de enigen zijn die over natuur gaan en dat het veel breder is. We doen daarom ook aan onderwijs voor jongeren, voor kinderen op basisscholen. IVN heeft daar een belangrijke rol in, want de natuur is van iedereen. Dus als ik niet genoeg ambitieus ben, hoop ik hier iets mee aan bijgedragen te hebben, om dat misverstand af te wenden. Wil GS erop toezien? Dat doen wij natuurlijk, dat dat ook heel vaak toch gewoon door kan gaan. En volgens mij heb ik de VVD net al met het antwoord van mij aan mevrouw Vedder beantwoord over het beheerplan edelherten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde, voor uw beantwoording in de tweede termijn. Dan zijn we nu toe aan de afsluiting van de bespreking Natuurvisie 2040 en ik ga ervan uit dat de gedeputeerde de gemaakte opmerkingen van de commissie tot zich heeft genomen en gaat kijken hoe deze meegenomen kunnen worden in de definitieve Natuurvisie.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren heeft nog een afsluitende vraag?

Mevrouw Zuiker: Nou, ik mis gewoon een vrij groot stuk in de beantwoording van de gedeputeerde, namelijk over de ganzen. Datum 1 maart, verschillende soorten, onderscheid, interventieladder. Ik heb er niks over gehoord en mijn laatste vraag was ook: de kaders die we gaan vaststellen voor het predatieplan in het kader van de boerenlandvogels, daar zou ik ook graag antwoord op willen. Dank u wel.

De voorzitter: Heer Jumelet, hoe zit het met het ganzenverhaal?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dat is ook wat. Ik probeer mij aan die zes minuten te houden en dat is ook al niet gelukt. Dus als die vragen er nog zijn dan zal ik ze proberen te beantwoorden, want u moet zich voorstellen dat strekt wel heel ver al die vragen. Het gaat over van alles en

nog wat en dat is niet erg, want het is aan u om die vragen te stellen natuurlijk, maar ik zal een poging doen. We hebben geconstateerd dat die foerageergebieden er moeten komen. Dat is ook een uitbreiding daarvan. Tegelijkertijd hebben we met elkaar geconstateerd dat er al eerder schade is dan 1 maart en daarom wordt het 1 februari. Dat is ook een uitkomst van een gesprek tussen enerzijds agrariërs, anderzijds de beheerders, de terreinbeheerders en die datum ligt dus gelegen in, heel simpel gezegd, de schade die ontstaat. Dus vanaf 1 februari al verjagen. En ik denk dat het goed is om het op die manier ... en daarom zeg ik ook: op detail kun je het hier met elkaar oneens zijn, maar laten we het dan in het Ganzenakkoord doen, maatwerk per gebied, want die gebieden verschillen ook nog van elkaar en u noemde zelf nestbehandeling bijvoorbeeld. Dat is één van de mogelijkheden die wij ook met elkaar kunnen afspreken in de gebieden. Maar alles om te voorkomen dat er schade ontstaat aan de achterkant en je met elkaar beter afspraken kunt maken aan de voorkant. En die tweede vraag ging over ...

Mevrouw Zuiker: Kaders, predatieplan boerenlandvogels.

Gedeputeerde Jumelet: Daar moet ik op terug komen, dat weet ik niet uit mijn hoofd, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, daar komt u schriftelijk op terug neem ik aan?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, hoor.

De voorzitter: Heel fijn. Dan schors ik nu de vergadering tot 13.00 uur en ik verzoek u de zaal in alle rust te verlaten. En zoals gezegd: we beginnen met degenen die het dichtst bij de ingang zitten en u kunt plaatsnemen in uw fractiekamer of in het restaurant en voor deze gelegenheid is dat links in plaats van rechts. Eet smakelijk!

SCHORSING

8. Provinciaal Inpassingsplan Reconstructie Norgervaart (N373), Statenstuk 2021-19

De voorzitter: Mag ik iedereen verzoeken... Weer kijken. Er komen nog wat laatkomers, maar die zetten de passen erin. Dus dat gaat goed. Fijn, want dan gaan we nu over naar Agendapunt 8, het Provinciaal inpassingsplan reconstructie Norgervaart N373 en dat betreft Statenstuk 2021-19. U heeft ook via de e-mail de inspraakreactie van de heer de Jonge en bewoners van kern Huis ter Heide ontvangen, LIS B.53. Ik benadruk dit nog even, omdat de heer de Jonge in eerste instantie zou inspreken, omdat hij dacht dat het een avondvergadering zou zijn. Maar hij is vanmiddag dus afwezig. Alleen, zijn reactie is dus op de lijst geplaatst. Dan de vraag: Wie mag ik noteren als woordvoerder bij dit agendapunt en dan graag weer handen omhoog. Even kijken. Daar gaan we. De heer... Volgende keer doen we dit andersom Ria. Nou, dat jij schrijft en ik roep. Mijnheer Duut kan naar beneden. Mijnheer Schoenmaker, mevrouw Peeks. Niet te snel. Even kijken, wie zei... Pruisscher. Niet zo snel. Even kijken. Vedder had ik... Wie is van CU? Pruisscher. Even kijken. De heer Bos van GroenLinks. Even kijken. De heer Koopmans van de PVV en de heer Oosting, VVD. Moinat dat even kijken! Wie mis ik dan? Nee. D66, dat is de heer Pragt. Goed. U heeft in de eerste termijn 2 minuten spreektijd, interrupties vinden weer net als in het voorgaande agendapunt plaats vanaf uw zitplaats. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Pragt van D66. Gaat uw gang.

De heer Pragt: Wat een aangename verrassing! Dank u. De reconstructie van de Norgervaart is een goede en noodzakelijke ontwikkeling. Wij lezen op pagina 7 van hoofdstuk 1.1 van het inpassingsplan: Het doel van deze reconstructie is het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid op dit weggedeelte. Als we het stuk doorlezen en de situatie ter plaatse in ogenschouw nemen, dan kunnen we geen redelijk argument bedenken waarom de weg een snelheid blijft houden van 80 km en niet wordt gekozen voor een maximumsnelheid van 60 km op dit gedeelte. Want het doel van de provincie is te komen tot nul verkeersslachtoffers. Veiligheid is een zeer belangrijk punt voor de aanpassing van de Norgervaart. Bewonersparticipatie vinden we belangrijk in Drenthe en uit de ingebrachte zienswijzen komt de wens naar voren om van de weg 60 km te maken. Leefbaarheid, wooncomfort en gezondheid van de aanwonenden is erg belangrijk. De reductie van CO2 in het verkeer is een speerpunt van de provincie, Zie Drenthe reist duurzaam en 60 km geeft een behoorlijke CO2- reductie. Tevens is de tijdwinst tussen 80 en 60 km/uur op dat stuk nog geen minuut, dus minimaal. Dus 60 km/uur is gewoon duurzamer, minder uitstoot, minder geluidsoverlast, veiliger en minder slachtoffers. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: Kan hij uitleggen wat de overwegingen zijn om de maximale snelheid toch niet te verlagen naar 60 km/uur en te laten staan op 80 km/uur? Dank u. voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Niets markeert het einde van een zomerreces zo goed als een stuk van 1290 pagina's, die ik dan natuurlijk ook met groot genoegen allemaal gelezen heb, misschien heb ik er wel 1 of 2 overgeslagen. Een lang verhaal kort samengevat vanaf onze kant: We zien dat aan de herinrichting van de N373 een heel proces vooraf is gegaan, met veel inspraak van gemeenten, waterschappen, organisaties en inwoners. En dat er ook behoorlijk wat aanpassingen zijn gedaan in het concept PIP om aan die diverse wensen en zorgen tegemoet te komen. Onze welgemeende complimenten daarvoor aan de gedeputeerde. We zien echter een punt van onenigheid dat fier overeind is blijven staan. En dat is de wens van betrokken inwoners en gemeenten Midden-Drenthe en Noorderveld om de snelheid op dit gehele wegvak dan wel de kruisingen omlaag te brengen van de huidige 80 naar 60. En we zien dan op de website het antwoord op de vraag 'Kan dat niet omlaag?', dat een PIP alle ruimtelijke zaken regelt, zoals waar de weg komt liggen en hoe breed die is en hoe die eruit moet zien, maar niet de snelheid en dat dat met een verkeersbesluit moet. Dat is een prachtig technocratische antwoord op wel hele echte zorgen van onze inwoners. En ik kan er zo een tweede antwoord bij verzinnen. Namelijk, de N373 is nou eenmaal een gebieds- ontsluitingsweg en daar hoort 80 km bij. Maar ook dat vinden wij eigenlijk geen echt antwoord op echte zorgen, en dat vinden we juist wel belangrijk. Niet voor niks is een van onze uitgangsprincipes gespreide verantwoordelijkheid, de opvatting dat politiek begint met de erkenning van maatschappelijk initiatief en het durven geven van vertrouwen aan mensen en organisaties, en besluitvorming zo dichtmogelijk neerleggen bij degenen die het aangaat. En daarom zouden we heel graag een echt antwoord krijgen op de vraag voorzitter, van de gedeputeerde. Wat maakt nou dat het echt niet kan, dat bij dat stuk waar de behoefte zo groot is om de snelheid omlaag te brengen, dat dat niet zou passen? In afwachting van dat antwoord... We kijken er met spanning naar uit. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Dat was een verrassing. Dank u wel voorzitter. Het uitgangspunt voor deze reconstructie is het verbeteren van de veiligheid, en daar zal niemand tegen zijn. Om dat te bereiken, gaan we de weg verbreden en dus de Norgervaart versmallen, ruim 2 m. Er komen betere fietsoversteekplaatsen en een meer wisselend wegbeeld ter voorkoming van tunnelzicht. Dat is

allemaal heel mooi. Volgens mij is dat zo ongeveer de korte samenvatting van de al eerdergenoemde in totaal 1290 pagina's die we aangereikt kregen. We hebben twee vragen. Nu zijn er wisselende maximumsnelheden, 80 of 60 km/uur, in de nieuwe situatie is dat 80 km/uur en dan noemen we het een stroomweg. Houdt dit dan tegelijk in dat er geen landbouwverkeer meer op de weg mag? Zo niet, dan is er toch geen sprake van een stroomweg en blijven de snelheidsverschillen en dus onveiligheid. En dat zou bij een 60-kilometer weg heel anders liggen. En de tweede vraag is: Hoe om te gaan met mogelijke toekomstige, nu of later, het plan om de Norgervaart te bevaren met bijvoorbeeld een cultureel of historisch doel, zoals bijvoorbeeld van Assen naar Veenhuizen. De oorspronkelijke route kan niet meer, dat weet ik, door een aantal dammen. Maar ik kan me wel voorstellen dat in het kader van toerisme de wens kan bestaan of komen te bestaan, om de route op een andere manier te heropenen, zeker als de erfgoed status goed aanslaat. Dan nog een aanvullende vraag. Die gaat over die schriftelijke inspreker, de heer de Jonge. Daarin staat vermeld dat ze tot twee keer toe een verzoek hebben ingediend bij GS en geen antwoord hebben gekregen. Ik wil graag weten hoe dat zit. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende spreker is de heer Oosting van de VVD.

De heer Oosting: Voorzitter dank u wel. We vinden het een zeer zorgvuldig uitgewerkt plan, waarvoor complimenten aan het college. Het zijn goede en noodzakelijke aanpassingen die op de planning staan. Het zal de verkeersveiligheid zeker ten goede komen. Door de snelheid, het is een gebieds-ontsluitingsweg, 80 km en ook cruciaal is op plaatsen 60 km, zouden wij toejuichen. Bij dezen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid, de heer Berends.

De heer Berends: Dank voorzitter. Twee minuten voor 1290 pagina's, nou dat is goed in proportie. Ik hoop trouwens van mijn tweede termijn geen gebruik te maken, want dan wil ik dat ene minuutje er graag bij, want 3 uur willen wij ook graag halen. Nee voorzitter, wij hebben als partij de stukken met genoeg doorgenomen, want hier toont zich nog eens een keer de waarde van wetenschap, van mensen die hiervoor doorgeleerd hebben enzovoort, want er zit een heel stuk betrouwbaarheid in die cijfers. Met genoeg doorgelezen dus, de rapportages van Bugel-Hajema en Witteveen+Bos. Zo hoort het en toont zo ook nog eens een keer de invloed van wetenschap en mensen die ervoor doorgeleerd hebben. We hebben geprobeerd intern, binnen de fractie, de stukken lek te schieten, zoals ik dat altijd noem, maar dat is ons niet gelukt. Ze zien er echt heel erg zorgvuldig en betrouwbaar uit. Qua participatie, dat is een volgende punt, is een zorgvuldige weg bewandeld volgens ons. Dat is net ook al gememoreerd door andere partijen. Wij hebben natuurlijk ook gelezen toen we bij pagina 1244 waren, dat Noorderveld pleit voor 60 km. En dat geldt ook voor sommige andere partijen, waaronder Huis ter Heide. Assen is trouwens wel akkoord hebben we begrepen, maar we vinden het traject zorgvuldig verlopen. Ten aanzien van de 60 km, en we hopen dat de gedeputeerde daar ook nog op wil ingaan, de middengeleiders moeten daarin voorzien. Want de sociale en de beleefde veiligheid is van enorm belang en dat onderschrijven wij natuurlijk ook. De Nota zienswijzen heeft zes reclamanten opgeleverd, en die reacties vinden we ook zorgvuldig. Zo blijft de Norgervaart een lijnelement van cultuurhistorische hoofdstructuur en het bevaarbaar maken wordt zelfs ook niet uitgesloten op termijn. Met andere woorden: Reconstructie maakt dat de Norgervaart 2,5 m wordt versmald, waarmee de breedte 2,5 m wordt. En dat is absoluut geen sloot volgens ons, zoals we in sommige publicaties ook hebben gelezen en dat is louter holle retoriek. De Koelenweg krijgt wat meer kwaliteit, maar dat staat wat minder centraal hier. Maar zoals u weet, ik ben zelf verbonden aan het Arboretum ook en dat ligt hemelsbreed niet ver van dit gebied af. Dus ik kom er

nogal eens. Dus we hopen ook dat de vaart weer bevaarbaar wordt, net zoals in Assen trouwens is gebeurd met de vaart en de kolk daar. Dat heeft echt dynamiek opgeleverd. Dan nog twee laatste punten. Dat is, de gemiddelde snelheid van het verkeer is gemeten op 77 km/uur en op de oversteekplaatsen wordt in de verlaging van de snelheid voorzien door de middengeleider, zoals ik zei. En die redenering kunnen we dus nogmaals volgen en de gedeputeerde zal daar ongetwijfeld op ingaan. De verbreding van de weg is een bescheiden 30 cm, dus dat valt reuze mee. Dan het laatste punt: Het geluidsniveau. Dat neemt door stil wegdek zelfs af met 1,1 dB lezen we, in 2030. Of is dit 0,6 dB? Want dat lezen we dan weer verder op, maar goed, dat zien we een beetje als technische vragen. Ik neem aan dat de ambtelijke ondersteuning aanwezig is, dat ze mij even aanschieten wat het nou is. Ik wil er geen overhoring maken van de gedeputeerde, want dat gebeurt toch al te veel in de politiek. Het is gewoon een technisch vraagje. In ieder geval is nergens de toename 2 dB, hebben we gelezen. Voorzitter, mag duidelijk zijn dat wij een constructieve grondhouding hebben ten aanzien van het verhaal wat hier voorligt, dus we gaan ervan uit dat we dit in PS gaan vaststellen en wij houden de kaarten in deze commissie dus niet voor de borst. We zullen kleur bekennen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Berends voor uw eerste en tweede termijn. Gaan wij nu over naar GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Die zag ik niet aankomen, sorry, ik moet hem even opstarten. Voorzitter, met enige vertraging ligt voor ons het Provinciaal inpassingsplan aangaande de N373 Norgervaart, het stuk tussen Kloosterveen en Huis ter Heide. Ik moet zeggen, het leest als een trein, met veel uitleg over de vereisten van deze procedure en ik zag het als een soort college, waarvoor mijn dank. En ja, 1290 pagina's en dan mist er zelfs nog wat. Al in 2019 lag het ontwerp voor dit plan klaar en ter inzage en inmiddels zijn we dus alweer twee jaar verder. In die tijd is onder andere het klimaatakkoord gesloten en is nog eens duidelijk geworden, dat wij als overheden er alles aan moeten doen om de CO₂-uitstoot te beperken. GroenLinks hecht veel waarde aan de ingediende zienswijze en ziet hierin een sterke trend, die roept om verlaging van de snelheidslimiet naar 60 km/uur. En vooral Belangenvereniging Huis ter Heide heeft schijnbaar een gedegen zienswijze aangeleverd. De originelen zaten er dus niet bij. GroenLinks vindt het dan ook van essentieel belang dat wij deze zienswijze in serieuze overweging nemen. Maar wat ons enigszins bevreemdt, is dat het uitgangspunt van 80 km/uur in de Nota zienswijzen wordt gekoppeld aan de input vanuit de werkgroep. En volgens het plan zelf bestond deze werkgroep uit vertegenwoordigers van de belangenvereniging Huis ter Heide en de betrokken gemeenten. Kan het college aan ons verklaren hoe het uitgangspunt van 80 km/uur vanuit de werkgroep tot stand is gekomen? En hoe zag de werkgroep de maximumsnelheid van 80 km/uur? Alvorens dit plan ter inzage lag, hebben de verschillende gemeenten ook al hun zienswijze gegeven. De gemeenten Noorderveld en de gemeenteraad van Midden-Drenthe waren ook al voorstander van de snelheidsverlaging naar 60 km/uur. In een ingekomen stuk van 6 maart 2019 ontvingen wij als Provinciale Staten een enquête, waarin bijna alle aanwonenden van het wegdeel zich als voorstander uitspraken voor de snelheidsverlaging. Vervolgens heeft destijds de gedeputeerde Brink aangegeven in Provinciale Staten van 13 maart 2019, dat omwonenden de mogelijkheid zouden krijgen om in te spreken in de commissie- vergadering. En onze vraag is: In hoeverre zijn die omwonenden voor vandaag actief benaderd na een wachttijd van 2 jaar, 2,5 jaar? GroenLinks bekruipt het gevoel dat wij de besluiten...

De voorzitter: Wilt u afronden, mijnheer Bos?

De heer Bos: Nu al? De laatste zin. De N373 is een zogenaamde gebiedsontsluitende weg. De gewenste uitvoering daarvan kent geen erfaansluitingen. We hebben er hier 40 op een stuk van 2,5 km. Wij willen best meegaan in de technische aanpassingen van de weg, maar we zien het liefst ook dat de snelheid wordt gerealiseerd naar 60 km/uur. En we horen graag van het college en de andere fracties hoe zij daarover denken. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu de ChristenUnie, de heer Pruijscher.

De heer Pruijscher: Dank u wel voorzitter. Er is al heel veel gezegd en met name het betoog van mevrouw Vedder van het CDA is mij wel een beetje uit het hart gegrepen. En dan met name op het punt van de snelheid op de weg, of althans de voorgestelde snelheidsverlaging door inwoners bij zienswijze. Want de reactie daarop, die we kunnen lezen in de nota, is telkens formeel. Dat is nou eenmaal vastgesteld bij uitgangspunten, is ander beleid van de Staten, dus dat staat vast. Allemaal juist op zich, maar ook wel onbevredigend, zeker voor inwoners. En waar het om gaat, is dat we nou niet meteen zo'n oplossing, dat wat de inwoners aandragen, meteen afschieten, maar serieus luisteren naar het probleem dat daaronder zit en daarover met hen in gesprek gaan, om te kijken wat voor oplossingen er dan wel mogelijk zijn. Dus dat verzoek wil ik graag toch bij de gedeputeerde neerleggen, om op die manier naar deze problematiek te kijken. En wij zagen inderdaad ook de problematiek van de erfgoedvereniging Heemschut, maar daar heeft de heer Moinat van de SP ook al het nodige over gezegd. In grote lijnen voorzitter, kunnen wij ons wel vinden in de voorgestelde maatregelen. Dank u.

De voorzitter: Fijn dank u wel. De Partij voor de Dieren. Mevrouw Peeks, gaat uw gang.

Mevrouw Peeks: Dank u wel voorzitter. Bij het plan over de reconstructie van de N373 Norgervaart heeft de Partij voor Dieren de volgende opmerkingen. Ten eerste: De maximumsnelheid, er is al het nodige over gezegd. Ook wij vinden dat het vasthouden aan die 80 km/uur voor de zogenaamde doorstroming nauwelijks tijdsverlies gaat opleveren voor het verkeer, als dat teruggebracht wordt naar 60 km/uur. Daarnaast is dat natuurlijk beter voor de veiligheid, maar ook vanwege de uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof en ook vanwege het geluid. Ten tweede: Het versmallen van de Norgervaart. Dit is vanuit het oogpunt van de biodiversiteit onwenselijk, omdat ook alle planten die er nu zijn, nu verloren gaan. Waar mijn oog ook nog opviel, was het foerageergebied van diverse soorten vleermuizen, dat aangetast gaat worden door de werkzaamheden, maar ook als dus al het groen uit de vaart is weggehaald. Mijn vraag is dan ook: Hoe kan dit voorkomen worden? Ten derde: De verkeerslichten. Ik sprak met de omwonenden en zij vonden het toch vrij kwalijk dat de verkeerslichten ook werden weggehaald. Klopt het dat deze weggaan omdat het verkeer dan teveel wordt opgehouden? Dus ook weer in het kader van die doorstroming denk ik. En kom ik weer op mijn eerste punt. Als de maximumsnelheid teruggaat naar 60 km/uur en ook gehandhaafd wordt, dan zijn verkeerslichten wellicht niet nodig, terwijl ze juist bij 80 km/uur volgens de omwonenden wel nodig zijn. Mijn vraag is dus ook aan de gedeputeerde: Is hij bereid om nog een keer te luisteren naar de aanwonenden met betrekking tot die snelheid? Tot slot heb ik nog een andere vraag en dat is over de faunapassages voor otter en ree die worden aangelegd. Ik kon nergens ontdekken om hoeveel het hier gaat. Wellicht kon ik het niet vinden, maar ik hoor het graag van de gedeputeerde. Tot zover. Dank u wel.

De heer Berends: Voorzitter, mag ik even een vraag stellen aan mevrouw Peeks van de Partij van de Dieren? Ik weet niet of dat u persoonlijk dat rapport heeft gelezen, mevrouw Peeks? Bugel-Hajema zegt in een van de rapporten of concludeert, dat er geen significante aantasting is van

kernkwaliteiten, zoals gaafheid van het landschap, rust, ruimte en ook van de soortenrijkdom. Dan krijgt u toch antwoord op uw vraag?

De voorzitter: Mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dat klopt, maar met betrekking tot de vleermuis zag ik toch een aantal hoofdstukken daarover gaan, dat het foerageergebied toch wel aangetast gaat worden, dat ligt wel in de verwachting. Dus vandaar mijn vraag.

De voorzitter: De heer Berends, wilt u even wachten totdat ik uw naam hebt genoemd en dan spreken?

De heer Berends: Dank u wel. Maar goed, er staat toch wel degelijk ook in, dat het wat..., kijk, er is natuurlijk op een gegeven moment als dit tot uitvoering komt, het bouwverkeer enzovoorts. En dat is een tijdelijke aantasting van. Dus met klem 'tijdelijk'.

De voorzitter: Mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Ja tijdelijk, dat vind ik een beetje vaag, dus vandaar dat ik daar toch wel vragen over wilde stellen.

De voorzitter: Ten slotte de heer Berends. Gaat uw gang.

De heer Berends: Ik moet even wennen. Net als u, zeker uw partij, ben ik ook een vogelaar en ik mag met genoegen altijd kijken naar de vleermuizen, maar ook naar de kraanvogel, want Fochteloërveen is kraanvogelresort, zoals u weet. Ook al zijn er maar 7, maar goed, dat gaat nog wel groeien. Als er één soort makkelijk verstoord wordt, dan is het de kraanvogel want die is altijd op 200-300 m afstand en ook die zal er geen last van hebben.

De voorzitter: Mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dat is dan goed nieuws eigenlijk, dus we wachten het af.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu verder met de fractie van Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Op zich is het een zeer zorgvuldig traject geweest. Een aantal hebben al iets gezegd over de hoeveelheid pagina's, dat gaan wij dus niet weer doen. Het bedrag wordt geïnvesteerd, vele miljoenen in de verbreding van de weg en de veiligheid versus auto versus fietsverkeer. We hebben ook de ingekomen stukken gelezen. We weten ook dat de richting Noorderveld, dat werd net ook al genoemd door de heer Berends, 60 km stukken zijn. En ik weet dat er vanuit de gemeente Midden-Drenthe ook op aangedrongen wordt om daar 60 km van te maken. Het is een tegenargument, het wordt al gebruikt, het is een gebieds- ontsluitingsweg. Dat klopt, maar er zijn meerdere gebiedsontsluitingswegen waar op dit moment de discussie 60 of 80 km van toepassing is en ook daar worden vanwege de omwonenden snelheidsbeperkende maatregelen voorgesteld. Dus is op zich hoeft dat geen belemmering te zijn. We hebben zelf ook een bezoek gebracht ter plaatse, gesproken met omwonenden en de grote wens die dan toch wel naar voren komt: Maak van dit stuk weg 60 km. De verkeers-

lichten die er staan, zien er echt uit als tijdelijke verkeerslichten. Ze worden door de omwonenden niet als prettig ervaren, omdat er veel optrekkend en afremmend verkeer is bij de verkeerslichten. Dus zorg dat het daar veilig wordt. Een 60 km, heel graag. Er werd wel gevraagd om ook te handhaven. Een politieauto eens in de zoveel tijd geeft een tijdelijke afremming. Trajectcontrole werd genoemd, maar ik heb begrepen van een ambtenaar dat dat lastig kan zijn, maar wij willen wel heel graag die snelheidsbeperking op dat stuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. Dan tenslotte de heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Wat betreft de reconstructie van de weg, wat ons betreft een prima plan. Geen opmerkingen. En ook mijn fractie is gevoelig voor de argumenten van de aanwonenden om daar 60 km te gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Duut. Oh, PVV, de heer Koopmans, die heb ik gemist, excuus, gaat uw gang.

De heer Koopmans: Vooruit, vergeven. Bij onze beoordeling van het plan hebben wij ook gekeken naar de notitie van het volgende punt op de agenda: 'Drenthe reist Duurzaam'. En als je dan naar dit document kijkt, dan zie je een drietal... zie je 'Drenthe reist duurzaam', daar staan een drietal speerpunten in, waarvan er twee heel belangrijk zijn voor dit onderwerp. Dat is het stimuleren van fietsgebruik en het stimuleren van hybride werken. Dat moet leiden tot meer fietsen en minder auto rijden. En als je dan naar dit voorstel kijkt, dan zien wij een plan dat het afwikkelen van het autoverkeer langs de Norgervaart laat prevaleren boven het fietsverkeer, en in mijn optiek, ook een beetje boven de veiligheid van het fietsverkeer. En eerlijk gezegd, dat past niet echt bij duurzaam. Als je dan weet dat het woon-werkverkeer in de afgelopen 1,5 - 2 jaar duidelijk is afgenomen en het fietsverkeer toegenomen is, dan zie je dat dus het fietsverkeer steeds belangrijker wordt. Als we dan naar het plan kijken, dan zeggen we: De oversteken, de bruggen, we zien een duidelijke verbetering. Dus dat is wel goed, maar dan blijf je zitten met het punt van de snelheid en het verschil tussen de weg en het fietspad. En dan kijken we naar de inspraakprocedures en alles in het voorstuk, daar staat: In nauw overleg met omwonenden. Maar als je dan kijkt naar de ingekomen reactie van mijnheer De Jonge, dan denk ik: Die zegt dat zij hebben geprobeerd om in contact te komen met de provincie, is niet gelukt. Zij hebben inspraak gewenst, maar niet gekregen. Dus, vraag aan GS: Hoe zit dat nou? Zijn die per ongeluk vergeten? Maar voor de rest kunnen wij meegaan met deze aanpassingen van de weg.

De voorzitter: Dank u wel de heer Koopmans en dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Bijl en u heeft 6 minuten voor uw beantwoording in eerste termijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Ik weet niet of ik die zes minuten nodig heb, want het voorstel is een ruimtelijk voorstel. Nou, daar hoor ik weinig bezwaren tegen. Wat u inbrengt zijn opmerkingen die te maken hebben met een verkeersbesluit. En ik denk dat het verstandig is dat het college vraagt om te komen met een stuk dat ziet op de verkeerssituatie daar. Maar ik wil er wel iets van zeggen, want anders denk ik: U maakt zich er wel heel makkelijk van af. We hebben bij de Omgevingsvisie ook via een kaartbeeld aangegeven wat de hiërarchie is van wegen in Drenthe. Dit behoort tot de zogenaamde categorie van gebiedsontsluitende wegen, met als uitgangspunt landelijk beleid 80 km/uur. Dus in die zin... en dat is het ook, dus we komen niet met een voorstel om de snelheid daar te wijzigen. We komen gewoon met een reconstructie- voorstel. Dus het uitgangspunt is 80 km/uur voor gebiedsontsluitende wegen. Dan ga je kijken naar...

De voorzitter: U heeft een interruptie van mevrouw Vedder van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Dat antwoord had ik natuurlijk wel verwacht, want dat horen we vaker. En nou weet ik, dat als je over de N373 rijdt richting Roden, dan schets ik even kort de weg, dan mag je vanaf Noorderbrug 80 km, dan 50 km bij Veenhuizen, 60 km gedurende een paar 100 meter, dan 80 km, dan 60, dan weer 80 km, 50 km bij Norg, dan 30 km, dan 50 km, dan 60 km, dan 80 km, 50 km bij Langelo, dan 80 km en 60 km tot Roden. Dus, waar zit hem nou toch dat heilige moeten van een 80 km, en kan dat stukje van 3 kilometer in die kakofonie van snelheden die er al is... Ik snap dat dat principiële niet zo.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, het gevaar is als je ademhaalt in een antwoord, dat er dan een interruptie komt, want ik was net begonnen met ongeveer de eerste zinsnede van mijn antwoord. Daarop zou gevolg zijn dat wij in Drenthe in de praktijk een heel divers beeld zien van hoe wij die uitgangspunten hanteren. De vraag is in hoeverre je daarmee door wil gaan om die diversiteit te vergroten. Want dat is eigenlijk wat u aan ons vraagt. Voeg nog een stukje 60 km toe aan die hele opsomming van u van 30, 50, 60, 80 km. Ik houd mijn adem weer in.

De voorzitter: Mevrouw Vedder, CDA.

Mevrouw Vedder: Wat het toevoegt, is dat er blijkbaar een breed draagvlak is bij de inwoners aldaar, die daar hele echte zorgen over hebben en dat heel graag zouden zien. Dus dat is dan wat het toevoegt.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: En dan voeg ik eraan toe, dat als ik door Drenthe die vraag stel, er nog heel veel van dit soort verzoeken gaan komen en dat het dan aan u is om aan te geven in hoeverre u dat een aanvaardbaar geheel vindt. Want ik hoor iets over inspraak, participatie, maar als participatie in het kader van de verkeerssnelheid wordt verengd tot de aanwonenden, dan garandeer ik u dat de snelheid waarmee u door deze provincie kunt gaan op diverse plekken een stuk minder gaat worden. Dan kunt u zeggen, dat is helemaal niet zo erg, maar een groot deel van u bepleitte ook een goede bediening met het openbaar vervoer bijvoorbeeld. En elke minuut vertraging van een bus kost zo ongeveer € 100.000 per jaar, zal ik maar zeggen. Dus dat is in ieder geval... Als u mij vraagt: Wat zijn argumenten om te kijken naar wat doe je wel wat doe je niet met snelheid van wegen? Dat zijn allemaal dingen die meetellen. Je wil ook een zekere mate van doorstroming. We hebben die afspraken over de categorisering van wegen. Het is niet voor niets hoe wij het autoverkeer willen afhandelen, hoe we dat het liefst willen gaan doen. Die gebiedsontsluitingswegen hebben een andere hiërarchie dan erftoegangswegen. Je wil niet dat men denkt van: Die 100 km-weg is geen voordeel meer, of die 80 km-weg is geen voordeel meer, ik ga maar gewoon via de sluiptwegen. Dat zijn allemaal effecten die je ziet als je gaat afwijken van dat beleid. U kent mij, ik ben principieel pragmatisch, dus niet principieel. Dus als u zegt: Waarom kan het niet? Het kan wel, alleen het heeft effecten. Dat moet je onder ogen zien en daarom zou ik graag willen zien, dat u zegt: Oké, die PIP dat vinden we verder prima. Maar we verwachten van het college dan een nader voorstel hoe je dat wil gaan invullen via een verkeersbesluit, want dan kun je er ook tenminste over nadenken wat je dan eventueel wel of niet zou willen. Ik kan goed tellen. Ongeveer 90% van de Staten heeft gezegd: Kom met een voorstel op

dat punt. Dus, als u dat een goed idee vindt, dan is dat een goed idee. Maar doe dat dan, dat is wel mijn advies, op basis van een apart voorstel, met afgewogen afwegingen wat je wel doet en niet doet en wat je misschien ook in de rest van de provincie zou kunnen gebruiken. Dat zou mooi zijn.

De voorzitter: De heer Pragt D66 heeft vragen.

De heer Pragt: Dank u. Begrijp ik het goed, dat het college komt met een verkeersbesluit voor dit stuk weg, apart toegezonden aan PS? Als dat zo is, dan vind ik het prima, dan zijn we ook wat mij betreft klaar. Zo niet, dan wil ik toch in tweede termijn aankondigen dat wij met een wijzigingsvoorstel komen.

De voorzitter: De heer Bijl en daarna de heer Koopmans.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, mijn suggestie was: Vraag het college om te komen met een verkeersbesluit, is ook de tweede termijn en dan verwacht ik daar een antwoord op en dan doen we dat. En dat is ook trouwens een correspondentie met de bewoners geweest, die vragen om een verkeersbesluit. We hebben aangegeven dat we na de zomer daarop terug zouden komen. Ik zal niet zeggen dat dat op alle fronten de schoonheidsprijs verdient, de communicatie. We hebben daar inmiddels ook weer contact over gehad met ze, maar dat verkeersbesluit is een ander besluit dan wat nu voorligt. Dat wil ik alleen maar zeggen. Maar we zijn natuurlijk bereid om naar u te luisteren.

De voorzitter: De heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Zo'n verkeersbesluit lijkt me een goede zaak, maar om dat praktisch in te vullen moet wel een meerderheid van deze Statenpartijen voor zijn. Hoe moeten we dat doen? Moeten we dat straks bij de PS-vergadering doen of kunnen we nu inventariseren wie daarvoor is?

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Ik heb de eerste instantie beluisterd. U hoeft voor mij de handen niet op te steken. Ik vertaal uw bijdrage zo, dat u zegt: College, denk nog eens even goed na om met een verkeersbesluit te komen. Dus als u dat niet tegenspreekt in tweede termijn, dan gaan we dat doen.

De voorzitter: Dan de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Ik heb even een aanvullende vraag voor de heer Bijl. Het tweede deel van de Koelenweg tot aan Huis ter Heide kent een 10 à 15-tal op- en afritten, of op- en uitritten, en is het daarmee niet een erftoegangsweg in plaats van een doorgaande weg?

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Het antwoord is 'nee' voorzitter. Nogmaals, dan weet ik in Drenthe heel veel situaties van 80 km-wegen, als we dat als uitgangspunt hanteren, die daar ook voor in aanmerking zouden komen. Maar ik neem aan dat u dat ook te zijner tijd bij de bespreking van het verkeersbesluit gaat meenemen. Even een paar andere opmerkingen. Dat gaat over het erfgoed. De

fractie van de SP in ieder geval heeft er even naar verwezen en ik dacht de fractie van... een andere fractie ook, sorry. Het behoort niet tot het werelderfgoed gebied van de Koloniën van Weldadigheid, ook niet tot de buffergebieden zelfs. We denken dat door dit voorstel de lijn van de Norgervaart versterkt gaat worden, omdat we de dam eruit halen. Dus dat is denk ik een mooi voordeel. Er is ooit, ik meen in 2007 of daaromtrent, in deze Staten gesproken over nieuwe vaar-routes, of oude vaar-routes die weer begaanbaar zouden moeten worden gemaakt. Daar zou deze ook toebehoren. Nou, dat is een besluit, als we dat nemen met de nodige miljoenen als consequentie. Maar we maken de bruggen wel zo, dat het no-regret bruggen zijn, dus die zijn gewoon geschikt om ook eruit te nemen en geschikt te maken voor doorvaarbaarheid van de Norgervaart en de Kolonievervaart. Verder, VRI gaat eruit in dit verhaal. de verkeersregel- installatie inderdaad, tijdelijk. Als je ook ziet hoe die houtje-touwtje is aangebracht, dan is dat ook niet verwonderlijk. En de faunapassages waar de Partij voor de Dieren vraagt, dat zijn er een drietal, met name gericht op otters laat ik mij even influisteren. Eerlijk gezegd kan ik geen spontaan antwoord geven hoe het precies zit met de foerageergebieden van de vleermuizen. Maar ik heb ook de conclusies gelezen van de rapporten dat er ten aanzien van flora en fauna geen hinder ontstaat die onoverkomelijk is. Dus met die algemene conclusie sluit ik mij dan maar aan. Ik heb al iets gezegd over contact met de mensen die daar wonen voorzitter. Volgens mij heb ik het meeste wel gehad en is mijn conclusie, dat u eigenlijk het college uitnodigt, dat u zegt: deze PIP is verder akkoord, even wat afhandelen, maar dat u het college uitnodigt om met een verkeersbesluit te komen voor dit gebied. En dan kunt u daar een oordeel over vellen hoe dat eruit moet komen te zien.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde voor uw reactie in de eerste termijn. Ik kijk even rond of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Dat is de heer Pragt. Verder nog iemand? De heer Pruijscher en mevrouw Vedder. Dat was het hè? Akkoord. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Dank u. Bedankt voor de toezegging dat er een verkeersbesluit komt voor dit gebied. Mijn vraag die ik nog wel heb, is: Wanneer komt dat besluit? Is dat voor de komende PS waarin die behandeld wordt of over drie jaar? Kunt u aangeven wanneer?

De voorzitter: Goed. Volgende vraag is van de heer Pruijscher, ChristenUnie.

De heer Pruijscher: Dank u wel voorzitter. Dat principieel...

De heer Berends: Ik heb het niet meegekregen wanneer het komt.

Gedeputeerde Bijl: Nee, dit is ook gewoon het tweede termijn.

De voorzitter: We laten alle vragen in een keer beantwoorden door de heer Bijl. Gaat u verder.

De heer Pruijscher: Dank u wel. Dat principieel pragmatisme van de gedeputeerde levert soms wel hele mooie teksten op. We moeten hem verzoeken om toch maar met een verkeersbesluit te komen. Dus bij dezen. Maar als wij dat niet tegenspreken dan gaat hij dat toch ook wel doen. Dus ik spreek dat al helemaal niet tegen, maar het verzoek ligt er nu ook. En inderdaad voorzitter, akkoord met het PIP.

De voorzitter: Dank u wel. Dan tenslotte mevrouw Vedder, CDA.

Mevrouw Vedder: Ook vanuit onze fractie even gewoon voor de zekerheid, blijven we niet stil, maar juichen we het actief toe om te komen met een voorstel voor een verkeersbesluit. En ik sluit me aan bij de vraag van de D66-fractie wat ze namen de woorden uit mijn mond.

De voorzitter: Dan meneer Bijl nog voor de beantwoording voor de tweede termijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik dank de commissie voor het gerichte verzoek aan mij. Dat zullen we natuurlijk positief tegemoet treden vanuit het college. Dat gaan we niet voor de volgende PS halen natuurlijk, want u hecht aan zorgvuldigheid. Dus ik denk dat we even een aantal argumenten op een rijtje moeten hebben, dat u dat ook op een goede manier kunt beoordelen als Staten. Ik heb ook al aangegeven, ik vind eigenlijk ook dat je dat moet bezien in relatie tot wat je met je hele beleid wil in de rest van de provincie met 60 en 80 km. Dus dat... u moet u zelf even op zijn minst een aantal maanden gunnen om daar een goede voorbereiding aan te geven. Dus, ja.

De heer Bos: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Ik weet niet of de gedeputeerde Bijl ervoor openstaat, maar wij zouden vanuit onze fractie graag een hele lijst met voorstellen willen aanleveren over hoe we in de provincie met 60 en 80 km om willen gaan.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Ja prima, maar ik zou dan ook even het OV-bureau vragen om een advies daarover, bijvoorbeeld wat ik net aangaf, dat is echt wel een serieus punt. Dat moeten we niet te snel weggooien. Maar we komen erop terug.

De voorzitter: Dank u wel. Goed, dank u wel. De heer Pragt van D66 nog.

De heer Pragt: Ja, want het antwoord op wanneer het komt, is wel vrijblijvend naar mijn opinie. Ik begrijp dat het voor de komende PS niet lukt, maar voor het eind van het jaar, voor de voorjaarsvakantie bijvoorbeeld, dus in maart volgend jaar? Wat is een redelijk termijn?

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, we moeten daar binnen het college naar kijken en ook advies van onze eigen deskundige vragen, wat daarvoor nodig is. Maar ik reageerde even op de volgende PS, dat gaan we niet redden en over drie jaar lijkt me overdreven. Dus we streven er natuurlijk naar, omdat we snappen dat dit een zaak is die bij u hoog zit, om daar niet te lang over te doen. Maar we moeten echt even kijken wat dat betekent. En ik kan me voorstellen dat wij, laten we zeggen binnen een termijn van een maand, u laten weten hoe wij de planning zien van dit verkeersbesluit.

De voorzitter: Ik zie instemmend geknik. Dan mag ik misschien concluderen dat dit voorstel als A-stuk naar de PS-vergadering van 29 september gaat? Ik kijk even rond of iedereen het daarmee eens is. Ja, fijn. Dank u wel.

9. Plan van aanpak 'Drenthe reist duurzaam' 2020-2023; Statenstuk 2021-11

De voorzitter: Dan starten we nu met agendapunt 9, het Plan van Aanpak 'Drenthe reist Duurzaam' 2020-2023 en dat betreft Statenstuk 2021-11. Wie mag ik noteren als woordvoerder bij dit agendapunt? We gaan weer van rechts naar links. De heer Schoenmaker, even kijken, van de Partij van de Arbeid mijnheer Schomaker, de heer Duut, even kijken, de heer Pragt en de heer Pruisscher. Even kijken, mevrouw Peeks, de heer Bos van GroenLinks, de heer Neutel van het CDA, de heer Smits van de VVD, even kijken, de heer Moinat van de SP en de PVV mijnheer Koopmans. Die zal ik nu niet vergeten, sterker nog, ik ga beginnen ... Nee, ik ga eerst even vertellen wat er wordt gevraagd. Er wordt gevraagd te besluiten in te stemmen met het Plan van Aanpak 'Drenthe reist duurzaam' en hiervoor een bedrag van € 693.000 beschikbaar te stellen uit de reserve Mobiliteit. U heeft in de eerste termijn drie minuten spreektijd en ik geef dus het woord als eerste aan de heer Koopmans van de PVV. Gaat uw gang.

De heer Koopmans: Voorzitter, dank u wel. Een budget van bijna € 2 miljoen, een looptijd van 2020 tot 2023 en er wordt nu medio, bijna eind 2021 gevraagd in te stemmen met dit Plan. Het document van drie pagina's dat drie speerpunten kent en dat ook op dit moment al een projectorganisatie had moeten opleveren om de punten uit te werken. Die drie punten: stimuleren fietsen, hybride werken en stimuleren reizen openbaar vervoer. Als we dan nu even naar de realiteit kijken, dan zien we dat vanaf de start van dat project er corona is in Nederland en ook in Drenthe dus. Dit heeft tot vertraging geleid. Dat is logisch in zo'n project, maar dat is niet echt zichtbaar. Wat wel zichtbaar is, is dat het fietsverkeer, het stimuleren daarvan en het feit dat dat gebeurt, een relatie heeft met corona en met thuiswerken, want thuiswerken is sinds corona de norm geworden. Dus eigenlijk zijn die punten één en twee door corona keurig ingevuld en de vraag is dus eigenlijk nu aan GS: wat gaat er met dat budget van die bijna € 2 miljoen gebeuren? Is dat al besteed? En waaraan wordt dat nog besteed? Wij zijn als PVV van mening dat dit bedrag beter besteed zou kunnen worden aan verbeteren van fietsverbindingen, fietsenstallingen en eigenlijk aan de fietsinfrastructuur. Daarnaast is ook niet duidelijk in de notitie wat er bedoeld wordt met de vermindering van het werk-gerelateerd verkeer. Het lijkt ons niet logisch dat PS zich gaat bemoeien met de wijze waarop een bedrijf zijn zakelijk verkeer inricht. Voor woon-werkverkeer ligt dat wat anders, maar daarin is het werkgeversbelang zo groot, dat stimulans wel mogelijk is, maar dat subsidie ongewenst is. Of beschikt GS over cijfers die aangeven dat het woon-werkverkeer een dermate groot deel van het zakelijk verkeer uitmaakt, dat regulering misschien gewenst is? Wat de PVV betreft gaat dit voorstel, zolang er nog corona is en dat nog zoveel invloed heeft op thuiswerken en alles daaromheen, voorlopig de koelkast in, totdat er zicht is op een samenleving in Drenthe, waarbij echt gestimuleerd moet worden. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan JA21, de heer Duut.

De heer Duut: Dank u, voorzitter. Voorzitter, onze inspanningen om werkelijk alles duurzaam te maken, kent geen grenzen. Daar is op zichzelf niets mis mee, maar je kunt het ook overdrijven. Werkgevers bewegen om het personeel duurzamer te laten voortbewegen, is overigens niets nieuws. Het bedrijf waar ondergetekende eind vorige eeuw werkte, stelde al fietsen beschikbaar en promootte voortdurend het carpoolen. Het wiel wordt dus wel weer een beetje opnieuw uitgevonden. Verschil is nu wel dat een overheid er miljoenen in gaat steken en voor ons is dan de vraag: is dat wel terecht? Voorzitter, in het stuk wordt gewezen op het feit dat er in 2022 een landelijke norm van het rijk komt voor werkgevers met meer dan 100 werknemers. Maar let wel, het gaat hier om een norm, dus geen harde wettelijke verplichting, maar vrijblijvendheid. Dat is

op zich ook terecht, want de overheid verstrekt immers in dit geval geen subsidies met bijbehorende voorwaarden. Ze wil slechts de bedrijven opwekken en inspireren om de werknemers zo duurzaam mogelijk te laten reizen. Met tips en allerlei vormen van advies en voorlichting. En daar is op zichzelf nog steeds niets mis mee, want je zou als argeloze passanten kunnen denken: bundel even al die adviezen in tips in een handig foldertje en stuur dat naar al die betrokken bedrijven. Goede kans dat er een paar tussen zitten die er wat aan hebben. Een paar voorzitter, want de meesten weten echt wel wat ze met duurzaamheid willen en tot hoever ze willen gaan. Maar in dit voorstel wil het college niet minder dan vier projectmensen inzetten die gezamenlijk bijna € 5 ton per jaar gaan kosten voor twee dagen per week. In totaal gaat het om zo'n € 2 miljoen voor wat tips en voorlichting. En kom me nu niet aan met de opmerking dat het rijk de helft betaalt. Het is gewoon belastinggeld en de herkomst doet er dan niet toe. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker. Gaat uw gang.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Er wordt ons gevraagd in te stemmen met het Plan van Aanpak 'Drenthe reist duurzaam' 2020-2023. Tevens wordt gevraagd om hier een bedrag van € 693.000 voor beschikbaar te stellen uit de reserve Mobiliteit. Vanuit het klimaatverdrag van Parijs dat ook door Nederland is getekend, ontstond in 2019 het Nederlands Klimaatakkoord, dat ook door Drenthe is ondertekend. Daar zijn een aantal opgaven uit naar voren gekomen: 15% CO2-reductie ten opzichte van de totale gewenste reductie. De bedrijven met meer dan 100 werknemers krijgen vanaf 2022 te maken met landelijke CO2-normering. Binnen de Drentse mobiliteitssector is wegverkeer verantwoordelijk voor 92% van de CO2-uitstoot. Daarvan is 50% weer werk-gerelateerd, wat ons logisch lijkt, omdat het openbaar vervoer in de voorzieningen in Drenthe behoorlijk achterblijft bij de voorzieningen in bijvoorbeeld de Randstad. Waar we eigenlijk een paar vragen over hebben: de gemeenschappelijke ambitie anders reizen is 50% reductie ten opzichte 2030 ten opzichte van 2016. Hoeveel van die reductie is op dit moment al gerealiseerd? Vraag: als we geen inspanningen verrichten, wat is dan de te verwachten hoeveelheid van deze 50%, die sowieso al gerealiseerd wordt omdat er meer elektrisch gereden gaat worden en het toch de verwachting is dat er meer vanuit huis gewerkt wordt? Wat zijn de meetbare doelen in relatie met de inspanningen die gepleegd zijn door het Plan van Aanpak 'Drenthe reist Duurzaam' en hoe worden wij daarvan op de hoogte gehouden? De heer Duut roerde het ook al aan: het financiële overzicht liet ons ook wel zien dat er toch wel redelijk voorstelbaar betaald wordt voor de ambtenaren die deze werkzaamheden moeten gaan verrichten. Misschien kan daar nog wat meer duidelijkheid over komen. In onze voorzichtige berekening praat je over € 1.500 per dag. Kort gezegd: bedrijven van meer dan 100 werknemers worden verplicht een rapportage te maken. Op basis van die reportage krijgen ze adviezen hoe ze kunnen verduurzamen. Vervolgens volgt een landelijke check in 2026 zonder consequenties en daarna wordt pas gekeken wat er nodig is om vanaf 2026 tot 2030 de doelen te realiseren. In onze ogen hoeft de provincie niet bij te springen en hebben de bedrijven zelf een verantwoordelijkheid. Het is dus volgens onze fractie grote onzin om hier geld voor de burgers voor vrij te maken. Kijk eerst maar eens wat er gebeurt alvorens hier geld voor vrij te willen maken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we van Schoenmaker naar Schomaker van de Partij van de Arbeid.

De heer Schomaker: Voorzitter, dank u wel. Het voordeel van wat later te spreken, is dat je de speech ook wat kunt inkorten en dat doe ik dus ook bij deze. Met de invoering van de werkge-

versaanpak DRD is € 2,2 miljoen gemoeid over de periode van 2020 tot 2023. Er wordt een projectorganisatie ingericht met visie, mankracht en geld. Deze organisatie heeft tot doel Drentse bedrijven en instellingen een aanspreekpunt te bieden met betrekking tot het verduurzamen van hun mobiliteit. Voorzitter, onze fractie heeft enkele vragen. Is de genoemde € 2,2 miljoen uitsluitend bedoeld voor het inrichten en laten functioneren van de projectorganisatie, in casu het stimuleren en adviseren van bedrijven op het gebied van CO2-reductie? Of wordt uit dit bedrag ook concrete financiële ondersteuning aan bedrijven en instellingen verleend? Te denken valt aan regelingen voor thuiswerken, fiets- en OV-regelingen. Twee: heeft het college zelf complete regelingen voor ogen? Of wordt het ontwikkelen hiervan aan de projectorganisatie overgelaten? Voorzitter, tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over naar het CDA, de heer Neutel.

De heer Neutel: Dank u wel, voorzitter. Het onderwerp waar we het nu over hebben, heeft te maken met duurzaamheid en duurzaamheid is weer een onderdeel van het Klimaatbeleid en het is zuiver toeval dat net vandaag het CDA haar Klimaatvisie presenteert. Het CDA zegt daarin dat het Klimaatbeleid ambitieuzer moet. Vanuit de kernwaarden rentmeesterschap moeten we naar het klimaatbeleid kijken. We hebben de aarde niet in bezit, maar we hebben haar te leen. We moeten er goed passen. In dit stuk wordt het bedrijfsleven voor een deel partner gemaakt van energiebesparing. Ook in de CDA-visie is een belangrijke rol voor de industrie weggelegd. Niet alleen wat betreft de uitstoot, maar ook de governance. De industrie en het bedrijfsleven moeten meer voor de maatschappij doen, staat er in de visie. Nu lijkt het erop dat de industrie er alleen maar is voor het pleasen van de aandeelhouders. Het is dus heel goed dat in dit stuk de ambitie om duurzaam te gaan reizen voor een groot deel bij de werkgevers en de ondernemers neergelegd wordt. Dat ondersteunen wij, want het is alle hens aan dek om ervoor te zorgen dat wij als goede rentmeesters deze aarde kunnen doorgeven. Het is aantrekkelijk om geld te spenderen aan een onderwerp, aan een object waar het rijk de helft van betaald. Maar dat ontslaat ons nog niet van de plicht om ook kritisch te kijken naar het geld dat wij daarvoor besteden. In de inhoud wordt een aantal items genoemd waar op gericht zal worden. Een item dat gemist wordt, is mensen dicht bij hun werk te laten wonen. Nou weten wij natuurlijk dat dat in heel veel gevallen erg moeilijk is, want werkrelaties zijn heel vaak niet vast, heel vaak onvast en er zijn natuurlijk partners die verschillende werkrelaties hebben die uit elkaar liggen, maar op zich is het misschien een idee om ook te kijken om initiatieven te nemen, zodat werknemers dicht bij hun werk gaan wonen. Een belangrijk onderdeel dat hier ook genoemd wordt en dat wij willen onderstrepen, is de manier waarop mensen van het openbaar vervoer gebruik kunnen maken. Er wordt dan gezegd dat de MaaS-app daarvoor een oplossing zou kunnen zijn. Dat kan, maar dan zal die in ieder geval goed uitgewerkt moeten worden, zodat je in een minimale oogopslag precies kunt zien op welke manier je met het openbaar vervoer van plek A naar plek B moet komen. Of het verstandig is om dit geld uit de reserve Mobiliteit te halen, dat is voor ons nog even de vraag. Het OV krijgt enorme klappen door corona. Daar is ook geld voor nodig om dat weer op peil te krijgen en wij stellen dan ook de vraag of het niet beter is om daar dat geld voor te bewaren en deze uitgaven te doen vanuit de algemene reserves. En nog even terugkomend op het begin, waar ik het had over het goed kijken naar het geld dat je uitgeeft, ook al betaalt de Rijksoverheid de helft, ik sluit aan bij opmerkingen die daarover gemaakt zijn, want het viel ons ook op dat € 120.000 per jaar voor twee dagen wel een erg vorstelijke beloning is. Daar zou je ook vijf dagen voor kunnen werken. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Neutel. Ik geef het woord aan de Partij voor de Dieren, mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. Een concreet plan om de uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof te verminderen om klimaatverandering tegen te gaan. Daar kunnen wij als Partij voor de Dieren wel achter staan. Daarbij kan dit plan ook nog eens de verkeersveiligheid ten goede komen. Wat dan wel weer jammer is, is dat dit plan gericht is op de personenauto en niet op het vrachtvervoer. Ik lees dat binnen de Drentse mobiliteitssector het wegverkeer verantwoordelijk is voor 92% van de CO₂-uitstoot en mijn vraag is dan ook of dat hier dan louter om personenauto's gaat. Het zou volgens de Partij voor de Dieren namelijk een goed idee zijn om ook de transportsector hierbij te betrekken. Enerzijds voor het draagvlak onder de Drentse bevolking, anderzijds omdat dan al het wegverkeer wordt aangepakt. Uit recent onderzoek van het RVO blijkt dat er in Nederland nog geen 300 elektrische vrachtwagens rijden, terwijl deze wel in Nederland geproduceerd worden. Het blijkt voor de sector te duur te zijn om over te schakelen. Zou het dan niet een mooi Drents proefproject zijn om met de transportsector om tafel te gaan zitten voor elektrisch en andere emissieloos wegvervoer over bijvoorbeeld kortere stukken? En zo nee, waarom niet? Dan de focus op fietsen. Het punt dat het CDA aanhaalde over dichter bij het werk wonen, lijkt ons wel een punt om ook aandacht te geven, want op de fiets van Emmen naar Groningen zie ik niet gebeuren. Tenminste niet op grote schaal. En verder vinden wij dit een goed initiatief en zullen wij het waarschijnlijk wel steunen, vooral ook omdat het verkeersplan dan waarschijnlijk anders gemaakt moet worden als er minder autoverkeer is. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is voor de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Schomaker zei wel: als je wat later in de rij bent, dan is dat een voordeel, dat kan voordelen hebben. Je kunt wat schrappen, maar je kunt ook tot nadenken gezet worden en dan ga je soms dingen bijvoegen. Nou ja, dat heb ik ook gedaan. De eerste vraag is om in te stemmen met dit Plan van Aanpak en de tweede om daar ook vervolgens budget voor beschikbaar te stellen. Budget dat in principe al gereserveerd staat. Daarbij hoorde ik net mijnheer Neutel wijze woorden, niet voor het eerst hoor, wijze woorden zeggen, dat het OV inderdaad straks een mogelijk probleem gaat vormen en dat het misschien wel verstandig is om daar ook dekking voor te bewaren. En algemene middelen, ik denk dat dat de enige andere oplossing is om het nog te betalen. Het voorstel zelf is volgens ons duidelijk en logisch, goede speerpunten, alleen zouden we het misschien beter in plaats van Plan van Aanpak een Plan van Ambitie kunnen gaan noemen, want dat is dezelfde afkorting, maar er zit nog wel wat in. Wij zijn wel heel nieuwsgierig naar hoe dit vorm gaat krijgen en wij vinden de doelstellingen ook heel uitdagend en wij willen daar wel in meegaan. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Onze fractie vraagt zich eigenlijk af waar deze aanpak nu vandaan komt. We lezen dat er in januari 2021 een projectorganisatie opgetuigd moet zijn en dat deze juni 2021 actief is. En wij hadden het idee dat de werkgeversaanpak uitgerold zou gaan worden in het Regionaal Mobiliteitsplan vanuit het Klimaatakkoord. Dus misschien kan het college hier enige uitleg over verschaffen en we vragen ons af: op welk gebied richten zij zich nu? Er staat in het stuk A28-corridor, terwijl we vanuit het Mobiliteitsprogramma gelezen hebben dat het zich zou verdelen over de drie regio's met andere wensen in Drenthe. En we vroegen ons ook af: is al bekend hoe de normering gaat werken ten aanzien van die bedrijven met meer dan 100 medewerkers? Kan daar misschien een tipje van de sluier opgelicht worden? Dan hebben wij ook van GroenLinks wel eens realiteitsbesef. Dat hebben we eigenlijk altijd, maar er wordt wel

eens aan getwijfeld. En wanneer wij dan lezen dat goede regelingen voor thuiswerken, fietsregelingen en openbaar vervoer aansluiten op de behoefte van werknemers, dan zijn wij enigszins verbaasd, want laten we wel eerlijk zijn: fietsregelingen worden al vaak creatief gebruikt om bijvoorbeeld een mountainbike van te kopen en niet-vergoede OV-kosten zijn op dit moment al een aftrekpost in de inkomstenbelasting. Stimulering is er vaak al, maar met alleen stimuleren, gaan we er niet komen. Het wordt een enorme uitdaging om te concurreren tegen de personenauto en dat behelst misschien wel het afbouwen van vergoedingen. GroenLinks hoort graag van het college of dit aspect, het afbouwen van personenautovergoedingen, ook meegenomen kan gaan worden richting de werkgevers. Ik weet dat dat cao-technisch misschien lastig kan gaan worden. GroenLinks ziet ook graag terug hoeveel instellingen en bedrijven er per jaar bereikt moeten worden en wat voor CO₂-reductie die bedrijven bij elkaar moeten gaan behalen, zodat we uiteindelijk kunnen gaan toetsen aan die gestelde doelen. Kan het college hier misschien een punt op de horizon plaatsen? En hoe verhoudt een eventuele doelstelling zich tegenover de andere mobiliteitsectoren, eigenlijk in aanvulling op wat de Partij voor de Dieren al aanhaalde. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar D66, de heer Pragt.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. In de inleiding staat dat de klimaatverandering en de aantasting van het milieu een bedreiging voor Europa en de wereld is. Dit wordt nogmaals bevestigd door de onlangs uitgebrachte rapporten van het IPCC. En de gevolgen van de klimaatverandering hebben we kunnen zien in de afgelopen periode. Het is dus geen vijf voor twaalf, maar één minuut voor twaalf. Het is dan ook goed om in het voorliggende Plan van Aanpak 'Drenthe reist Duurzaam' te lezen dat wij in Drenthe werk gaan maken van de aanpak van de CO₂-uitstoot, veroorzaakt door de mobiliteitssector. Het doel is om de CO₂-uitstoot veroorzaakt door de mobiliteitssector in 2030 te halveren ten opzichte van 2016. Een mooi doel, maar dat mag wat ons betreft nog wat ambitieuzer. Bijvoorbeeld in 2030 naar 60 of 70% reductie en in 2040 naar 0% CO₂-uitstoot. Om de doelstelling te bereiken zet 'Drenthe reist Duurzaam' in op drie speerpunten: fietsen stimuleren, hybride werken stimuleren en veilig reizen met MaaS/OV stimuleren. Bovenstaande drie punten zijn nuttige en goede maatregelen die zeker kunnen bijdragen aan de reductie van CO₂, maar D66 vraagt zich af of deze actiepunten wel voldoende zijn om de gestelde doelen te halen. Wij missen hier een aantal acties en maatregelen en te denken valt aan stimulering elektrisch en waterstof rijden, actief plaatsen en ondersteunen van laadpunten voor elektrisch en waterstof transport, verlagen van de snelheid op diverse wegen en in dorpen en steden, stimuleren van het provinciaal en gemeentelijk wagenpark naar elektrisch en waterstofgebruik, inclusief werkverkeer voor de diverse organisaties, zoals vuilnisauto's en veegauto's en de deelauto stimuleren. We hebben een tweetal vragen aan het college. Onder de inleiding staat vermeld dat de provincie Drenthe inmiddels invulling heeft gegeven aan 'Drenthe reist duurzaam' en dat zij hier een voorbeeldrol in wil vervullen. Dat is natuurlijk uitstekend. Wij vragen ons af op welke wijze de provincie dat doet en of er concrete resultaten te melden zijn en die horen we graag. En D66 vraagt zich af en die vraag is misschien meer gesteld aan mijn collega commissie- en Statenleden: wat en hoe wij als Staten een bijdrage kunnen leveren aan 'Drenthe reist Duurzaam' en een bijdrage kunnen leveren aan de CO₂-reductie? Ik weet het antwoord zo niet, maar het is misschien wel interessant om naar te kijken met elkaar. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nu de ChristenUnie, de heer Pruischer.

De heer Pruijscher: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Er ligt een grote opgave om voor de sector mobiliteit CO2 te reduceren en dat daarvoor nu een specifiek Plan van Aanpak is, lijkt ons niet meer dan noodzakelijk. Door de focus te leggen op werk-gerelateerd verkeer kan een specifieke doelgroep worden aangesproken en dat is wat ons betreft een logische keuze, maar dat maakt het beleid ook in potentie meer effectief. Maar bij ons kwam wel meteen de vraag op: is dit het nu dan? Nou, nee. Wat de heer Moinat ook zei: je komt gaande de vergadering ook wel eens op ideeën. Nou, die verduurzaming van mobiliteit is wel wat breder dan wat we tot nu toe gelezen hebben. Het gaat ook om niet werk-gerelateerd vervoer. Mevrouw Peeks had het over de logistiek, maar we kunnen ook denken aan voldoende beschikbare laadpalen. Ik hoorde een collega achter mij over waterstof en deelauto's praten, dus daar is nog wel wat meer op te verzinnen. Vraag aan de gedeputeerde is dan ook of we naast deze werkgeversbenadering ook een andere, meer brede benadering mogen verwachten. Kijkend naar de drie pijlers, zien we vooral bij de fietsstimulering een doorkijkje naar wat meer concrete maatregelen, maar bij de andere pijlers is het toch wat moeilijker inschatten hoe effectief die kunnen zijn. Vervolgens lezen we dan dat er wel afspraken gemaakt moeten worden met bedrijven, want het is zeker niet geheel vrijblijvend. Waar die afspraken dan op moeten zien, is weer niet duidelijk. In het plan staat ook dat er een projectorganisatie nodig is, de heer Schomaker van de Partij van de Arbeid begon daar ook over, met visie, menskracht en geld. Nu dacht ik dat de provincie ook over alle drie beschikt, maar daar blijkt toch weer een aparte organisatie voor nodig te zijn. Maar waarom? Kom alstublieft met meer onderbouwing. En ook wel de vraag waar dan de middelen naartoe gaan, want uit de tabel zou je kunnen concluderen dat dat alleen op personele inzet is. Nou, dan hoeft ik het niet per se over salarissen van mensen te hebben, maar we moeten wel kunnen inschatten waar de middelen naartoe gaan. Dus inderdaad, die vraag is terecht. Voorzitter, u merkt wel dat we toch op zoek zijn naar wat meer toelichting op dit stuk, want in overtuigingskracht is dit wat ons betreft nog wat te bescheiden. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we tenslotte naar de VVD, de heer Smits.

De heer Smits: Voorzitter, dank u wel. Ja, er is bijna geen gras meer voor mijn voeten te vinden, maar ik ga nog een poging doen om een samengevat verhaal te maken. In de eerste plaats ondersteunt de fractie van de VVD van harte de ambitie vanuit het college om Drentse werkgevers te ondersteunen bij het terugdringen van het aantal, en ik noem dat maar werk-gerelateerde, fossiele kilometers. Een goed en noodzakelijk initiatief. We hebben wel een aantal vragen en ik begin met te citeren uit de beleidsbrief. Daar staat: 'Om invulling te geven aan onze doelstelling is een projectorganisatie nodig met visie, menskracht en geld.' En onze eerste vraag voorzitter, is: is dit het? Die visie bedoel ik. U noemt het een Plan van Aanpak, een aanvalsplan zelfs op sommige plekken, maar wij missen, in tegenstelling tot de Partij voor de Dieren, concreetheid. Het verhaal is niet SMART. Wat wilt u nou bereiken met deze projectorganisatie? Waar is uw stip op de horizon? En hoe ziet het stappenplan naar die stip eruit? Met andere woorden: waar wilt u staan aan het einde van jaar één, jaar twee enzovoorts? En hoe kunnen we dat controleren? U stelt voor in het Plan van Aanpak een evaluatie in 2023, maar ons lijkt dat veel te laat. Net als de PVV wijzen wij op de effecten van COVID. Dus dat thuiswerken heeft eigenlijk autonoom al een hele grote vlucht genomen en dat brengt ons op het punt van de causaliteit. Er moet wel een causaal verband zijn tussen wat de projectorganisatie doet en het terugdringen van het aantal werkgerelateerde kilometers. Dan hebben wij ook nog even, dat is door anderen nog niet genoemd, maar even naar op die website gekeken waarnaar verwezen wordt in dat stuk en wij vroegen ons af: is dat een Beta-versie, want ons oordeel is dat dit niet de professionele, digitale omgeving is waarmee je naar buiten wilt treden. Voorbeelden van amateurisme op de website zijn er legio. Ik wil daar, behoudens een enkel citaat, deze vergadering niet mee belasten. Over

de financiën hebben verschillende partijen al wat gezegd. Wij vinden de projectorganisatie ook schrikbarend duur. Wij veronderstellen dat dit allemaal inhuur betreft, dus Out-of-Pocket-kosten, maar daar mag u op reageren straks en onze vraag zou dan zijn: kan dat niet anders? Bijvoorbeeld door interne capaciteit daarvoor beschikbaar te stellen. Tenslotte voorzitter, is de term stakeholders-aanpak in de financiële onderbouwing, dat gaat om een bedrag van € 765.000 per jaar, dat is ons onduidelijk. Wat bedoelt u daarmee? In onze ogen samengevat is het plan nog niet voldoende voldragen. Wij zien met belangstelling de reactie van de gedeputeerde tegemoet en willen afsluiten met een citaat van de website en dat staat er zo letterlijk: 'Goede feestdagen en vakantie gewenst en tot volgend jaar.' Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Smits. Dan geef ik nu graag het woord aan gedeputeerde Bijl en u heeft negen minuten voor uw beantwoording in de eerste termijn.

Gedeputeerde Bijl: Dan moet het ook nog SMART en met overtuigingskracht, voorzitter. Dank u wel. Laat ik eerst even beginnen met het doel: het terugdringen van CO2, landelijk beleid. Dat moeten we met zijn allen oplossen en daar is dit een instrument voor, dat past binnen onze Regionale Mobiliteitsprogramma's, het RMP. Dit is een deel daarvan. Die werkgeversaankpak wordt bewust zo genoemd, omdat we ons richten op de wat grotere werkgevers om te kijken wat we kunnen doen om het verkeer waar werkgevers verantwoordelijk voor zijn, dat kan het woonwerkverkeer zijn, maar ook het verkeer vanuit het bedrijf zelf, om dat zoveel mogelijk, wanneer dat niet nodig is, terug te dringen. We hebben gekeken naar de Drentse situatie. U hebt ook de analyse gezien en we hebben gezegd: wat kunnen we daaraan doen? In de eerste plaats natuurlijk met werkgevers om de tafel gaan en ze overtuigen van het feit dat dat moet gebeuren. En we merken dat die overtuiging bij steeds meer werkgevers ook heeft postgevat. Dan kijken we wat de mogelijkheden zijn en die proberen we dan in beeld te brengen en ook te effectueren. En dat doen we via een projectorganisatie. Die projectorganisaties zijn door het hele land zo'n beetje inmiddels opgezet. Dat zijn afspraken tussen provincies en het rijk. Er wordt geld voor beschikbaar gesteld en er worden ook afspraken gemaakt waar dat geld aan besteed mag worden en tegen welke tarieven, dat zijn de bedragen die u ziet. En dan zegt de heer Pruisscher: visie en menskracht en middelen hebben we dat dan niet zelf? Ja, maar die gaan wij dus in die projectorganisatie steken. Dus nee mijnheer Smits, het is niet allemaal inhuur. Integendeel, ook veel eigen mensen. En ja, ik denk dat het wel een tarief is, laat ik zeggen, dat niet oninteressant is. Dat brengen we gewoon in rekening. Het geld van het rijk, die ruim € 1 miljoen, voor zover dat niet besteed wordt, moet weer terug naar het rijk. Dat is ook gemeenschapsgeld, maar we gaan het wel besteden, althans dat is onze opvatting, om te proberen maximaal de komende jaren richting de werkgevers onze inzet te plegen en dat heeft niks te maken met opdringen of dwang of wat dan ook. Het is met de werkgevers in gesprek gaan en we merken dat daar ook een behoorlijke interesse is. Er is een eerste bijeenkomst geweest met de grotere werkgevers hier in Assen, de gemeente Assen, dus ook samen met de gemeente. Die samenwerking wordt ook nadrukkelijk gezocht met de gemeenten samen. Dat was een goede bijeenkomst. En wat je dan ziet, is en dat was ook een vraag van de heer Schomaker: gaat dat geld naar de bedrijven toe? Nee, want dat zou steun kunnen zijn en dat is niet de bedoeling. Bedrijven kunnen bij ons wel advies vragen. We kunnen ze daarbij helpen. Maar waar bedrijven bijvoorbeeld heel erg geïnteresseerd in zijn is, als het gaat om fietsen: maar zorgen jullie dan ook dat er goede fietspaden zijn en goede stallingsvoorwaarden, dat die fietspaden ook verlicht zijn? Dat is ook nog wel een dingetje hier in deze provincie. Trouwens bij het vorige voorstel zat dat er wel in, de verlichting langs het fietspad, een klein punt. Dus die spreken ons aan als overheden op de investeringen en daar zijn wij ook voor. Wij zijn voor de infrastructuur en voor de investeringen. En ook als het gaat om die MaaS-app, Mobility as a Service in goed Nedersaksisch, die wordt uitgerold en ook hier kunnen

we mooi mee kijken hoe dat werkt. Want het is een pilot, een proef. De heer Neutel vroeg daarnaar, hoe dat werkt. En we moeten ook echt gebruik van deze zaak maken om dat beter te maken. U hebt ook gevraagd hoe wij dat kunnen volgen. Er werd ook gevraagd naar metingen. We gaan de komende jaren ook echt monitoren wat er gebeurt. Daar hebben we ook een deel van de middelen voor nodig om dat te doen. En er wordt jaarlijks over gerapporteerd, over de voortgang. Ik kan me voorstellen dat als je dan toch rapporteert over de voortgang, dat je ook kijkt hoe dat gaat en hoe het werkt. GroenLinks vroeg naar de normering. Daar kan ik niet zoveel over zeggen, daar is nog niet zoveel van bekend, maar dat zijn van die voortgaande dingen die daar denk ik heel goed in terecht kunnen komen. Dus ja, het is best een behoorlijk bedrag, maar ...

De heer Bos: Voorzitter?

De voorzitter: U krijgt een interruptie van GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Ik wil mijnheer Bijl vast bedanken voor de uitleg, dat we in ieder geval een voortgangsrapportage ontvangen. De kaders waarin die voortgangsrapportages plaats zouden vinden, zijn die in dat Programma Anders Reizen terug te vinden? Want in het stuk zelf zie ik niet op wat voor beleidsdoelen gerapporteerd gaat worden.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Laten we even voor dit moment zeggen dat het daarin zit en als dat anders wordt, dan krijgt u dat te horen. Voorzitter, ik was even bij het punt van: ja, het is wel geld, maar wees ervan overtuigd dat we dat op een slimme manier inzetten en wij voor de opzet van het projectbureau deze bedragen, deze tarieven hanteren. Maar het zijn voor een groot deel nogmaals onze mensen die daarmee bezig zijn. En we hebben dit projectbureau en alles wat we hiermee doen ook nodig om afspraken met het rijk op het gebied van infra ook na te komen. U hebt ongetwijfeld alle afspraken nog op het netvlies, die we in het kader van het MIT hebben gemaakt met het rijk, ook over de A28, ook knooppunten, het gebied tussen Zwolle en Hoogeveen. Ook daarbij zitten dus als voorwaarde dat we met dit soort zaken bezig gaan. Dat is heel nuttig, want het gaat om meer dan alleen dit. Het is heel belangrijk dat we die hele scope van de mobiliteit erbij pakken. Uiteraard had ik van D66 ook niks anders verwacht dat we nog ambitieuzer zouden kunnen zijn, want dat is wel ongeveer een speerpunt van u bij elk agendapunt. Maar in het kader van het RMP komen meerdere zaken aan de orde, ook de dingen die u genoemd hebt, maar dat is bij volgende onderdelen daarvan.

De voorzitter: Interruptie van de heer Koopmans van de PVV.

De heer Koopmans: Dank u wel. Even een procentuele vraag. Kunt u een indicatie geven? We zijn nu anderhalf jaar onderweg, hoeveel van het budget is nu besteed of hoeveel is de uitkomst? Gewoon in 10 of 20, 40, 50, 80%, globaal.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Ik denk dat we in werkelijkheid misschien op iets van 20% zitten. Veel verder zou ook niet elegant zijn in uw richting, omdat we natuurlijk ook middelen bij u vragen om dat te doen. Dus we moeten ook even zien dat ook de werkelijkheid gelijke tred houdt met de middelen die u beschikbaar stelt. Maar misschien nog wel even, want u zei ook: laten we het maar

even niet doen totdat we weten hoe COVID er dan uitziet, maar dat heeft hele merkwaardige effecten, het hele COVID-gebeuren. Want u veronderstelt: wij gaan toch wat meer thuiswerken? Dat is zo, maar omdat ze meer thuis gaan werken, gaan ze ook verder van hun werk af wonen. Want Drenthe is ontdekt door mensen die in de Randstad woonden en werken en denken: als ik daar toch maar één of twee dagen in de week hoef te zijn, dan kan ik net zo goed wat verder weg wonen. Maar die kilometers worden wel langer. Ik kan u ook zeggen dat wij zien dat er veel meer auto's verkocht zijn in Drenthe en ook met name heel veel fossiele auto's. Dus we zien hele tegenstrijdige dingen. Ik denk dat het echt heel goed is dat we niet wachten tot over één, twee of drie jaar, maar dat zou trouwens ook niet kunnen in het kader van de afspraken met het rijk, maar dat we nu ook echt het ijzer smeden als het heet is, als het gaat om 'awareness', hoe heet dat, dat je je er bewust van bent dat er wat moet gebeuren en mensen zijn er ook best ontvankelijk voor. En natuurlijk allerlei regelingen, die werken wel en die werken niet. Maar het is net als de processie van Echternach: je gaat twee stappen vooruit, één stap achteruit, maar per saldo moeten we wel vooruit zien te komen en ook met kleine stapjes kom je een heel eind. Maar we moeten die stap echt zetten. En daar hebben we ook de werkgevers bij nodig, bedrijven en instellingen. En dan laat ik even het midden het aandeelhoudersbelang, want in Drenthe zitten vrij weinig grotere werkgevers met een werkgeversbelang. Dat zijn ook vaak semi-overheidsinstellingen, gezondheidsinstellingen, maar het zijn wel grote werkgevers. Het is belangrijk hen daarbij te betrekken. En we hebben zelf een voorbeeldfunctie, daar vroeg u naar. Ook wij zijn in gesprek om te bekijken tot welke afspraken wij met onze eigen mensen kunnen komen. Inderdaad, dat heeft te maken met cao, met de Ondernemingsraad, dus het luistert heel nauw. Maar ook wij zijn ervan overtuigd dat wij als provincie daarin een goed voorbeeld moeten geven, ook als werkgever. Dus kort en goed voorzitter, ik snap zeker als je die financiële paragraaf ziet, de kritische noten. Ga er maar van uit dat wij laat ik zeggen dat met een gezonde slimheid proberen in te vullen zoveel mogelijk met eigen menskracht, maar we hanteren dan wel die tarieven in de afrekening.

De heer Neutel: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Neutel van het CDA.

De heer Neutel: Daar wil ik even op ingaan, voorzitter. De gedeputeerde zegt dat we dat met eigen mensen gaan doen. En het gaat om een afrekening, intern. Dus mag ik daaruit opmaken dat onze eigen mensen niet het bedrag krijgen dat hier staat, maar dat het een boekhoudkundige, hoe moet ik dat zeggen, een boekhoudkundig iets is, dat wij dan intern dat mooi gaan verrekenen en misschien een ander gat ermee kunnen stoppen.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, u moet het zo zien. Als je bij een extern bureau een projectleider inhurt, dan ben je per dag een vermogen kwijt, omdat je betaalt voor de tijdelijkheid en de overhead en noem maar op. Wij zetten voor een groot deel onze organisatie in. Daar zit ook overhead in, maar dat rekent anders. Dus het kan zijn ..., we nemen ook het risico hiervoor, maar dat durven wij. Dus ik denk dat wij hier niet slechter van hoeven te worden. Maar dat doet er niet toe. Het is een model dat gewoon landelijk gehanteerd wordt en daar doen wij aan mee en dat past ook in de afrekening met het rijk. Het rijk zet het hiermee ook buiten de deur. Dus die zegt tegen ons: red je ermee, dat doen we ook en ik heb er vertrouwen in dat we dat goed kunnen doen. Maar mijn conclusie is dat het goed is dat we hier wel mee starten, dat de middelen beschikbaar komen. Ik zou ze niet uit de Algemene Reserve houden. De Algemene Reserve

staat op iets van € 5 miljoen, de Mobiliteitsreserve op meer dan € 70 miljoen. Dus die Mobiliteitsreserve kan iets meer hebben dan de Algemene Reserve. Het openbaar vervoer wordt voor dit jaar goed afgedekt door het kabinet. Daar zijn we zeer tevreden over, ook met principeafspraken voor volgend jaar. Het blijft natuurlijk wel een punt van aandacht, maar ik zou het wel bij het voorstel houden dat hier ligt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde, voor uw beantwoording in eerste termijn.

De heer Schoenmaker: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Schoenmaker. Gaat uw gang.

De heer Schoenmaker: Dank u, voorzitter. Er zijn een aantal zaken benoemd door de gedeputeerde. Daarvoor dank. Maar we hebben nog een aantal concrete vragen gesteld waar geen antwoord op is gekomen. Hoeveel van deze reductie is op dit moment al gerealiseerd? We zijn inmiddels anderhalf jaar onderweg. En als er geen extra inspanningen worden verricht, hoeveel van die 50% wordt dan sowieso al gerealiseerd? Ik meen dat dat in de afgelopen anderhalf jaar meegenomen is. Graag een antwoord.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, daar kan ik op dit moment geen concreet antwoord op geven. Dus dan komt dat nog schriftelijk, als dat te geven valt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even rond wie interesse heeft in een tweede termijn en ik ga even van boven naar beneden en als u dan even gewoon uw hand wilt opsteken. De heer Schoenmaker? Ja. De heer Schomaker? Niet. De heer Duut? Ja. De heer Pragt? Niet. De heer Pruisscher? Niet. Mevrouw Peeks? Ja. De heer Bos? Ja. Mijnheer Neutel? Jazeker. De heer Smits? Ook. Mijnheer Moinat? En de heer Koopmans? Goed zo. Dan begin ik bij de heer, nou waar ik net geëindigd ben, de heer Schoenmaker, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Een korte tweede termijn. Omdat het op dit moment niet helder is wat er gerealiseerd is of wat er zo meteen gerealiseerd zou worden als we nietsdoen, dan is het toch best bijzonder om geld vrij te maken om doelen te realiseren waarvan op voorhand niet eens bekend is wat er gerealiseerd moet worden. Dat vinden wij wel zorgelijk. De input die wij krijgen in de Staten over de resultaten, ik ga er eigenlijk van uit, omdat dit gewoon een landelijke regeling betreft, dat wij dat op een eenvoudige wijze via die landelijke organisatie binnen kunnen krijgen. De enige functie van de provincie is volgens mij het stimuleren van de bedrijven om mee te denken hoe ze doelen kunnen realiseren die landelijk opgelegd zijn. En dan vinden wij het echt te veel geld, omdat als de provincie helemaal niets doet, dat die bedrijven dezelfde normeringen voorgeschoteld krijgen en dezelfde verplichtingen voorgeschoteld krijgen. Het enige is: je zit om tafel met het bedrijf en hoe denkt u dat u dit kunt oplossen? En er zijn een aantal oplossingen die zo voor de hand liggend zijn, waar dit bedrag in onze ogen veel te hoog voor is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mooi binnen de minuut gebleven. Dan nu naar JA21, de heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Ik zat eigenlijk nog even na te denken over de opmerkingen van de heer Neutel over die boekhoudkundige manier van het beschikbaar stellen van de

financiën. Het zal wel aan mij liggen, maar ik begrijp het nog steeds niet. U noemt dat apart in uw stuk dat dat per medewerker zoveel en zoveel en zoveel kost. U zegt nu: dat zijn allemaal eigen medewerkers. Waarom staat dat daar dan? Dan is het toch gewoon een kwestie van hun bestaande salaris dat u daar kunt invullen? Of misschien dat als dit wat zwaarder is, dat ze dan iets meer gaan verdienen, maar dat is dan toch gewoon broekzak-vestzak? Dus nogmaals: het kan aan mij liggen, maar ik wil dat toch wel wat duidelijker hebben en verder vind ik het nog steeds een zwak verhaal ten opzichte van de vrijblijvendheid en wat je hier nou daadwerkelijk mee kunt bereiken. Dus onze steun zal er waarschijnlijk niet komen. Dank u wel. Dan gaan we naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Peeks. Dank u wel, voorzitter. Bij de beantwoording van de heer Bijl was het mij niet helemaal duidelijk of hij mijn vraag over het vrachtvervoer ook heeft beantwoord. Dus dat is nog even mijn vraag. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder naar GroenLinks, de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. De urgentie is voor ons duidelijk, dus wij ondersteunen ook het feit dat de werkgeversaanpak gaat beginnen, of ze zijn al begonnen in principe, maar als het doel duidelijk is dat we CO2 willen gaan reduceren, dan willen wij ook graag weten hoeveel CO2-reductie we dan gaan bewerkstelligen. Dat is voor ons niet duidelijk geworden. Dus we willen graag horen of daarop gerapporteerd gaat worden en wat voor doel daarop staat. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Neutel van het CDA.

De heer Neutel: Dank u, voorzitter. Het argument over de financiën: het is het gebruikelijke tarief, dat vind ik eigenlijk niet zo'n goed argument, want je moet natuurlijk kijken naar wat het reëel kost. Maar ook als reactie op mijnheer Duut: ik begrijp de reactie van de gedeputeerde wel. Dus misschien dat uw uitnodiging naar de gedeputeerde nog meer uitleg geeft, ook voor mij, maar ik snap wat hij bedoelde. En dan heb ik nog een opmerking over de projectorganisatie. Als ik het goed begrepen heb, dan zijn er in andere provincies al dit soort projectorganisaties van start gegaan. Dat geeft dan aan ons de mogelijkheid om dat te kopiëren zonder dat dat al te veel opstart- denkwerk gaat kosten. En het leuke van een debat als deze is dat je allerlei dingen hoort die je zelf niet bedacht hebt. Dus dat betekent dat het je visie scherpt over het stuk waar je het over hebt. En dat betekent ook dat wij in onze fractie nog even weer gaan afwegen hoe wij hier verder mee omgaan, ook gezien de dingen die in het debat zijn ingebracht. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En dan tenslotte de VVD, de heer Smits.

De heer Smits: Dank u wel, voorzitter. In aansluiting op wat de heer Neutel aangaf: ik begrijp het ook wel, dus ook mijnheer Duut ... misschien kunnen wij het er nog wel eens even over hebben hoe dat dan werkt. Maar in tegenstelling tot de heer Neutel vind ik niet dat u uit moet gaan van de werkelijke kosten, maar van de tarieven zoals die door het rijk zijn aangegeven. Maar u bent zo slim dat u dat ook vast wel doet. Wat ik niet begrijp: waarom zet u nou die toelichting die u net geeft, waarom komt dat niet in het stuk te staan? Ik voel me dan veel serieuzer genomen wanneer ook een degelijke financiële paragraaf in het stuk staat, in plaats van de in mijn ogen tamelijk gebrekkige informatie die er nu staat en waar dus bijna alle fracties vragen over hebben. Ik kan niet zeggen dat ik me daar nou vanuit PS erg serieus genomen in voel. Overigens wel dank voor uw toelichting. Dat geeft een hoop duidelijkheid, maar ik had het liever direct in het stuk gelezen. Dan was de onderbouwing beter geweest.

De voorzitter: De heer Koopmans van de PVV wil daar graag op reageren.

De heer Koopmans: Mijn vraag aan de heer Smits is eigenlijk: dus de rest van de opbouw van het projectplan vindt u wel duidelijk? Ik denk dat daar ook heel veel vragen over zijn gekomen. Die is ook bij ons niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: De heer Smits.

De heer Smits: Dank u, voorzitter. Nee, dat heb ik helemaal niet genoemd, dat ik de rest wel duidelijk vind. Ik vind de toelichting op de financiële vragen zoals die zijn gesteld door de gedeputeerde, die vind ik duidelijk en die geven ook een goed beeld van wat er met het rijk te verrekenen is. En als we daar eigen mensen op inzetten en we gaan er niet mensen voor inhuren dan is dat financieel ook een interessant model. Dus dat kan ik helemaal volgen, maar er staan verder in het stuk best wel zaken waarvan ik zeg en dat heb ik in eerste termijn al gezegd, dat dat concreetheid mist. Wat ik verder nog heb gemist bij de gedeputeerde, dat is een reactie op mijn opmerkingen over de website. Mijn suggestie is: zet dat ding nou eerst nog maar even op zwart en ga daar even kritisch bij langs, want er staat echt een hoop rommel in, waarvan je niet wilt dat werkgevers dat lezen. Ik wil nog wel meer citeren, maar u gelooft mij vast wel. En mijn vraag over die stakeholders- aanpak, € 765.000 per jaar, daar heb ik het antwoord ook niet op gehoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Bijl en u heeft drie minuten voor uw beantwoording in de tweede termijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Het klopt dat ik de vrachtwagens niet in mijn beantwoording heb betrokken, daar ziet dit project eigenlijk niet op, maar eigenlijk vind ik wel dat we in het kader van het Regionaal Mobiliteitsplan daar verderop wel over te spreken moeten komen. De rekensommen, de metingen, en ik kijk even naar de heer Schoenmaker, maar ook naar de heer Bos, die hebben te maken met de normering, zodra we meer duidelijkheid over de normering hebben, kunnen we ook meer zeggen over de metingen. Dus dat heeft een relatie met elkaar. Dus daar komen we op terug. Die € 765.000 per jaar, dat is de rijksbijdrage maal drie. Nee, dat is niet maal drie, maar het is wel de rijksbijdrage, € 765.000. Ik lees even mijn ingefluisterde antwoord voor: en is een onderdeel van de rijksbijdrage. Dus dat is een inkomstenpost. De website aanpakken. Nou, dat advies neem ik graag over van de heer Smits. U kunt hieruit concluderen dat de € 300.000 voor communicatie nog niet echt benut is. Dus dat is denk ik wel even goed om daarnaar te kijken. Wij hebben de financiën ..., het is lastig als hetzelfde verhaal verschillend wordt ontvangen. Om te beginnen: ik denk dat we ons even goed moeten realiseren dat dit misschien wat meer vanuit de inhoud is aangevlogen dan vanuit de financiële dekking, maar ik neem het signaal wel eventjes tot me. Ik denk dat het heel goed is om dat ook nog even te bespreken, maar je hebt een bepaalde afspraak met het rijk. Die zegt: jullie gaan dit doen voor ons en daar hanteren we die tarieven voor. Prima, zij leggen het bij ons neer en dan is het aan ons hoe we dat organiseren, die projectorganisatie. En dan kun je dat doen met externe mensen, dat zal voor een deel ook wel gebeuren, maar we streven ernaar om zoveel mogelijk met interne mensen dit te gaan doen. En als ik de tarieven zie en ik weet ook de salarisschalen bij ons, dan zit daar een verschil in. Ik denk dat het gewoon even voor de helderheid, ook extern goed is dat wij uit blijven gaan van de tarieven die we afspreken met het rijk voor dit project. Daar rekenen we ook op af. En nogmaals: het risico ligt bij ons, dus dat nemen we dan ook voor lief. Voorzitter, volgens mij heb ik de vragen beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl, voor uw beantwoording in de tweede termijn. Dan concludeer ik dat dit stuk als een B-stuk naar de PS-vergadering van 29 september aanstaande gaat. Is iedereen het daarmee eens? Fijn.

10. Wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018; Statenstuk 2021-21

De voorzitter: Dan gaan we nu over tot de behandeling van agendapunt 10, de wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018, Statenstuk 2021-21. Bij dit agendapunt heeft zich een inspreker aangemeld en dat is de heer Guliker namens Chint Solar, TPSolar en Ankehaar Solar. Ik geef graag het woord aan de heer Guliker. Mijnheer Guliker, u heeft vijf minuten om uw verhaal te doen. Gaat uw gang.

De heer Guliker (inspreker): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Geachte Statenleden, allereerst dank voor de gelegenheid om hier mondeling onze zienswijze te kunnen toelichten. Wij hebben schriftelijk een zienswijze ingediend. Deze zal ik hier uiteraard niet integraal herhalen. Ik wil hier op deze plek de meest essentiële punten naar voren brengen. Mijn naam is Wouter Guliker. Ik sta hier namens drie partijen: Chint Solar, TPSolar en het in Drenthe gevestigde Ankehaar Solar. Wij ontwikkelen op dit moment gezamenlijk met de lokale energiecoöperatie een uniek zonnepark met 50% lokaal eigendom en bijzonder veel ruimte voor natuurontwikkeling. Wij moeten helaas constateren dat de voorgestelde herziening van de POV, dat is artikel 2.24, deze en ook andere goede plannen voor zonneparken juist frustreert. Wij begrijpen dat er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van zonneparken. Sturing op de ontwikkeling van zonneparken vinden wij dus ook begrijpelijk. En hoewel wij van mening zijn dat de sturing zou moeten plaatsvinden op gemeentelijk niveau en in RES-verband, zoals ook afgesproken in het Klimaatakkoord, begrijpen wij ook de wens van de provincie Drenthe om zelfstandig richting te geven op dit onderwerp. Immers, ruimtelijke kwaliteit en zorg voor het landschap zijn voor de provincie van belang. Om drie redenen is de voorliggende herziening van de POV echter geen oplossing voor uw zorgen. Ten eerste, het toedelen van maximale hoeveelheden hectares per gemeente gaat volledig voorbij aan het uitgangspunt van de RES. De energietransitie dient op regionale schaal te worden opgepakt. Om allerlei redenen kunnen projecten in de ene gemeente wel of juist niet doorgaan. Denk bijvoorbeeld aan de beschikbaarheid van aansluitingen. Dan moet er de mogelijkheid zijn om tussen gemeenten te schuiven of te variëren tussen windenergie of zonne-energie. In de RES is dit een uitgangspunt. In de nu voorliggende POV wordt dit onmogelijk gemaakt. De hoognodige flexibiliteit verdwijnt. Hiermee worden uw eigen doelstellingen, zoals ook in de mede door u vastgestelde RES, onhaalbaar. Een gevolg kan bijvoorbeeld zijn dat het rijk de sturing gaat overnemen. Ten tweede, de voorgenomen herziening van de POV is geen goede manier om sturing te geven aan ruimtelijke kwaliteit in relatie tot zonneparken. Door simpelweg kwantitatief te sturen op een maximum aantal hectares, zoals nu wordt voorgesteld, wordt ruimtelijke kwaliteit niet gestimuleerd. Het omgekeerde wordt zelfs bereikt. In plaats van goed ingepaste zonneparken met ruimte voor landschap, natuur, recreatie of andere functies wordt het intensieve gebruik van elke hectare gestimuleerd. Heel plat gezegd, stimuleer je met de voorliggende POV gewoon een veld vol panelen met een groen randje eromheen. Dat kan niet de bedoeling zijn. Dit brengt mij bij mijn derde en laatste punt. In de POV wordt aangegeven dat er extra ruimte zou moeten zijn voor zonneparken, waarbij sprake is van meervoudig ruimtegebruik. Een hele goede zet. Dit wil je inderdaad stimuleren. Alleen in de POV wordt aangegeven dat slechts in uitzonderlijke gevallen hier ruimte aan wordt gegeven. Uit gesprekken met de provincie die wij tot nu toe hebben gehad, blijkt dat de ontwikkeling van natuur, en dan

zelfs de ontwikkeling van hele concrete, provinciale natuurdoelen niet wordt gezien als meervoudig ruimtegebruik. Dit is een gemiste kans. Juist nu er een grote vraag naar natuurontwikkeling is, vanwege het stikstofdossier, vanwege de achteruitgang van biodiversiteit, is het erkennen van natuur als meervoudig ruimtegebruik een perfecte zet. Door zonneparken te combineren met natuur snijdt het mes aan twee kanten. Het combineren van deze twee ruimtevragers zorgt voor het beperken van het gebruik van kostbare landbouwgrond. Natuurontwikkeling zou expliciet moeten worden benoemd in de POV als meervoudig ruimtegebruik. Nu is dat niet het geval. Dit creëert onduidelijkheid en werkt willekeur in de hand. Niet alleen wij als ontwikkelaars van zonneparken zeggen dat, maar ook natuurorganisaties vragen hierom in hun zienswijze. Samengevat: denk goed na over de kwantitatieve maximalisatie in hectares per gemeente en erken expliciet natuurontwikkeling als meervoudig ruimtegebruik bij zonneparken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Guliker, voor uw inbreng. En wie van de commissieleden heeft nog een vraag voor de heer Guliker? Ik zie de heer Neutel. Gaat uw gang.

De heer Neutel: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Guliker, ik heb de POV gelezen met mijn kennis en achtergrond die ik daarvan heb, dat is misschien zeer gebrekkig, maar ik heb daarin dacht ik gelezen dat er uitzonderings- mogelijkheden zijn om toch grotere zonneparken in te richten en een aantal voorwaarden daarvoor hebt u net genoemd. Maar uw conclusie is dat deze nieuwe POV toch veel minder mogelijkheid biedt aan initiatiefnemers dan ik gedacht zou hebben. Heb ik het nou helemaal verkeerd gelezen? Of is het zo dat het in de praktijk, zoals u die meemaakt, anders wordt ingevuld dan in de POV zou staan?

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Het nadeel van de formulering in de POV is dat het totaal niet duidelijk is op welke basis een uitzondering kan worden verleend en uit de gesprekken die wij hebben gevoerd, blijkt inderdaad dat in de praktijk natuur niet als meervoudig ruimtegebruik wordt gezien. En zoals ik heb aangegeven, dat is volgens ons erg jammer. Dus die uitzondering die nu in het beleid zit, is veel te vaag en biedt geen enkele houvast, terwijl dat juist het instrument zou moeten zijn om die betere zonneparken te realiseren. Juist zonneparken die mensen wél willen. En daar is nu veel te weinig houvast.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Duut van JA21.

De heer Duut: Als je ook nog even kijkt naar het vorige onderwerp, dan heb ik geloof ik niet helemaal mijn dag, maar ik probeer het toch maar even, want ik zou u het volgende willen vragen: bedoelt u nou ...? Nee, laat ik het zo zeggen: de POV is tot stand gekomen, omdat deze Staten willen dat bepaalde gebieden gevrijwaard blijven van niet natuurlijke elementen, zoals windmolens en zonneparken. Hoor ik u nou zeggen dat je dat juist niet moet willen?

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Zoals gezegd, ik begrijp dat de provincie Drenthe sturing wil geven aan zonneparken, alleen wat ik heb proberen aan te geven is dat de manier waarop het nu in de POV staat averechts werkt. Je stimuleert hiermee zonneparken, waarbij de hectares worden vol gelegd en er wordt nu een maximalisatie van hectares aangegeven. Om dan toch je doelstellingen te halen qua groene stroom, ga je dan die hectares maar vol leggen. En juist een zonnepark

dat extra ruimte wil geven aan landschap, aan natuur en aan groen, wordt hiermee dwarsgezet.

De voorzitter: Mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ik had een kleine aanvullende vraag, het is deels aan bod geweest, maar ik vroeg me af: heeft u ook besproken of het versterken van biodiversiteit, dus echt het versterken en een meerwaarde bieden aan biodiversiteit, ook onder de uitzonderingssituaties valt? Heeft u dat voorgelegd?

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Of ik dat heb voorgelegd aan wie?

Mevrouw Slagt: Het overleg met de provincie.

De heer Guliker (inspreker): In overleg met de provincie. Ja, dat hebben wij benoemd, maar dat werd niet erkend als zijnde meerwaarde of als meervoudig ruimtegebruik.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Ik heb wat twijfel bij het verzoek, maar ik kan het niet zo goed plaatsen, dus misschien kan mijnheer Guliker nader uitleggen. Het meervoudig ruimtegebruik van natuur, ik kan me daar hele positieve zaken bij voorstellen, maar toch ook wel minder gewenste ontwikkelingen vanuit onze visie. Dus omdat in zijn algemeenheid zo te stellen, dat gaat mij dan te ver. Dus ik zou graag een toelichting willen op wat u verstaat onder meervoudig ruimtegebruik van de natuur. En als mijnheer Guliker, dat heb ik althans vertaald dat u wilt dat wij de uitzonderingssituaties echt vastleggen, maar een uitzonderingssituatie is een uitzonderingssituatie waar we op voorhand niet van uitgaan. Dus ik denk dat dat ook lastig is nader te duiden.

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Voorzitter, ik heb nog een vraag.

De heer Guliker (inspreker): Ja, ik zou het liefst natuurlijk in het beleid zelf, in de kern van het beleid die mogelijkheden zien om zonneparken te combineren met natuur. Nu is dat in een ont-heffing in een uitzondering opgenomen, maar ik zou dan wel graag zien dat zo iets als natuur-ontwikkeling, wat volgens mij ook een hele duidelijke provinciale doelstelling is, expliciet wordt benoemd als mogelijkheid om gebruik te maken van die uitzondering, omdat juist daarin de mogelijkheid zit om die betere zonneparken te creëren. En u vroeg ook nog iets over ..., u gaf aan dat er mogelijk een negatief effect is van natuurontwikkeling, maar die begreep ik niet helemaal.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Sorry voorzitter. U pleit voor een meervoudig gebruik van natuur in zijn algemeenheid. Dat zou ik wel nader willen specificeren of duiden, omdat er ook meervoudig gebruik van de natuur is die in onze visie zeer ongewenst is.

De heer Guliker (inspreker): Wat ik bedoel is dat je op landbouwgrond, door landbouwgrond te gebruiken voor een zonnepark en tegelijkertijd daar aan natuurontwikkeling gaat werken, dat je daarmee twee vliegen in één klap slaat.

De voorzitter: Dan gaan we over naar de heer Mäkel, SP.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Guliker, allereerst hartelijk dank natuurlijk voor uw bijdrage, maar als ik het goed begrijp, betekent dat als je de maxima weghaalt, dat het uiteindelijk leidt in uw visie tot minder hectare?

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker: Nee, niet tot minder hectares, maar wel tot betere zonneparken en meer ruimte aan een goede lokale invulling van de energietransitie.

De voorzitter: De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik denk dat ik het derde punt van de inspreker niet helemaal goed begrepen heb, de heer Guliker. Was dat nou de bedoeling om in ...? Zoals u weet, wordt er nieuwe natuur aangelegd, mijnheer Guliker. Is het de bedoeling dat u in die nieuwe ...

De voorzitter: Een korte vraag graag, mijnheer Vorenkamp. Een korte vraag, alstublieft.

De heer Vorenkamp: Is het de bedoeling dat in die nieuwe natuurgebieden dan ook zonneparken ontwikkeld worden op een biologisch, ecologisch verantwoorde manier? Of wilt u in bestaande natuur zonneparken aanleggen? Of wilt u op landbouwgrond nieuwe natuur gaan ontwikkelen? Op permanente basis dan wel te verstaan, waar ook zonneparken deel van uitmaken? Dank u wel.

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Mijn bedoeling is heel kort gezegd om op landbouwgrond een zonnepark te kunnen ontwikkelen en daar op diezelfde plek tegelijkertijd natuur te ontwikkelen.

De voorzitter: De heer Bosch, PvdA.

De heer Bosch: Even een korte vraag, even een verduidelijking, want begrijp ik u nu goed dat u alleen in de gebieden buiten die maximale hectares ontheffing nodig heeft om natuur met zonneparken te realiseren? U kunt toch ook binnen die gemaximaliseerde aantal hectares aan die natuurontwikkeling doen? Dus ik snap dat punt rondom die ontheffing dan niet helemaal goed.

De voorzitter: Uw vraag is duidelijk. De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Nou, bijvoorbeeld bij het project waar wij nu mee bezig zijn, lopen wij tegen die maximale grens aan en wij hebben juist extra ruimte nodig om tot die goede landschappelijke en groene inpassing te komen. Dat is een proces dat we samen met de natuurorganisatie, met de gemeente, met de omgeving hebben opgestart. En dan kom je tot een ontwerp dat door de omgeving wordt gezien als acceptabel. En dan loop je heel simpel gezegd, tegen de

provincie aan en blijkt dat het niet kan. Dan denk je: dan klopt er iets niet, want juist op lokaal niveau ben je goed bezig, heb je een goed ontwerp en dan gaat dus de maximalisatie van het aantal hectares op provinciaal niveau ons dwarszitten.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks.

De heer Bos: Dat schept wel duidelijkheid. Dank u wel voor de vraag, heer Bosch. Dank u wel voor de inspraakreactie, mijnheer Guliker. Ik kan me voorstellen, want zoals u het omschrijft zie ik eigenlijk binnen de maximalisatie van hectares wel veel mogelijkheden voor jullie, in de zin dat meervoudig ruimtegebruik kan ontstaan binnen die kaders. Dat is ook heel duidelijk omschreven naar aanleiding van de zienswijzen, wat dan exact wordt verstaan onder zonneparken en dergelijke. Dat is allemaal opgenomen nu naar aanleiding van onder andere uw zienswijze, maar loopt u er niet veel meer tegenaan dat die maximalisatie per gemeente u nekt? Want we hebben natuurlijk in totaal iets meer dan 14.000 hectare te verdelen op dit moment ...

De voorzitter: Korte vraag graag, heer Bos.

De heer Bos: De vraag komt nu, excuses. Maar is het voor u niet handiger dat u binnen de gemeenten kunt uitruilen, zodat u een iets groter park mogelijk maakt?

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker: Ja, dat is inderdaad één van de meest essentiële punten waar we tegenaan lopen: die maximalisatie die volgens ons niet terecht is en niet in overeenstemming is met de manier waarop we de energietransitie moeten aanpakken in Drenthe.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. Ook dank de heer Guliker voor uw inspraak. Ik had in eerste instantie één korte vraag, maar ik heb er nu inmiddels al wel een stuk of vijf. Maar goed, ik zal me beperken, want dat vindt de voorzitter zeker niet goed. Ik proef een beetje de omgekeerde vraag bij u. Wat ik niet goed begrijp en dat is wat mij nog even het meeste bijstaat, is dat u het heeft over: onze bedoeling is eigenlijk op landbouwgrond een zonneakker te realiseren en dat dan in combinatie met natuurontwikkeling te doen. We hebben natuur, waarom zou u dan niet daar die zonneakkers in aanleggen? Dat is een win-winsituatie in mijn ogen.

De voorzitter: De heer Guliker.

De heer Guliker (inspreker): Ja, op zich wil ik best ook een zonnepark in een natuurgebied aanleggen, maar het project dat we nu hebben opgestart, is juist op deze plek en is een unieke kans om twee zaken te combineren, namelijk dat zonnepark op die grond in combinatie met natuur. Daarmee creëer je juist heel veel extra meerwaarde, heel veel van dat meervoudig ruimtegebruik. Dus dat is een win-winsituatie en dat erkent de gemeente bijvoorbeeld ook.

De voorzitter: Dank u wel. Nog een hele dringende vraag, mijnheer Koopmans? Nou vooruit, laatste vraag.

De heer Koopmans: Een hele korte vraag: wat is ongeveer het verhoudingspercentage tussen oppervlak zonnepanelen en oppervlak natuur dat u wilt ontwikkelen? Fifty-fifty?

De heer Guliker (inspreker): Fifty-fifty en daarmee zijn we uniek in Nederland.

De voorzitter: Ik hoor fifty-fifty en dat is een antwoord waar instemmend op wordt geknikt. Dan dank ik de heer Guliker hartelijk voor zijn inbreng en dan gaan we verder met het noteren van de woordvoerders bij dit agendapunt. In dit Statenstuk wordt gevraagd te besluiten de nota van antwoord vast te stellen en de wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening 2018 vast te stellen. Wie o wie? Ik begin eens een keer aan die kant. De heer Vorenkamp, de heer Mäkel, mevrouw Zwaan, de heer Neutel, mevrouw Slagt, de heer Pruisscher, mevrouw Kleine Deters, even kijken, mijnheer Bosch, even kijken, mevrouw Zuiker,, dan mis ik er nog één. Wij beginnen vandaag met de VVD, mevrouw Zwaan. Gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. Nogmaals dank aan de inspreker de heer Guliker voor de tijd die u hiervoor heeft genomen. Voorzitter, voor ons ligt de wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe 2018 en ons wordt gevraagd de nota van antwoord en de wijzigingen die daarin vermeld worden vast te stellen. Dat zijn er een vijftal en ja voor ons toch wel de belangrijkste is, dat wij eigenlijk vinden dat deze POV op een juiste manier is aangepast en met name uiteraard op de maximering van het aantal hectares zonneakkers, want met onze motie Zon op dak hebben wij hier de eerste aanzet voor gegeven om de oppervlakten aan zonneakkers in onze provincie te maximeren. Die wijziging voorziet in nieuw beleid wat betreft die akkers en daarmee willen we het provinciale landschap doeltreffender beschermen. Ongebreidelde groei wordt hiermee voorkomen, zonder daarbij onze RES- doelstellingen en ambities uit het oog te verliezen en we laten het verder aan de gemeente over binnen die gestelde oppervlakten die akkers te realiseren. Daarboven moet, zoals ook in het stuk vermeld staat, GS om een ontheffing worden gevraagd. Voorzitter, het zal u niet verbazen dat wij zeer content zijn met deze wijziging, maar ook met de actualisatie van deze POV op de overige punten. Dit Statenstuk heeft wat ons betreft onze instemming. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaat nu de heer Pruisscher van de ChristenUnie het woord voeren.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter. Ik moet helaas constateren dat we denk ik 15.00 uur niet gaan redden, maar aan uw voorzitterschap ligt het in ieder geval niet. Dat gaat voortreffelijk tot nu toe. Al in februari van dit jaar hebben we met elkaar concept-artikelen besproken over zonneakkers om in de Provinciale Verordening te verwerken. Toen heb ik stilgestaan bij de oppervlaktegrens, de opsomming van voorwaarden in het tweede lid, de oorspronkelijke situatie en het beoogde effect en in het nu voorliggende Statenstuk zien we dat op al die onderwerpen meer duidelijkheid is verschaft, zowel in de toelichting bij die artikelen, maar ook in de nota van antwoord. Wat de opsomming van eisen betreft, stelt de toelichting dat die cumulatief is, wat inhoudt dat aan alle eisen voldaan moet worden. Daarmee ligt er een grote verantwoordelijkheid bij ontwikkelaars en gemeenten om een zorgvuldig plan te maken en terecht wat ons betreft. Maar de crux zit hem nou juist in het artikel dat daarop volgt, namelijk 2.24a, de ontheffing van GS. Want ook als de maximale hectares per gemeente zijn volgebouwd, kunnen GS ontheffing verlenen voor de bouw van zonneakkers en de drie voorwaarden daarvoor zijn volgens de nota van antwoord niet cumulatief. Dus aan één voorwaarde voldoen, betekent een ontheffingsgrond. Eén van die voorwaarden is nou juist het voldoen aan de regels in artikel 2.24, lid twee. Dus als er een zorgvuldig proces langs deze regels wordt doorlopen, is er altijd een mogelijkheid om je plan te realiseren. Het reguliere kader biedt tegelijkertijd een grond voor een ontheffing in uitzonderlijke situaties. Dat is een redelijk uitzonderlijke situatie in juridische zin.

Waarom, zo is de vraag aan de gedeputeerde, moeten wij dan alsnog het maximaal aantal hectares vaststellen als u sowieso de sleutel voor de achterdeur in de zak heeft? Mevrouw de voorzitter, dan twee onderwerpen die nieuw zijn en die we in februari niet hebben besproken. Ten eerste de detailhandel. Goed dat we ons beleid ten aanzien van grote winkels buiten het stedelijk gebied in stand blijven houden, geen weidewinkels. En de toevoeging van het vierde lid om regionale afstemming te eisen, vinden wij dan ook goed. Wel krijgen we graag meer duidelijkheid over de winkels onder 500 vierkante meter, dat zijn zogenaamde traffic locaties of bij toeristische voorzieningen. Dat is ons niet meteen duidelijk waar we aan moeten denken en dan vinden wij eigenlijk 500 vierkante meter ook vrij groot, dus graag verduidelijking. Maar de uiteenzetting in de bijlage over de herziening van dit beleid was uitstekend. Dus dank daarvoor. Dan tot slot, wij zijn akkoord met de aanvulling van specifieke eisen voor de transformatie van stacaravans, want die zitten er ook nog in verscholen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Mäkel van de SP.

De heer Mäkel van Luttkhuizen: Dank u wel, voorzitter. Het hele stuk is wat de SP betreft toch wel voer voor juristen en dat wordt met datgene uit de bijdrage van mijnheer Pruisscher nog eens een keer bevestigd. Hij komt met een aantal dingen aan waar wij in eerste instantie nog niet zo bij stil hebben gestaan. U kent de SP ongetwijfeld als een kritische, maar constructieve partij en wij waren tot de conclusie gekomen om, nou ja, wellicht als wij inspraak hadden gehad in de totstandkoming van dit stuk, had het waarschijnlijk op accenten anders geluid, maar wij kunnen ons vooralsnog vinden in datgene wat nu op papier staat. Maar we zullen wel de discussie volgen, want alles is natuurlijk mogelijk. Dank u wel, voorzitter. En ook wil ik nog even namens de SP zeggen dat het ons opgevallen is en u waarschijnlijk ook, dat we een nieuwe voorzitter hebben en tot nu toe zijn we daar zeer content mee.

De voorzitter: Hartelijk dank voor het compliment. Dan gaan we gauw verder met GroenLinks, mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Ik sluit me helemaal aan bij dat compliment. Als GroenLinks laten we even een ander geluid horen. In het voorjaar hebben we reeds in de Staten de discussie gevoerd over de maximering van Zon op Land, maar nu voor ons met absolute aantallen uit de RES 1.0 voor enkelvoudig ruimtegebruik voor Zon op Land in deze POV verwerkt. We hebben als GroenLinks-fractie begrepen dat meervoudig ruimtegebruik voor Zon op Land in combinatie met iets anders wel kan. Is dit correct begrepen? En kan dit dan ook nog worden verwerkt in de nota van antwoord? Het is belangrijk dat Nederland is voorbereid op het veranderende klimaat, ook deze zomer weer ervaren door vele mensen. Niet 40% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030, maar 55%. GroenLinks heeft de volgende vraag: wat als de 55% reductiedoelstelling een aanvullende opgave brengt voor de RES? Waarom hier nu in absolute aantallen in deze POV verwijzen naar de RES 1.0 en niet verwijzen naar in het algemeen de nieuwste vastgestelde RES? Door te verwijzen naar de nieuwste vastgestelde versie RES, bijvoorbeeld 2.0 of 3.0 in de toekomst, hoeft er niet in de aanvullende opgave opnieuw een wijziging van de POV te komen. De gemeenten Midden-Drenthe, Emmen, Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo lijken tegenstander van de kwantitatieve maximering. Dat is bijna de helft van al onze gemeenten. Het kan toch niet zo zijn dat we als provincie op de stoel van de gemeenten gaan zitten. In de nota van antwoord, en dan wijs ik naar 01-02, dus misschien even tijd om dat op te zoeken, geeft de provincie aan een kader te geven en dat aan de gemeenten zelf is om de ambitie te bepalen aan de hand van de kaders. Waarom geen gezamenlijke regionale visie met oog voor clustering? Laat gemeenten elkaar uit-

dagen om met elkaar te gaan clusteren op de meest geschikte plaatsen. GroenLinks vindt de regionale visie of regiefunctie nog steeds van heel groot belang. En wat mijn voorganger al zo mooi zei en dan ga ik even op een heel ander stuk van de POV, namelijk de verblijfsrecreatie. Verblijfsrecreatie en wonen vindt GroenLinks net zoals de NMF, Het Drentse Landschap en Natuurmonumenten daarbij een functiewijziging van verblijfsrecreatie naar wonen rondom NNN-gebieden, dus Natura 2000-gebieden en nog meer, dus de NNN-gebieden, een aantasting kan vormen voor de natuurwaarden. Dit zou volgens ons ook naast artikel 2.28 en 2.29 in artikel 2.20 kunnen worden opgenomen. Daar hoorden wij graag nog een nadere uitleg van. Tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Slagt. Dan gaan we nu naar het CDA, de heer Neutel.

De heer Neutel: Dank u wel, voorzitter. Collega Vedder had het in één van de vorige agendapunten al over gespreide verantwoordelijkheid als één van de kernwaarden van het CDA en ik ben blij om te mogen constateren dat in dit stuk die kernwaarden weer heel goed zijn verwoord en in ieder geval in de praktijk gebracht. Want als je ziet wat voor zienswijzen er ingediend zijn en op welke manier daarop is gereageerd, soms positief door een verandering toe te voegen, soms negatief door met argumenten te zeggen waarom iets niet kan, dat is nou het betrekken van de bevolking van je provincie bij je besluitvorming en wij vinden dit daar een goed voorbeeld van. Transparant bestuur helpt. Verder over de POV, een aantal accenten die ik graag even wilde leggen, want wij zijn het met de wijzigingsvoorstellen natuurlijk eens, want de meeste daarvan hebben we in een eerder besluit al een keer vastgelegd en dat wordt nu gewoon omschreven in het POV. Mijnheer Pruijscher van de ChristenUnie had het er al even over dat de weidewinkels hier nou echt ook uit zijn. Wij moesten natuurlijk meteen terugdenken aan de discussie over het Outlet-centrum en dat wij met zijn allen toen gezegd hebben: dat kan niet, dat moeten we maar niet hebben. En uit deze stukken blijkt weer dat dat ook met cijfers onderbouwd volkomen terecht is dat wij winkelcentra in dorpen en steden kunnen en willen beschermen door weidewinkels niet zomaar per definitie toe te staan. Het andere punt van de zonneweide en de zonneakkers daar hebben we het net ook al over gehad, dat is ook een belangrijk punt. Wat ik nog wel even belangrijk vind, want ik was eigenlijk wel onder de indruk van de inbreng van mijnheer Guliker, ik vind het nog wel even van belang dat de gedeputeerde nog even ingaat op de opmerking dat de uitzonderingen die in de POV staan, naar ons gevoel waren die duidelijk verwoord, maar dat die vaag en geen uitweg bieden aan de plannen, zoals sommigen die hebben. Het andere punt is ook al genoemd, de recreatieverblijven. Goed dat hier met gemeenten veel overleg over is en dat zij eigenlijk het voortouw nemen over wat wel kan en wat niet kan, want daarmee leg je de verantwoordelijkheid zo laag mogelijk. Voorzitter, wij zijn tevreden met deze gang van zaken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Neutel. Dan gaan we verder met de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Een belangrijke aanleiding voor deze wijzigingen van de Provinciale Omgevingsverordening is de wens om Zon op Land te maximeren en al eerder heeft de Partij voor de Dieren aangegeven dat wij daar niet voor voelen. Laat het helder zijn, de Partij voor de Dieren heeft een voorkeur voor Zon op Dak en goede landbouwgrond kunnen we beter gebruiken voor voeding voor de mens, maar binnen 10 jaar moeten we de meeste energie duurzaam opwekken en daar horen zonnepanelen bij. Liefst op dak, maar ook op land en hier een rem op zetten, dat is onverantwoord. Als we energie nodig hebben, zullen we dat zelf lokaal moeten opwekken. De fossiele energie die we nu gebruiken, wordt opgewekt buiten ons

gezichtsveld. De winning gaat gepaard met enorme aantasting van het landschap en flinke ecologische schade, maar meestal in het buitenland. Ik denk dan aan het opblazen van bergtoppen, openlucht fracking met olie vervuild water en landbouwgronden in bijvoorbeeld Nigeria. Dichter bij huis de bodemdalingen door gaswinning. In vergelijking met het opwekken van fossiele energie zijn zonnepanelen veel minder rampzalig voor onze leefomgeving. Als we energie gebruiken, kunnen niet alleen de lasten voor anderen zijn. Een groot voordeel van zonnepanelen is ook dat het omkeerbaar is.

De voorzitter: De heer Bosch van de PvdA heeft een interruptie.

De heer Bosch: Ik wil graag even helder hebben waar nou de prioriteiten liggen van de Partij voor de Dieren, want ik heb er toch een beetje moeite mee dat u zegt: we willen inderdaad zo veel mogelijk zonnepanelen. Dat ben ik met u eens, we moeten hernieuwbare energie hebben, maar u zegt: er moet geen maximering op zitten, maar dat gaat toch ook ten koste van het landschap, het gaat ten koste van natuur. Dus ik wil even weten waar nou precies uw prioriteiten liggen. Ik ben daar niet helemaal over uit.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Onze prioriteiten dat is vrij duidelijk, liggen bij het tegengaan van klimaatverandering voor onze toekomstige generaties, tegengaan van de opwarming van de aarde. Wij gebruiken energie en dat moeten we opwekken, dat moeten we zelf opwekken, dat moeten we lokaal opwekken. Dat kunnen we op verschillende manieren doen. Dat zijn zonnepanelen, windenergie en geothermie. Daar kun je nu al geen maximering opzetten als je weet hoe groot de opgave is voor het opwekken van de energie die wij willen gebruiken. Als je daar nu een maximering opzet ..., en mijn volgende zin was: ze zijn landschappelijk goed in te passen en dat is ook al opgenomen in de Omgevingsvisie.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan van de VVD heeft ook een interruptie.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. Net als mijnheer Bosch ben ik ook inderdaad wel een beetje in verwarring nu. Maar goed u geeft aan onze prioritering is zonnepanelen, maar u realiseert zich ook dat dat naar de toekomst toe natuurlijk ook afval met zich meebrengt en ook dat heeft weer gevolgen voor. Dus het is wel een cirkel waar wij in zitten en uiteraard hebben we een opgave en hebben we daar ook aan te voldoen, maar het heeft ook gevolgen en daar moeten we denk ik ook over nadenken.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker. Een moment, want het was geen vraag, dus ik ga even meteen door naar de heer Bosch die wellicht wel een vraag heeft.

De heer Bosch: Ik zit even met een vervolgvraag, want u geeft aan: we moeten zo veel mogelijk lokaal opwekken. Moeten we dan niet veel meer kijken wat er dan maximaal lokaal nodig is om dat op te wekken? In plaats van dat we de deur openzetten en daar zal ik in mijn bijdrage op terugkomen, dat we de deur openzetten naar gigantische zonneakkers, waar niet alleen aan lokale behoeften wordt voldaan, maar waar ook de winsten van externe investeerders en grote bedrijven worden gemaximaliseerd. Dus dat is even mijn zoektocht richting u.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: De Partij voor de Dieren is voor de zonneparken in collectief eigendom. We zijn niet voor grote winsten naar het buitenland. Dus dat is al helder. Ik wil graag een weder-vraag aan u stellen. Als je kijkt naar fossiele energie en de ecologische schade en dan heb ik het niet alleen over de klimaatschade, wat is uw voorkeur dan? En dat wil ik ook graag vragen aan mevrouw Zwaan.

De voorzitter: Allereerst de heer Bosch.

De heer Bosch: Helder mag zijn dat we met zijn allen doelen hebben gesteld ook vanuit Parijs 2015, om klimaatneutraal te worden. Die doelen zullen ook gerealiseerd moeten worden, maar we zullen er niet omheen kunnen dat we nog een lange weg te gaan hebben, maar we delen de opvatting dat we naar 100% hernieuwbare energie moeten. De vraag is: welke mix hebben wij daarvoor nodig aan zonnepanelen, windenergie, maar ook bijvoorbeeld waterstof, groen gas en noem maar op. Dus daar ligt een beetje onze afweging, maar we delen het uiteindelijke doel.

De voorzitter: Ook mevrouw Zwaan werd uitgedaagd tot het geven van een antwoord.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel. Daar werd ik inderdaad toe uitgedaagd. Dan zou ik misschien van mevrouw Zuiker en dat is misschien een hele flauwe vraag hoor, maar er is ook veel kinderarbeid voor het maken van de accu's voor elektrische auto's en noem het allemaal op. Wat vindt u daar dan van? Die discussie moeten we misschien niet aangaan, maar het heeft gevolgen, dus we moeten net als mijnheer Bosch zegt en dat ben ik met hem eens, afwegen wat we met elkaar willen en ik denk dat daar de discussie over moet gaan.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, mag ik een ordevoorstel ...?

De voorzitter: wat mevrouw Zuiker wil en ik was eigenlijk van plan om voor te stellen dat zij verdergaat met haar betoog, maar mevrouw Slagt van GroenLinks heeft ook een vraag.

Mevrouw Slagt: Ik heb niet een vraag, ik heb een ordevoorstel. Laten we het bij de bespreking houden van deze voorliggende POV en geen aanliggende zaken als kinderarbeid bespreken. Dank u wel.

De voorzitter: Dat was precies hetgeen wat ik ook opmerkte, dus mevrouw Zuiker gaat verder met haar betoog.

De heer Vorenkamp: Voorzitter? Heb ik de knop ingedrukt?

De voorzitter: Ja. De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Een hele korte vraag en die gaat over Drenthe. Beseft mevrouw Zuiker wel dat wanneer we alle in Drenthe benodigde energie, dus inclusief transport enzovoorts, als we dat allemaal door middel van elektrificatie et cetera zouden moeten produceren in Drenthe zelf, beseft u dan wel hoeveel windturbines en zonneparken we nodig hebben? Want we staan nu nog maar met deze RES 1.0 aan het begin van de hele transitie. Beseft u wel dat er een enorme industrialisatie van het hele Drentse landschap plaatsvindt en dat er van de natuur weinig over zal blijven vermoedelijk?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker geeft kort antwoord en gaat dan verder met haar verhaal.

Mevrouw Zuiker: Zoals gezegd zijn wij voor Zon op Dak, dus daar is al heel veel in te doen. Windmolens kunnen ook op de zee, dus het hoeft niet allemaal lokaal, maar zoveel mogelijk. En ja, dan moet je inderdaad gewoon misschien wat minder energie verbruiken en niet op die vliegvakantie met dat elektrische, zogenaamde vliegtuig willen gaan, want dat kost ook heel veel zonnepanelen. Ik ga verder met mijn betoog. Wat ik eigenlijk nog wel even wil herhalen, is dat in vergelijking met het opwekken van fossiele energie zonnepanelen veel minder rampzalig zijn voor onze leefomgeving. En het grote voordeel is dat het omkeerbaar is qua landgebruik. Ze zijn goed in te passen, want dat is ook opgenomen in de Omgevingsvisie. En de inspreker heeft een heel goed punt aangedragen dat sturing op hectares niet zal leiden tot goede landschappelijke inpassing, maar tot maximaal vol gelegde velden en de mogelijkheden van functiecombinaties die we ook in Drenthe willen, wordt daarmee tegengewerkt. Dus als je alles afweegt, zijn zonnepanelen en ook die op land te prefereren als het alternatief fossiele energie is en daarmee dus een niet-leefbare toekomst voor onze kinderen. En al helemaal na het verschijnen van het nieuwste IPCC-rapport begin augustus, kunnen we ons niet voorstellen dat de klimaatbewuste partijen in deze Staten instemmen met deze beperkingen voor Zon op Land. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Dan gaan we nu over naar D66, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Goed voorzitter, dank u wel. Volgens mij had ik nog een antwoord te goed van deze gedeputeerde wat de ingekomen stukken betreft, dus als u mij toestaat neem ik die gewoon nu meteen in mijn betoog mee, dan kan hij dat in één keer beantwoorden. Ik zie dat u knikt. Dank u wel. De nieuwe Omgevingswet is wederom uitgesteld dus de voorgestelde wijzigingen in de verordeningen vloeien voort uit de oude wet die nog van toepassing is. D66 had graag de discussie gevoerd over de nieuwe Omgevingswet om Drenthe een beetje mooier te kunnen maken. En deze discussie zullen we later voeren, daar hebben wij een brief over gehad en dat was mijn vraag op het ingekomen stuk, gedeputeerde. De rijksbouwmeester de heer Floris Alkemade, heeft ons geïnspireerd met zijn Panorama Nederland en wij zouden graag aan de slag willen met Panorama Drenthe. Bent u bereid om dat met het schrijven van de nieuwe Omgevingswet daarin te betrekken? Dat horen we graag. De nu voorgestelde wijziging, de Commissie Leefomgeving onderbrengen in een andere Verordening, is wat ons betreft een hamerslag, akkoord dus. Dat geldt ook voor de detailhandel en het bewonen van de stacaravans en eveneens een correctie met betrekking tot de bepaling van landgoed Overcingel. Wat betreft de regelgeving met betrekking tot zonneakkers hebben wij wel een vraag. En dat sluit misschien bij de voorgaande aan. Heel helder, D66 is voorstander van Zon op Dak, daken benutten voordat je op land gaat plaatsen. Maar soms zijn er situaties, en er is al gesproken over uitzonderingen, wat ons betreft hoeven we uitzonderingen niet dichtgetimmerd vast te leggen, want dan zijn het geen uitzonderingen meer, maar een paar voorbeelden wil ik dan toch noemen. Bijvoorbeeld meerdere monumenten of een groep panden met rieten daken waarbij toch plaatsing op land mooier is qua landschappelijke inpassing, dan dat het op het dak geplaatst wordt. En u geeft aan, dat u het graag zou willen maximeren op 140 vierkante meter. Even omgerekend, als je vijf panden zou hebben, die dat in gezamenlijkheid willen plaatsen, dan komen wij al boven die 140 vierkante meter, immers 140 vierkante meter zal een gemiddelde van 82 panelen zijn. Nou 20 panelen voor één pand, zeker waar het energie niet-besparende panden betreft die graag met elkaar een bijdrage willen leveren, en als dat dan als een uitzondering en een ontheffing en dat die helemaal een verzoek met een participatieplan ..., dan vinden wij dat wel een erg zware maatregel en veel bureaucratie, die een grote papierwinkel moet verrichten om dat te realiseren

en daar zouden wij zeker niet voor willen pleiten. Dus graag in de eerste termijn een onderbouwing van de gedeputeerde, waarop u dan de grenzen van 140 vierkante meter bepaald hebt, omdat in dat soort uitzonderingssituaties wat ons betreft plaatsing op de grond beter in het landschap past dan op het dak. We horen graag de argumentatie, dus eigenlijk twee vragen, voorzitter. Eén op de ingekomen stukken en twee op de argumentatie hiervoor. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de Partij van de Arbeid, de heer Bosch.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. De invoering van de Omgevingswet laat nog wat langer op zich wachten. Mevrouw Kleine Deters refereerde daar ook al aan en dus moet de provincie om het oneerbiedig en in overdrachtelijke zin te zeggen, wat noodzakelijk lapwerk doen aan de geactualiseerde Provinciale Omgevingsverordening 2018, voordat het zich de nieuwe broek aan kan trekken. Een belangrijke stap in de wijziging betreft de toegevoegde artikelen die het oppervlakte zonneakkers moet maximeren. Daarmee wordt beoogd, ik citeer: '... om een onaantoonbare aantasting van het Drentse landschap te voorkomen.' We staan in Drenthe voor een fikse opgave voor het opwekken van duurzame energie, in totaal 3,5 terawatt, ook middels Zon op Land, maar ook hiervoor geldt dat het bereiken van deze doelstellingen niet ten koste mag gaan van ons landschap. En vandaar dat de Partij van de Arbeid altijd voorstander is geweest van het reguleren van zonneakkers, zeker aangezien we Zon op Dak uiteindelijk prefereren en de mogelijkheden hiertoe nog bij lange na niet ten volste zijn benut. We willen volop werken aan duurzame energie, zullen we werken aan een schoner en leefbaar klimaat, ook voor onze kinderen, maar de Partij van de Arbeid wil ook een Drents landschap en ik zie ...

De voorzitter: Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ik heb een vraag aan de PvdA, want zij willen absoluut geen aantasting van het Drents landschap, maar wat denkt u dat de opwarming van de aarde met het Drentse landschap zal gaan doen?

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Daarvoor sluit ik de ogen niet, maar ik denk dat we niet van vandaag op morgen die ontwikkelingen tot stilstand kunnen brengen. We zetten ons beste beentje voor. Er kunnen op sommige aspecten best stappen gezet worden, dat ben ik helemaal met u eens, maar ik ben realistisch genoeg om in te zien dat we niet van vandaag op morgen die effecten, hoezeer ik ze ook betreurt, want dat ben ik met u eens, dat we dat kunnen stoppen. Dus ik wil graag met u de stappen nemen om zo snel mogelijk die invloeden te beperken of zelfs op te heffen, maar ik denk dat we daar wel tijd voor nodig hebben. Dus de Partij van de Arbeid wil dus ook een landschap aan onze kinderen doorgeven dat niet wordt ontsierd door slechte ruimtelijke inpassing van gigantische, met nadruk gigantische zonneakkers. Vandaar dat we deze maximering verwelkomen zolang het innovatieve plannen niet dwarsboomt en onzes inziens biedt artikel 2.24a voldoende ruimte aan Gedeputeerde Staten om in dit soort gevallen ontheffing te verlenen. Voorzitter, mijn fractie heeft bij de behandeling van de RES zorgen geuit over de mogelijkheden van clustering van energie-initiatieven en mogelijkheden voor burgers om te participeren in die initiatieven. We hebben toen de vraag opgeworpen of het aanvaardbaar is dat Drenthe in de ene gemeente meer energieopwekking in de leefomgeving voor de kiezers krijgen, dan in andere gemeenten. We kijken naar de maximale aantallen hectares zonneakkers per gemeente. Zoals weergegeven in bijlage X of bijlage tien, zien we dat vooral in Zuidoost-Drenthe nog ruimte blijft voor aanzienlijke initiatieven, terwijl elders de maximale oppervlakten veel kleiner zijn. We

moeten deze cijfers natuurlijk ook zien in het feit dat ze voortvloeien uit de gemeentelijke ambities en ook gezien moeten worden in relatie tot het totale beschikbare areaal. Maar onze zorgen rondom de clustering die blijven toch wel bestaan. Graag horen we van de gedeputeerde hoe Gedeputeerde Staten hiertegen aankijkt. Dan een ander punt, wel heel belangrijk voor de Partij van de Arbeid: de wijzigingen ten aanzien van de detailhandel. Die omvatten geen nieuw beleid, maar door corona is wel een deels andere realiteit ontstaan in de verhoudingen tussen de binnensteden en de overige winkelgebieden. De aanpassingen in de POV lijken ons in lijn met de geformuleerde afspraken in het coalitieakkoord ten aanzien van sterke binnensteden en vitale dorpen, herbestemming en terughoudendheid in de realisatie van nieuwe bedrijventerreinen. Met het Binnenstadsfonds, de Retailagenda en een Herstructureringsfonds hebben we instrumenten in handen om de economische functies in onze binnensteden en dorpen overeind te houden, ten dienste van de leefbaarheid in Drenthe. De wijzigingen in de POV bieden hier de ruimtelijke kaders. Wel heeft mijn fractie nog een vraag ten aanzien van artikel 2.18a, sub 2b. De omschrijving van de detailhandel voor niet-essentiële branches en de omschrijving van de branchegroep dagelijkse goederen en mode & luxe. We vragen ons af of dit wel helder genoeg gedefinieerd is. Voor ons zit daar nog wel wat licht tussen deze omschrijvingen en bestaat er ruimte voor discussie over wat nu wel en wat niet mag buiten de centrumgebieden. Kan de gedeputeerde hier nog een nadere verduidelijking op geven? Er wordt door de provincie namelijk veel geld uitgegeven aan het bestrijden van leegstand in de Drentse binnensteden. De Partij van de Arbeid is en blijft van mening dat alleen branches die vanwege de aard en omvang van de verkochte goederen een aanzienlijk winkeloppervlak nodig hebben om producten aan te kunnen bieden, zoals bouwmarkten, tuincentra, woninginrichting en autobedrijven, buiten het centrumgebied gevestigd mogen worden. Andere branches, zoals sportzaken en speelgoedzaken boekhandels en elektronicazaken om een paar te noemen, horen onzes inziens toch echt thuis in de binnenstad. Door deze specifieke ...

De voorzitter: Rondt u af mijnheer Bosch?

De heer Bosch: Ik rond af, ik ben aan het einde van mijn betoog, mevrouw de voorzitter. Door deze specifieke indeling te hanteren kan verdere uitholling van retailaanbod in de binnensteden tegengegaan worden. Hoe staat de gedeputeerde hier tegenover? En tot slot, ten aanzien van de wijzigingen rondom landgoed Overcingel en wijzigingen rondom functieweigering, wijziging van verblijfsrecreatie naar wonen, heeft mijn fractie verder geen aanmerkingen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan tenslotte de PVV, de heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik ga even in omgekeerde volgorde de artikelen behandelen. Het zijn goede bijlagen met goede toelichting, toch hebben we nog wel een aantal vragen. Voorzitter, zonne-energie en de ontheffingen voor de gemeenten daarvoor. Dit geeft aanvullende regels bovenop de feitelijk veronachtzaamde, zogenaamde meerwaarde door combinatie met andere provinciale doelen en dat is op zich een goed begin en volgens mij geen verlichting voor de grotere zonneakkers in ieder geval, even richting GroenLinks. Vragen: in lid e staat: 'rekening houden met de RES'. Op welke zaken in de RES wordt hier gedomd? De formulering lijkt ons nogal vaag. Duurzame energie opwekken soms? Is dat soms rekening houden met de RES? Lid g is een eis voor een participatieverslag inzake concrete inspanningen voor participatie. Is dat hoe de gewenste omgevingsparticipatie wordt ingevuld? Wij vinden dit wel heel ruim geformuleerd. Een folder en een avond beleggen over participatie is dan hiervoor voldoende. Daar

zijn we het dus niet mee eens. Dan de andere twee artikelen. De functiewijziging verblijfsrecreatie naar wonen. Het lijkt erop dat op de aangenomen BOR, Besluit omgevingsrecht in de Tweede Kamer inzake recreatieparken de functiewijziging naar wonen het te gemakkelijk maakt in de ogen van GS en van provincie en gemeenten en dat daar dus nu actie op gaat komen. Klopt dat? Dit gaat het in ieder geval mogelijk maken om in recreatieparken geheel of gedeeltelijk omvorming te doen naar permanente bewoning, daar zijn we voor op zich, door middel van een gemeentelijke bestemmingsplanwijziging. Dat lijkt ons prima en ook stacaravans komen in aanmerking, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, daar zijn we het ook mee eens. Dan artikel 1.1 over de detailhandel en de toevoeging van artikel 2.18a. Die lijken gewijzigd en ingevoegd te worden om detailhandel en ook weidewinkels buiten stedelijk gebied tegen te gaan en de detailhandel zoveel mogelijk te concentreren in de stedelijke winkelarealen. Alleen kleine bedrijfswinkels, zoals bij een boerderij of een recreatiebedrijf worden nog toegestaan. Mode en luxe kleding worden uitdrukkelijk geheel verboden in het buitengebied. Is dat de bedoeling? Maar er zijn onduidelijkheden, voorzitter. Onze vragen hierover zijn als volgt: wat betekent dat voor webwinkels in het buitengebied? Valt dat ook onder detailhandel? Zo ja, dan belemmert dit de economische bedrijvigheid in het algemeen in Drenthe aanzienlijk. En wat betekent dit voor bestaande mode, kleding, meubel en luxe detailhandelsbedrijven in het buitengebied? Wat als deze willen uitbreiden qua oppervlakte, bijvoorbeeld qua magazijnruimte of winkel? Dit lijkt ons weer een stapeling van regels, voorzitter. En is een dorp buitengebied voor de genoemde zogenaamde plancapaciteit binnen of in aansluiting op het centrumgebied? Of vallen die wel onder de beperkende regels? Veel is in ons artikel nog onduidelijk en zolang die onduidelijkheid dus niet goed opgelost wordt, zullen wij niet instemmen met de wijziging van artikel 1.1 en 2.18a. Tot zover. Dank u wel, meneer Vorenkamp.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Brink. U heeft maar liefst twaalf minuten voor uw beantwoording in de eerste termijn. U hoeft ze natuurlijk niet op te maken, maar denkt u nog wel even aan de beantwoording van de vraag van D66. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel, voorzitter. Misschien moet ik daar maar mee beginnen, want volgens mij heeft mevrouw Kleine Deters die vraag vorige week ook gesteld, toen wij een infobijeenkomst hadden over de commissie cieL, waar we straks nog een agendapunt over hebben en ook over de Omgevingsverordening en het Provinciaal Inpassingsplan. Als het gaat om het Panorama Drenthe, wij waren voornemens ..., de heer Floris Alkemade heeft hier het Programma Nederland gepresenteerd, in deze zaal. Daar waren we allemaal denk ik erg enthousiast over en het voornemen was om Panorama Drenthe uit te rollen alvorens we in een volgende periode, een volgende bestuursperiode gaan naar het ontwikkelen van een nieuwe Omgevingsvisie. Door corona en allerlei andere omstandigheden is het ons niet gelukt om Panorama Drenthe op te starten. Wat we wel gaan doen is het volgende: ik hoop binnen nu en een paar maand met een voorstel te komen, een agenda aanpak hoe en op welke manier wij interactief met onze samenleving in Drenthe, met onze burgers, onze inwoners te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie. Wij denken dat de aanpak van Panorama Drenthe daar een goede in kan zijn en we gaan ook kijken wat de input die ook hier gegeven is, waar we met elkaar enthousiast over waren, om die te kunnen gebruiken voor de vorming van een nieuwe Omgevingsvisie in de volgende periode. Wat we graag willen in deze periode is dus een Plan van Aanpak vaststellen hoe we met elkaar interactief met uw Staten maar vooral ook met onze mensen in Drenthe komen tot een goede Omgevingsvisie en zo'n aanpak van zo'n Panorama Drenthe zou daar best eens een mooie input voor kunnen zijn. Ik hoop dat ik daarmee de vraag van mevrouw Kleine Deters behandeld heb. Dan hebben we die gehad. Voorzitter, dan gaan we naar het stuk dat voorligt. En ik denk dat we het erover eens zijn, want vriend en vijand heeft volgens mij hier gezegd: wij

staan achter onze doelstelling, of we nou voor Zon op Land zijn of dat we, volgens mij gaf de heer Bosch dat aan, ik denk dat we alles nodig hebben. Het gaat niet alleen om zon, het gaat om groen gas, het gaat misschien wel om water, dat je daar nog iets mee kunt. Alle energiebronnen zullen we nodig hebben en ik denk dat iedereen vindt dat we met elkaar in 2050 en het liefst nog eerder, energieneutraal willen zijn. Dat is volgens mij een ambitie die ik ook constant gemerkt heb in deze Staten. Tegelijkertijd hebben we ook gezien en we hebben daar vaak over gediscussieerd, over zonneparken, dat we zeggen: nou, we moeten toch kijken hoe we dat ruimtelijk nu goed gaan invullen in onze provincie Drenthe. Ik denk dat daar de vraag over gaat. Het stuk dat voorligt en dat wil ik nog wel benadrukken, is een vertaling en dat is door een aantal partijen hier ook gezegd, een vertaling van hetgeen we hier met elkaar hebben vastgesteld, ook mede naar aanleiding van de motie Zon op Dak en bijvoorbeeld ook die 140 vierkante meter komt niet helemaal uit de lucht vallen. Nogmaals het is een vertaling. Dat je daar en dat hier in de Staten partijen zijn die niets met zon hebben en zeggen: we kunnen als Drenthe geen bijdrage leveren die groot genoeg is, dat weet ik. Waar wij als college, waar ik als gedeputeerde naar zoek is, vanuit de ruimtelijke ordening, laat dat helder zijn, de RES is opgesteld door de gemeenten in samenspraak waar ook mijn collega de heer Stelpstra vaak bij aanwezig geweest is, vanuit de ambities die de gemeenten hebben opgesteld. Ik wil dat nogmaals benadrukken: wij respecteren hier de RES in. Ik wil ook nog een keer benadrukken, dat is ook door de inspreker gezegd en dat wordt hier soms ook wel gezegd, er wordt soms gezegd: het is een inspanningsverplichting wat een gemeente qua doelstelling heeft. Dan doel ik ook even op de gemeente Noordenveld bijvoorbeeld. Let wel, de gemeente Noordenveld heeft dat niet in de RES vertaald en de RES is later vastgesteld dan dat wij hier ons ruimtelijk beleid al hebben vastgesteld, in de zin toen wij de motie Zon op Dak hadden. Dus ze hadden daar, ik zou bijna kunnen zeggen niets aan kunnen doen, maar volgens mij zijn we met de gemeenten en ik heb alle wethouders meerdere keren gesproken, zijn we het eens. Natuurlijk zijn ze niet altijd gelukkig dat de provincie meekijkt met wat er in de gemeente gebeurt, want er is overeenstemming geweest over hoe we het hier met elkaar doen. Ik denk dat goed is. Voorzitter, ik wil ook nog wel even ingaan op de inspreker en ik doe dat toch, omdat ik hier naar eer en geweten probeer invulling te geven aan het beleid dat hier met elkaar is vastgesteld. Wat is een hectare zon? Waar hebben we het over? Wat valt daaronder? Er zijn definities van. En dan moet u toch denken, ik zal eens even ..., ik heb het hier vast ergens liggen, maar vergeef mij dat het af en toe ..., want dan praten we dus over de zonnepanelen, onderhoudspaden, voertuigpaden, schaduwwal, transformatieopstelling, omvormers, schakelstations. Dat valt allemaal onder een hectare zon. Ik denk dat we met elkaar, net die hectare zon makkelijk die opgave kunnen halen die ook vastgelegd is in die RES, als je één megawatt tot één hectare ongeveer omrekent. Dat gaan we doen. Onze opgave in Drenthe, want laten we daar helder over zijn is een grote geweest. Ik heb me daar vanuit ruimtelijke ordening niet mee bemoeid en nogmaals we respecteren dat. Drenthe doet 10% van die landelijke opgave. Wij gebruiken nog geen 4% van de landelijke energie en ik denk dat Drenthe daar zijn nek heeft uitgestoken en ik zeg ook maar heel eerlijk: ik heb geen enkele, maar dan ook geen enkele twijfel dat wij die doelstelling niet gaan halen.

Mevrouw Slagt: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Over de doelstelling hoor ik een persoonlijke mening aan, maar ik vraag me toch af met het voortschrijdend inzicht, als gemeenten hogere ambities willen hebben dan vastgesteld in de RES 1.0, kunnen ze dat dan nog ..., wordt de RES dan bij een nieuwe POV weer

herzien? Want wij gaan toch niet op de stoel van de gemeenten zitten? Dus zou de gedeputeerde willen toezeggen dat als er een nieuwe RES 2.0 komt, dat dan ook deze POV weer herzien wordt?

De voorzitter: De heer Brink.

Mevrouw Slagt: Of houden we de nieuwste POV aan?

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, wij stellen hier geen beleid voor de eeuwigheid vast. Er komt sowieso, dat heb ik net al gezegd, een nieuwe Omgevingsvisie en dus straks ook weer een nieuwe Omgevingsverordening in de volgende periode. Het zou kunnen zijn dat je dan andere inzichten hebt, laat dat helder zijn. Wij hebben hier toen met elkaar gezegd dat deze RES geldt tot 2030. We hebben dit ook willen gebruiken en velen van u hebben dat gezegd, om toch meer Zon op Dak te krijgen, is dit de ambitie van de RES 1.0, die vastligt tot 2030. Voor nú zeggen wij, maar nogmaals, er kan over een aantal jaren nieuw beleid komen, dan is dit vastgelegd tot 2030 waarover de RES 1.0 gaat.

De voorzitter: Mevrouw Slagt, even wachten totdat ik u het woord geef. Mevrouw Slagt, gaat u gang.

Mevrouw Slagt: Dank u wel, voorzitter. De RES 1.0 is toch ook aan veranderingen onderhevig? Dus hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Volgens mij ligt dit beleid niet voor de eeuwigheid vast, als er straks nieuwe Staten komen met nieuwe inzichten. Wij stellen nu vast naar aanleiding van de motie Zon op Dak die we tot 2030 waar de RES 1.0 overging, eerst vastgesteld hebben. Als er over een aantal jaar nieuw beleid, een nieuwe RES of een nieuwe Omgevingsverordening komt of een Omgevingsvisie dan is het aan deze Staten om invulling te geven als u daar verandering in wilt. We hebben ook tijdens die bijeenkomst gesproken om te kijken van ... De Omgevingsvisie is in 2011 vastgesteld. Er is al een actualisatie geweest, er is een wijziging geweest en nu passen we hem weer aan. Misschien is mijn beeld ook wel dat we hem ieder jaar, als wij ander beleid vaststellen dat vertaald moet worden in onze Omgevingsverordening om dat gewoon jaarlijks te doen. Dan weten we wat vastgesteld is dat dat ook gelijk vertaald is. De Omgevingswet is een hele andere, want dan wordt hij beleidsneutraal omgevormd.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Mag ik hierop een aanvullende vraag stellen? Er worden nu wel de afspraken uit de RES, zoals door mevrouw Slagt verwoord vastgelegd, maar mocht een gemeente veel meer leveren dan dat afgesproken is, dan is dat toch prima? Dan hoeven wij onze stukken toch niet aan te passen?

De voorzitter: De heer Brink.

Mevrouw Kleine Deters: Dan is dat toch alleen maar een heel groot compliment?

Gedeputeerde Brink: Nou ja, daar kunnen we dan verschillend over denken. En volgens mij hebben wij hier vastgesteld met de motie Zon op Dak dat wij de RES respecteren en de opgave van de gemeenten die ze zelf hebben vastgesteld, democratisch is vastgesteld en ik heb altijd gezegd: ik vind dat we als provincie voorzichtig moeten zijn om de gemeenten te corrigeren, maar dit is een ambitie tot 2030. We hebben wel met elkaar gezegd en daar gaat dit stuk over: dat is het dan ook. Kom je daarboven dan zou je een uitzonderingspositie, een ontheffing moeten krijgen en volgens mij is dat door een aantal hier ook gezegd, een uitzondering is een uitzondering. Als de uitzondering regel wordt, dan moet je de Verordening aanpassen. Dus dat is niet de intentie. Dus we houden ons ..., in dit geval gaat het er erom, als de gemeente opgeeft: wij willen 100 hectare zon realiseren en als er meer dan 100 hectare zon komt, dan zegt de provincie: u komt boven uw ambitie en dan zullen wij daar geen ontheffing voor verlenen, tenzij, want dan kom ik weer op de ontheffingsmogelijkheden die er inzitten, daar is ook door een aantal van u iets van gezegd, daaraan voldoen en dan kun je ontheffing geven. Maar dat is een uitzondering. Ik wil ook nog voorzitter ingaan op de inspreker, want ik wil wel een goed verhaal hebben. De inspreker geeft aan ..., de gemeente Noordenveld is trouwens zelf aan zet om aan te geven waar zij de keuze van zonnepanelen doet. Dat is niet aan de provincie. De provincie toetst en ik zit hier voor de ruimtelijke ordening, zeg ik maar eerlijk. Dan gaat het over een open gebied, dan gaat het over de kwaliteit van het gebied, dan gaat het over de inrichting van een gebied. Soms is het een landbouwontwikkelingsgebied, het kan een gemengd gebied zijn, jonge veenontginning, essen, beekdalen, dat zijn dingen die in de Omgevingsvisie terugkomen. Daar kijken wij naar. Maar als er gesuggereerd wordt dat 50%, en dan pak ik hem toch even, natuur is dan wil ik dat toch wel corrigeren. Een normaal zonnepark heeft paden tussen de panelen van ongeveer tweeënhalve meter. Volgens mij zijn bij het plan waar u over spreekt paden van vier meter. Zijn die vier meter dan natuuropgaven? Dan zeg ik: dan is dat anderhalve meter extra, want anders zou die tweeënhalve meter ook al natuur zijn. Daar kun je verschillend over denken. Tegelijkertijd, nogmaals vanuit de ruimtelijke ordening waar we naar kijken, past het plan in het gebied? Het moet landschappelijk ingepast worden. We kijken naar participatie. Juridisch kunnen we niet alles afdichten, maar zo beoordelen we en het is aan Noordenveld om te kijken waar willen zij hun opgaven qua zon neerleggen en daar gaan wij dus niet over. Voorzitter, ik zal nu trachten alle technische, een aantal technische vragen voor mijn gevoel te beantwoorden. VVD, dank voor de steun. De heer Pruischer, grote ontwikkelaars zijn zelf verantwoordelijk en wij toetsen. We hebben trouwens ook gezegd in het park waar onze inspreker over sprak: wij willen graag meekijken en meedenken om te kijken hoe je maximaal een goede invulling kunt geven aan de landschappelijke inpassing en dat soort zaken. Maar het blijft de verantwoordelijkheid van de gemeente met de projectontwikkelaar. Maar ik heb al gezegd, het blijft een uitzondering, dat moet zuiver zijn. En als het gaat over die trafficlocatie en de ontheffing, daar staat iets op pagina 15, waar je het dan over hebt. En dan gaat het met name over zaken die horen bij de winkel die je hebt. Het zou dus kunnen zijn als je een motorzaak hebt, zou je motorkleding verkopen. Maar volgens mij heeft de heer Bosch van de Partij van de Arbeid daar ook iets over gezegd. We zijn het erover eens dat normale winkels thuishoren in een winkelcentrum en dat we terughoudend zijn in het buitengebied met de winkels en dat is ook al door iemand, ik dacht door het CDA gezegd, dat is ook een beetje vertaling van het beleid dat we in de vorige periode, hoe we die weidewinkels hebben vastgesteld. Ik heb daar meerdere van u over gehoord, dat de regels onduidelijk zijn of dat nog nadere toelichting behoeft, dan ben ik daar gaarne toe bereid, maar dan lijkt het mij verstandig voorzitter, om dat even in een briefing dan wel schriftelijk te doen.

De heer Neutel: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Neutel van het CDA heeft een vraag.

De heer Neutel: Even een aanvulling. Die vraag over die onduidelijkheid ging niet over de weidewinkels, maar ging over de opmerking van mijnheer Guliker.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik kijk even voorzitter, naar pagina 15 waarin staat ... alleen even zoeken. Want dat ging ook nog even over cumulatief ..., over de voorwaarden heeft de ChristenUnie volgens mij vragen gesteld. En dan gaat het dus om ..., het is dus niet zo dat het voldoende is om aan één van de voorwaarden te voldoen, maar dat het gaat om te voldoen aan alle voorwaarden. Ik denk dat dat helder is verwoord op pagina 15, de één na laatste alinea. Maar de vraag over de weidewinkels heb ik volgens mij en de trafficlocatie ... Nogmaals, ik wil daar wel even op terugkomen, ook omdat de PVV daar vragen over heeft gesteld. Dan kom ik daar graag nog even op terug. Maar de intentie is, wat de heer Bosch aangaf is dat wij vinden dat winkels thuishoren in een winkelcentrum en dat er een aantal uitzonderingen mogelijk zijn. U hebt ook vragen gesteld trouwens over wat je doet met bestaande winkels. Ik kom daar graag op terug.

De voorzitter: De heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Ik zou graag willen en ik vind het fijn dat de heer Brink daarop terugkomt. Ik denk dat het ook nodig is, om dat te doen, want we moeten duidelijkheid scheppen naar het bedrijfsleven. Maar ik zou graag willen dat dat dan schriftelijk gebeurde.

Gedeputeerde Brink: Dat is goed.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Brink gaat verder met het beantwoorden van de vragen.

Gedeputeerde Brink: En dan richting de PVV: een webwinkel waar geen winkelbezoek is, valt niet onder deze regelgeving. Dus ik denk dat het goed is, dat die vraag dan in ieder geval voor u is beantwoord Ik heb al iets gezegd richting de SP. Dank voor de steun. Ik kijk even naar de onthefingverlening van mevrouw Slagt. Wat als we de doelstellingen niet halen? Ik spreek hier trouwens niet op persoonlijke titel, ik spreek hier namens het college. Ik geef alleen maar aan als u mij aanspreekt, dat ik probeer antwoord te geven namens het college. Het beeld is dat wij, want u sloeg daar even op aan voor mijn gevoel, maar het beeld is en ik heb daar geen twijfel over dat wij de doelstellingen niet gaan halen gezien de ambitie, die er nu is van Zon op Land en hoe voortvarend gemeenten daar mee omgaan en wat er nu geplaatst wordt en wat er in de pijplijn zit. Indien mogelijk geldt ook hier weer: we kunnen natuurlijk altijd bijsturen. Dit is een vertaling wat hier is vastgesteld en vanuit de ruimtelijke ordening proberen we daar in Drenthe ook zorgvuldig mee om te gaan. Ook hier denk ik en de heer Bosch zei daar iets over en dat was mij uit het hart gegrepen: we hebben in Drenthe een grote doelstelling. Ik heb net al gezegd: 10% van de landelijke opgave, maar vanuit de ruimtelijke ordening zie ik het en voel ik het als mijn plicht om Drenthe ook ruimtelijk voor onze inwoners, voor onze toeristen, voor iedereen netjes in te delen in de ruimte, de schaarse ruimte, want ook de ruimte in Drenthe is verdeeld, om daar zorgvuldig mee om te gaan: ruimte voor de landbouw, ruimte voor natuur, ruimte voor recreatie, dat is de afweging die wij hier met elkaar horen te maken. En nogmaals, Drenthe neemt haar ambitie als het gaat om zon. Nog een keer: de gemeente is aan zet. Ja, u had ook

nog een vraag over die functiewijziging van de recreatieparken mevrouw Slagt, maar het is zonder meer duidelijk dat als we een park omvormen naar een woonbestemming, dat er gekeken wordt naar compensatie voor eventuele natuurdoelen en dat is in het NNN-netwerk en dat is veel groter dan alleen de Natura 2000- gebieden en daar wordt zorgvuldig naar gekeken, zoals ook de beantwoording is op de Natuur en Milieufederatie die namens de Terreinbeherende Organisaties de vraag gesteld heeft, maar er is geen verschil van mening over, maar we vonden het niet noodzakelijk om daar nog scherper in te zitten, omdat het gewoon bestaand beleid is dat we ook uitvoeren en waar ook naar gekeken wordt. Maar uw opmerking heb ik goed gehoord. Maar nogmaals, het zit volledig in onze regelgeving. De heer Neutel, volgens mij zijn we het erover eens dat dit een vertaling is van beleid, maar ook van het beleid dat we de vorige keer ... Weidewinkels eruit, daar zijn we het over eens. Mevrouw Zuiker, ik heb daar denk ik genoeg over gezegd. Ik denk niet dat we het eens worden. Ik was het wel eens met de inbreng van de heer Bosch hoe wij denken Drenthe achter te laten. Tegelijkertijd snap ik en volgens mij deelt ook iedereen die zorg wel over het klimaat, maar we zullen ook moeten kijken hoe we het ruimtelijk hier met elkaar goed inrichten. Dat is een beetje denk ik waar het hier om gaat vandaag.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Daar wil ik graag een vraag over stellen, want weet u hoeveel hectare er nodig is om de energie voor Drenthe in Drenthe op te wekken met zonnepanelen?

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: U vraagt wanneer we al onze energie in Drenthe zouden willen opwekken voor eigen gebruik?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ja.

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Ik heb dat niet scherp, maar ik denk dat het er ook van afhangt. Wij zijn natuurlijk ook bezig met elektrificatie van heel veel zaken. Als wij met elkaar van het gas af willen, als wij met elkaar vanuit de brandstof naar elektrisch rijden willen, dan zullen we nog wel een hele opgave hebben met elkaar om dat te doen. Tegelijkertijd denk ik dat er ook voortschrijdend inzicht is hoe we met elkaar energie gaan opwekken en ik denk dat het niet verstandig is anno 2021 om nu maar te zeggen: laten we heel Drenthe maar openzetten, want de grond is hier relatief goedkoop. Ik heb aandacht voor het landschap. Nogmaals, dat is ook mijn verantwoordelijkheid waarvoor ik hier zit, en dan heb ik niet scherp ..., dan denk ik dat Drenthe nu voor nu en ik heb al gezegd: het is niet statisch, het is dynamisch, maar dat we nu meer onze verantwoordelijkheid nemen in Drenthe als het gaat om die landelijke opgave.

Mevrouw Zuiker: Mag ik daar wat over zeggen?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Het feit dat u al zegt dat wij nu al heel veel aan onze opgaven doen en dat er inderdaad een bepaalde hoeveelheid hectare kan en dan kan er ook nog heel veel op het dak,

betekent al dat u aangeeft dat ons landschap en onze gronden helemaal niet allemaal nodig zijn om zonne-energie op te wekken. Dus dat is hier elke keer in deze Staten een vals argument, dat heel Drenthe vol zal worden gelegd met zonnepanelen. Dat is helemaal niet aan de orde. Dat was mijn opmerking.

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, volgens mij heeft ook niemand dat gezegd. De vraag is even: in hoeverre vinden wij het verantwoord dat Drenthe wél met zonneparken wordt vol gezet of in ieder geval voor een deel wordt vol gezet of in sommige gebieden wordt vol gezet? Laat ik het anders formuleren, ik krijg nog wel eens de opmerking als je over de A37 rijdt, dat er ook bij Hoogeveen best wel veel zonnepanelen geplaatst worden en op sommige plekken kan het en daar kunnen we verschillend over denken. De een vindt een windmolen mooi, de ander vindt het lelijk. Het enige wat ik zeg, we kunnen niet blazen en het meel in de mond houden. Als we duurzame energie willen opwekken, zal ons landschap aan verandering onderhevig zijn. Alleen moeten we dat hier met een verstandige en op een goede wijze inpassen in ons landschap. Daar maak ik mij sterk voor en daar maken onze mensen in dit huis zich sterk voor.

De voorzitter: Mijnheer Brink, u heeft nog 45 seconden over voor de beantwoording van de overige vragen. Doe uw best.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, Panorama Drenthe heb ik alles van gezegd. We zijn voor Zon op Dak. Die 140 vierkante meter is overgenomen uit de RES en ik denk ja, u noemt dat als we nu vijf huizen hebben, dan zou 140 vierkante meter niet genoeg zijn. Ik heb op dit moment de indruk dat je daar voor 90% veel mee afdekt. Voor kleine energiecoöperaties is trouwens ruimte in die ontheffingsmogelijkheid voor lokale energievoorzieningen. Dus daar kan in worden voorzien. Ik kijk even richting de heer Bosch. Doelstelling, eerst daken, alles nodig, daar heb ik iets over gezegd.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter?

Gedeputeerde Brink: daar gaan de gemeenten over als het over clustering gaat.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Nu heeft de gedeputeerde enige mazzel dat hij meer dan 45 seconden heeft als ik een interruptie pleeg, maar even als reactie op uw kort door de bocht antwoord wat de 140 vierkante meter betreft. Ik begrijp dat het een afgeleide uit de RES is en waar het ons om gaat is niet zozeer moeite met die 140 vierkante meter, maar wel wanneer er particuliere verzoeken zijn als het gaat om een combinatie van panden bijvoorbeeld, dat er niet een hele bureaucratie doorlopen moet worden om aan de ontheffing te voldoen. En zou u dan daar nog even een keer naar willen kijken of misschien met een sleutelbepaling erin of zo dat dat inderdaad beoogd wordt?

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik denk dat we het over de uitgangspunten die u noemt wel eens zijn. Als een aantal particulieren met huizen met een rieten dak, waar zon niet wenselijk op is, op een verstandige manier op een goede plek invulling kunnen geven om toch hun eigen

energie op te wekken, dan wil ik best even kijken of ik met een eenvoudige zin dat nog tussen nu en het vaststellen van deze POV kan aanpassen. Volgens mij hebben we dezelfde intentie, maar het is ook zo: een uitzondering is een uitzondering, dus ik wil daar wel zorgvuldig naar kijken en ik wil de vraag in ieder geval neerleggen hier bij onze juristen die ernaar kijken. Maar ik denk dat we het op grote lijnen eens zijn. Zo is volgens mij dit stuk ook bedoeld. Voorzitter, ik heb iets gezegd over de sterke steden en over onze binnenstedenproblematiek. Volgens mij heeft de heer Bosch daar voldoende over gezegd. We zijn het erover eens. Wat kan er nog wel? Welke winkels horen in de binnenstad en ik heb u horen zeggen wat u ervan vindt en volgens mij passen wij onze regels daarop aan en is dit ook onze intentie. Het blijft een uitzondering, verdere aanpassing is een technische aanpassing vanuit de EU-regelgeving. Dus het is bestaand beleid dat we nu dus aanpassen. Dan de heer Vorenkamp. U hebt veel vragen gesteld over winkels. Ik heb gezegd dat ik daarop terugkom. Voorzitter, volgens mij heb ik de vragen in de eerste termijn beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Brink.

De heer Vorenkamp: Voorzitter?

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, kan het ook wachten tot de tweede termijn?

De heer Vorenkamp: Ik had ook vragen gesteld. Niet alleen over de detailhandel, maar ook over de zonne-energie, in ieder geval over de participatie. Ziet mijnheer Brink nog mogelijkheden om dit aan te scherpen?

De voorzitter: Mijnheer Brink.

Gedeputeerde Brink: Als dat van de voorzitter mag? Voorzitter, participatie heb ik iets over gezegd. Ook daar hebben we hier iets over vastgesteld en dat is ook verwerkt. Dat is ook de basis waarop wij werken. Wij toetsen plannen aan participatie. Wij toetsen plannen of men het proces van participatie op een eerlijke, en dat is wel heel belangrijk, en een goede wijze heeft gevoerd om te kijken hoe je burgers erbij kunt betrekken. Aan het eind van de rit kunnen we burgers niet verplichten te participeren, dus als er een goed proces gevoerd is en een eerlijk proces met de omgeving om te kunnen participeren, maar de omgeving doet niet mee, dan kan dat geen reden zijn om een zonnepark af te wijzen.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, als u het mij toestaat? Er is nog iets gevraagd over die transformatie door de heer Vorenkamp. Als u het goedvindt? Wat wij willen voorzitter, het transformeren van een park, dat gaat over de waarde, maar over de eigendomssituatie van een huis dat in principe niet bedoeld was om in te gaan wonen. Het college vindt en ik vind dat je daar zorgvuldig naar moet kijken, één park, één plan, maar een stacaravan of een chalet is geen bouwwerk in de vorm van een huis en wij vinden dus dat het ook wel op een huis moet lijken. Het moet straks ook voldoen aan de bouwvergunning en aan de Bouwwet en hoe je een huis moet inrichten en dat zal voor een stacaravan of een chalet lastig worden en ik vind ook nogmaals dat we daar terughoudend mee moeten zijn, want ik kan u ook melden: een aantal parken hebben we inmiddels getransformeerd, want het waren geen vakantieparken en het worden geen vakantieparken en dan moet je je beleid daarop aanpassen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Brink, voor de beantwoording van de eerste termijn. Dan kijk ik nu rond of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Vorenkamp? Niet. Mijnheer Mäkel? Niet. Mevrouw Zwaan? Niet. De heer Neutel? Niet. Mevrouw Slagt? Ja. Mijnheer Pruischer? Niet. Mevrouw Kleine Deters? Wel. De heer Bosch? Wel. Mevrouw Zuiker? Ook. Dan begin ik nu met mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Ik wil even terugkomen op de opmerking die steeds wordt herhaald en ook wel weer wordt ontkend, maar er wordt steeds gezegd dat Drenthe zal worden volgelegd met zonnepanelen, maar dat is absoluut niet aan de orde. Want van het gas af kan je heel goed met Zon op Dak. Elektrificatie van het wagenpark kan ook heel goed met Zon op Dak. Dus waar we voor moeten zorgen is dat Zon op Land goed landschappelijk wordt ingepast en het argument van de inspreker was dat als je gaat sturen op hectares dat dat de verkeerde prikkel geeft aan ontwikkelaars van zonneparken. Ik zou graag willen dat de heer Brink daar nog een reactie op kan geven. En tot slot wil ik zeggen dat het overdragen van een mooi Drents landschap absoluut heel belangrijk is voor de toekomstige generatie. Maar een leefbare aarde is voor de toekomstige generatie nog veel belangrijker. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over naar de Partij van de Arbeid, de heer Bosch.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Bij dat laatste wil ik mij eigenlijk volmondig aansluiten. Een ander punt is dat wij het belangrijk vinden dat participatie mogelijk blijft, dat lokaal eigenaarschap mogelijk is. Maar we vinden ook dat ons Drentse landschap niet bedoeld is om via lage grondprijzen, de winsten van grote bedrijven of externe investeerders te maximaliseren door het maximaliseren van het gebruikte grondoppervlak. Dat is punt één. We staan daarin wel op één lijn dat we zeggen: we moeten kijken hoe we via een goede energiemix onze doelstellingen kunnen bereiken. Dan nog een laatste punt. Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging om in ieder geval schriftelijk verduidelijking te geven welke branchegroepen nu precies waar toegestaan worden onder de nieuwe POV. Mijn enige vraag is wanneer we deze schriftelijke verduidelijking tegemoet mogen zien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Ik zal op beide even weer reageren. Wat betreft de reactie op de vraag van programma Panorama Drenthe, dank daarvoor. Dan kiezen we voor dezelfde insteek. Wat betreft maximering 140 vierkante meter en de mogelijke uitzonderingssituatie, waarbij dan sprake is van betere inpassing in het landschap. Nou zijn wij benieuwd of de gedeputeerde met een soort kapstokonthefing zou kunnen komen en dat horen we dan graag voor de PS-vergadering, waarin we hier de besluitvorming over het voorstel moeten plegen.

De voorzitter: Dank u wel. En dan als laatste mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, wij vonden het heel fijn te horen dat GS probeert zorgvuldig met de ruimtelijke ordening om te gaan en we hebben nog één resterende vraag. Zou GS een toezegging willen doen om het uitruilen van hectares tussen gemeenten mogelijk te maken binnen de totale maximering? Dit natuurlijk in afstemming met de gemeenten.

De voorzitter: En u was stiekem toch niet de laatste, want de heer Pruischer steekt alsnog zijn vinger op. Dus ik geef u het woord. De heer Pruischer, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Want ik moest toch nog even kauwen op wat juridische teksten. Dat is toch ook wel weer een leuk dingetje om te doen. Hè, mijnheer Mäkel? Maar de verwarring zat hem dus inderdaad in de toelichting, want in de nota van antwoord hebben we kunnen lezen dat heel lid 1, onderdeel c is gewijzigd, maar in de toelichting wordt dat verder niet uitgewerkt. Dus vandaar de verwarring en ik zou toch wel willen bepleiten dat in de toelichting ook dat criterium dan duidelijk wordt toegelicht. Dus ik hoor graag of dat nog mogelijk is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Brink en u heeft vier minuten voor uw beantwoording.

Gedeputeerde Brink: Over participatie zijn we het eens en u hebt het beleid hier goed vastgesteld en ik weet hoe u als Staten hecht aan participatie en ik heb daar voor mijn gevoel iets over gezegd, de heer Bosch begon daar in tweede termijn over. Wij toetsen aan participatie, aan proces en aan eerlijkheid van het toezicht, want ik denk dat dat het belangrijkste is, participatie, om mensen mee te laten doen. Wat niet echt aantrekkelijk is zal niemand doen, maar als het een eerlijk iets is, dan vind ik dat het dan ook aan de omgeving zelf is om mee te participeren en dat kun je ook niet verplichten. Dat is één. Voorzitter, dan kijk ik richting mevrouw Kleine Deters om te kijken wat ik kan doen om iets te verzinnen, zeg ik dan maar even, maar wat wel wettelijk kan om die ontheffing te kijken hoe je met een cluster van huizen, waar eventueel geen zon op kan om toch eens te kijken hoe je daar iets mee kan. Ik kan dat niet toezeggen. Ik kom daarop terug en als er een wijziging in zit, zullen we dat ook melden in het Statenstuk wat dan voorligt, maar ik kan dit niet toezeggen. Als het er niet in staat, dan is de afweging ook aan u, maar ik wil wel mijn best doen. Voorzitter, dan de heer Pruisscher. Ik zou willen vragen: kunt u nog een keer de vraag toelichten.

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter. In artikel 2.24a, lid 1, sub c wordt verwezen naar ... ik haal die nummers zo door elkaar. Ik zal het er ook even bij pakken, artikel 2.24, lid 2, maar in de toelichting wordt dat onderdeel c niet uitgewerkt. Daar ontstond nu juist de verwarring. Dus de vraag is of 2.24a, lid 1, sub c ook in de toelichting kan worden toegelicht.

De voorzitter: De heer Bijl.

De heer Pruisscher: Die is er niet.

De voorzitter: Excuses, de heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, volgens mij is de toelichting hetgeen zoals het bedoeld is. Als daar discrepantie tussen zit, dan gaan we daarnaar kijken en als ook daar een wijziging plaatsvindt, zal ik u dat mededelen. Dat lijkt mij de verstandigste weg. Voorzitter, dan mevrouw Zuiker. Ik had eerst opgeschreven en ik zeg het maar heel eerlijk: ik neem kennis van hoe u ziet dat wij met elkaar om moeten gaan. Aan de ene kant de klimaatverandering en aan de andere kant de landschappelijke invulling als het gaat om inpassing van zon. Ik wil nogmaals benadrukken dat wat wij als college uitvoeren is wat hier in deze Staten is vastgesteld. Wat u hebt vastgesteld, waar een meerderheid van deze Staten met elkaar vindt hoe wij om moeten gaan om te kijken wat we aan Zon op Land willen, als bijvangst zeg ik maar even, want het is vanuit de ruimtelijke ordening hier vertaald, maar de bijvangst moet ook zijn dat we gemeenten en dat we iedereen

stimuleren, want dat ligt ook een beetje aan het artikel waar de heer Pruisscher net op doelde, dat het ook in evenwicht moet zijn en dat het niet alleen maar Zon op Dak is, dat we niet alleen maar gaan voor het goedkoopste, maar dat we ook gaan voor kwaliteit en dat we ook gaan voor Zon op Dak. Dat is ons uitgangspunt. Dit moet ook een beetje naar onze netbeheerders blijken, dat we zeggen: wilt u in Drenthe nog iets doen, kijk dan eerst maar eens naar daken en dan moet er toch een verfijning in het net komen. Om alleen maar grootschalig aan te sluiten in ons landschap, gaat ons college en ik denk ook de meerderheid van uw Staten, en dat was de motie Zon op Dak, te ver. Dat is de opvatting van de Staten en die deel ik. Nogmaals, zorgvuldig omgaan met landschap. Ik heb al gezegd: we delen met elkaar de opvatting dat we naar een andere energievoorziening gaan en dat we de RES respecteren en dat je niet kunt blazen en het meel in de mond houden. Dus ons landschap zal zowel met wind als met zon gaan veranderen, maar dat moeten we op een nette en goede wijze doen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik denk dat het wel duidelijk is dat dit als een B-stuk naar de PS-vergadering van 29 september gaat.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, heb ik iets gemist?

De voorzitter: Mevrouw Slagt, wat heeft u gemist? Het antwoord op mijn vraag of niet? Ik zag niet dat u uw hand opstak nadat de heer Brink klaar was, dus vandaar dat ik overging tot mijn conclusie, maar wellicht dat u de vraag nog een keer kort kunt stellen, zodat de heer Brink daar een antwoord op kan verzinnen.

Mevrouw Slagt: De vraag was: zou GS een toezegging willen doen om het uitruilen van hectares tussen gemeenten mogelijk te maken binnen de totale maximering en dit natuurlijk in afstemming met gemeenten.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, volgens mij staat in de RES dat het zou kunnen, maar dat verzoek heeft ons nog niet bereikt, dus tot nu toe is dat nog niet aan de orde geweest. Maar laat ik het zo stellen, ik kan op zich ..., het maximum is nu per gemeente. Als er een verzoek komt ... Ik heb niet helemaal scherp of het er nou goed in verwoord zit, maar ik zou het wel in overweging willen nemen en in die zin ook desnoods bij u terug willen leggen als een dergelijk verzoek komt. Maar ik vind het aan de gemeenten.

Mevrouw Slagt: Wordt dat dan veranderd in de Verordening?

Gedeputeerde Brink: Volgens mij voorzitter, wat ik net terugzie is dat gemeenten dit niet willen, maar daarom hebben ze ook een eigen ambitie per gemeente vastgesteld, maar ik zou antwoord geven op uw vraag om dat nog even goed te verifiëren wat ook de inzet van de gemeenten is. Mijn beeld is als buurgemeenten heel dicht bij elkaar zitten, let wel: ik zoek alleen maar naar een goede landschappelijke inpassing, het gaat mij niet om het meten van een hectare meer of minder. Aan het eind van de rit en dat geldt ook voor een zonnepark, het moet een afronding zijn. Je kunt dat met landschappelijke inpassing doen, maar een perceel moet erin passen. Laten wij elkaar hier niet op een hectare afrekenen. We willen dat op een nette en goede manier doen. Dat is de essentie hoe ik probeer die ruimtelijke ordening in te vullen. Maar ik geef u antwoord op uw vraag hoe de gemeenten daarin zitten, want dat wil ik respecteren, dat is ook constant in deze zaal het vertrekpunt geweest.

De voorzitter: De heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Het kan aan mij gelegen hebben hoor. Ik kijk ook even naar de heer Vorenkamp, maar heb ik al een bericht van u gekregen mijnheer de gedeputeerde, over wanneer wij die schriftelijke toelichting over die branchering en wie wat waar tegemoet kunnen zien?

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Binnen een week.

De voorzitter: Hij is ermee bezig. Duidelijk antwoord. Dan stel ik voor dat we eventjes vijf minuten gaan schorsen. Nee, geen tien dat is echt te lang. We doen zeven minuten, dan kom ik u een beetje tegemoet. Zeven minuten. Ik zie u weer om 16:04 uur. Mooi getal. Tot zo.

11. Instellingverordening Commissie Leefomgeving; Statenstuk 2021-18

De voorzitter: Wilt u allemaal weer uw plaatsen innemen. Dan gaan we nu over naar het laatste Statenstuk van vandaag en dat is agendapunt 11, de Instellingsverordening Commissie Leefomgeving, Statenstuk 2021-18. En wie mag ik noteren als woordvoerder bij dit agendapunt? Mijnheer Neutel, CDA. Even kijken De heer Van Liempd, GroenLinks, De heer Koopmans, PVV, mevrouw Zwaan. Dit belooft veel goeds. Mijnheer Van Liempd GroenLinks, gaat uw gang.

De heer Van Liempd: Dank u wel. Compact inderdaad, heerlijk. Voorzitter, ook voor GroenLinks is het mooi dat er een Commissie Leefomgeving is en dat die wat meer rol krijgt. Het voorliggende stuk is wat ons betreft dan ook vooral een formaliteit. Toch wil ik er een paar woorden aan wijden en vooral een suggestie meegeven. Zou het college willen overwegen om de Commissie Leefomgeving als denktank te gebruiken voor de grote ruimtelijke opgaven die samenhangen met onderwerpen als stikstof, klimaat en biodiversiteit en mogelijk nog meer? Deze grote kwesties gaan een forse impact hebben op onze leefomgeving en kunnen geholpen worden met wat extra denkkracht. Het is duidelijk dat ze al zelf met onderwerpen aan de slag kunnen gaan. Toch zou het mooi zijn als het college de cieL actief om advies vraagt over deze grote kwesties. Ik ben benieuwd hoe ons college daarnaar kijkt. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Neutel, CDA.

De heer Neutel: Dank u wel, voorzitter. De CDA-fractie is het eens met het stuk, maar het geeft ons wel even de gelegenheid om over de Commissie Leefomgeving nog even onze waardering uit te spreken, want het is inderdaad een waardevolle commissie die de mogelijkheid heeft om de vinger op een zere plek te leggen en dat is soms gewoon nodig. Ze geven onafhankelijk advies en ze hebben een afstandelijke manier van kijken en dat is heel goed om bijvoorbeeld ook tunnelvisie te voorkomen en daarom zijn wij erg blij met de Commissie Leefomgeving en ook de manier waarop zij zich presenteren. De ansichtkaartjes zijn altijd erg leuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De PVV, de heer Koopmans.

De heer Koopmans: Dank u wel. Wij zijn het in grote lijnen wel eens met dit voorstel. Alleen hebben we eigenlijk twee opmerkingen bij de artikelen die gaan over de samenstelling van de

commissie. Het ene is dat wij eigenlijk zouden willen dat alle geïnteresseerde inwoners van Drenthe in principe kunnen solliciteren via een openbare procedure. En dat eigenlijk op het eind dat er een voordracht is dat GS, sorry, dat PS op voordracht van GS de kandidaten gaat benoemen in de functie. Daarmee wordt het totaal wat transparanter en misschien komen er nieuwe ideeën boven. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Tenslotte mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel, voorzitter. In principe kunnen wij wel een beetje aansluiten bij de opmerking die de PVV zojuist maakte op het laatste item. Inderdaad, de Commissie Leefomgeving, een separate verordening. Op zich is daar niets mis mee. De aanstelling van de leden van de commissie vinden wij inderdaad een bijzonder proces. Dus daar horen we dan ook inderdaad wat meer over van de gedeputeerde en ook inhoudelijk over de werkwijze van de commissie, want dat is ons ook nog niet helemaal duidelijk. Dus als de gedeputeerde dat zou willen toelichten.

De voorzitter: Dank u wel. Daar horen we vast meer over, want ik geef nu het woord aan gedeputeerde Brink en u heeft negen minuten voor uw beantwoording in eerste termijn.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, met altijd het risico dat je het niet gaat halen, maar ik ga ervan uit dat wij dat gaan redden. Dank u wel. Voorzitter, allereerst dank voor de steun. Ik ga er maar vanuit, dat de fracties die niet spreken het eens zijn met deze, in die zin technische wijziging om die commissie wel te laten bestaan en dat we wel waarde hechten aan de adviezen die zij geven en er werd terecht door iemand van u opgemerkt: het zijn gevraagde dan wel ongevraagde adviezen. Het zijn mensen die in die zin wel middenin de samenleving staan, maar als het gaat om ruimtelijke ordening maar ook maatschappelijke vraagstukken hun sporen hebben verdiend. De GroenLinks-fractie vraagt of we ze kunnen gebruiken voor een aantal maatschappelijke vraagstukken. Ik pak er toch maar één uit, de stikstof. Ik kon niet alles zo snel meeschrijven. Ik moet heel eerlijk zijn, dat ik niet weet, ik zou bijna zeggen, ik kijk maar naar rechts of dat een oplossing is. Het gaat natuurlijk met name om ..., ja, stikstof kan een ruimtelijk vraagstuk zijn, maar tegelijkertijd liggen daar natuurlijk hele berekeningen onder van depositie en emissie van bedrijven rond natuurgebieden. Nou ja, ik heb die nog niet helemaal scherp. Voorzitter? Wat ik wel zeg, vandaag hebben we het even over zo'n Panorama Drenthe gehad en ik denk dat deze commissie wel een rol kan spelen bij de ruimtelijke vraagstukken die er breed in onze provincie leven en die we dus ook met elkaar gaan behandelen.

De voorzitter: Mijnheer Brink, u heeft een interruptie van meneer Van Liempd van GroenLinks.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Ik snap dat de gedeputeerde wat moeilijk kan duiden hoe bijvoorbeeld in het stikstofverhaal zo'n commissie van toegevoegde waarde kan zijn, maar ik kan dat wel even toelichten. We zien natuurlijk dat er opkoopregelingen plaatsvinden, dat er in de randzones allerlei beleid gaat landen. Recent kwam er natuurlijk een verplichte opkoop in het nieuws. Of dat ervan gaat komen, moeten we nog maar zien, maar er zal ruimtelijk heel wat gebeuren. De Commissie Leefomgeving zou bijvoorbeeld ons kunnen helpen door na te denken over hoe zo pijnloos mogelijk voor ook de agrarische sector maatregelen genomen kunnen worden, zodat toch aan de kritische depositiewaarde van de gebieden voldaan kunnen worden. Dat is best een complex vraagstuk met een grote ruimtelijke impact.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, mijn buurman zit er niet, ik kijk even naar rechts, maar kijk als het over stikstof gaat en ik durf aan dat ik inmiddels dertig jaar ervaring heb in stikstofbeleid en ammoniakreductieplannen, ook in dit huis en ook landelijk. Waar het natuurlijk om gaat bij stikstof is, maar nogmaals ik wil niet op de stoel van mijn buurman gaan zitten, maar gaat het over vergunningen van bedrijven, dan wel opkoop van bedrijven en met name over de inrichting van bedrijven en niet zozeer over de grond, tot nu toe is het kabinetsbeleid ook geweest dat de grond niet hoeft te worden gekocht. Daar kun je over redetwisten, ik weet dat er andere beelden zijn, maar dan praat je wel over een soort landelijk ..., er zijn natuurlijk kavelruil gebieden, dus daar kun je het met elkaar over hebben, maar dat is voor mijn gevoel iets wat in die Omgevingsvisie thuishoort, maar even losstaat van de stikstofproblematiek, want de stikstof ligt niet op de grond, maar op de inrichting. Daar zoek ik even naar en ik snap wat u bedoelt. Als er reuring in het landelijk gebied komt, dan kun je komen tot een andere invulling, maar dat is niet de insteek waar deze commissie zich mee bezig houdt. Voor mijn gevoel is dat echt een Omgevingsvisie die daar een antwoord op moet geven en ik heb net al gezegd: daar zou je de commissie bij kunnen gaan gebruiken. Nog sterker, het lijkt mij wenselijk dat we ze daarbij gaan gebruiken. Ja, dan richting de PVV. Volgens mij is het een procedure als wij een lid van de commissie vragen dat iedereen daar op kan solliciteren. Maar de bevoegdheid zou ik toch wel bij GS laten. Dat zijn wat mij betreft bevoegdheden die door GS, op voordracht van GS, maar door PS worden vastgesteld en dat is ook nu zo. Dus in die zin wordt die wel behandeld, maar iedereen kan daar zo op solliciteren, dan wel zich melden om mee te doen aan de Commissie Leefomgeving. Maar ik denk wel dat het verstandig is dat je past bij de huidige, creatieve vrijdenkers- mentaliteit die ook in deze commissie heerst.

De voorzitter: De heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Ik ben ervan overtuigd dat u gelijk heeft, maar waar vind ik dat?

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Als het goed is, maar dan moet ik ook even kijken, want er is een artikel hoe wij de commissie samenstellen en hoe de samenstelling is. In artikel 2 is volgens mij geregeld hoe wij de benoeming van deze commissie doen. Dus dat zou u kunnen terugvinden. Voorzitter, dan de laatste van mevrouw Zwaan, die vraagt: wat doet de commissie nu en wat is er de laatste tijd gebeurd? En dan kan ik wel melden dat de commissie bijvoorbeeld op verzoek van de gemeente Meppel gekeken heeft naar een soort procesaanpak van de Omgevingsvisie in Meppel. Misschien wordt de heer Van Liempd daar wel mee bediend. Er zijn natuurlijk constant veranderingen in het landelijk gebied. Daar kijken ze wel degelijk naar. Dat kan dus ook ongevraagd dat men daar wel advies over geeft, maar we moeten oppassen dat we het hier niet te ingewikkeld maken en ik denk dat mijn buurman straks nog iets gaat zeggen over stikstof volgens mij, maar dat is al ingewikkeld genoeg met alle reuring die er is. Dus ik denk dat we daar ook even de verantwoordelijkheid moeten laten. Maar ze kijken wel naar landschappelijke inpassing zonneparken. Hoe ga je daar mee om? Vitale Vakantieparken hebben ze om een mening gevraagd. Hoe zou je daarmee om kunnen gaan? We hebben het net over transformatie gehad, over een Excellentie Programma. Kortom, op dat soort vragen geeft een commissie antwoord. Dat is nogmaals gevraagd en ongevraagd, maar het zijn waardevolle adviezen. En ik kan u melden dat de commissie op 24 november ook een werksessie heeft met u als Staten om meer zicht te geven op het werk van deze commissie. Voorzitter, volgens mij heb ik de vragen behandeld. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Ik kijk rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Even kijken, de heer Koopmans ja en de heer Van Liempd is een ja, de heer Neutel niet en mevrouw Zwaan ook niet. De heer Van Liempd, gaat uw gang.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde niet zo bereidwillig in het gebruiken van de cieL als denktank voor de ruimtelijke opgaven. De redentie op het gebied van stikstof is wat mij betreft niet valide. Er wordt wel degelijk gekeken naar opkoop van gronden, ook in de randzones, maar daarnaast heb ik ook klimaat en biodiversiteit genoemd en dan gaat het bijvoorbeeld ook over het afronden van NNN. Dus nogmaals, ik snap dat de gedeputeerde misschien niet snel genoeg heeft mee kunnen schrijven, hopelijk nu in de herhaling wel. Ik blijf van mening en mijn fractie blijft van mening dat de cieL daar een belangrijke bijdrage aan zou kunnen leveren in deze vraagstukken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Dank u wel. Ik kijk eventjes naar artikel 2. Daar staat: Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten benoemen gezamenlijk de voorzitter et cetera, voor de periode van vier jaar en leden van de Staten en dergelijke kunnen geen lid zijn van de commissie. Er staat niets over hoe de commissie samengesteld wordt. Dus ik mis het even.

De voorzitter: Mijnheer Brink, voor de beantwoording van de vragen in tweede termijn twee minuten.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, eerst maar even de eerste vraag van de heer Van Liempd, want het is inderdaad een kwestie dat het niet alleen over stikstof ging en u noemt inderdaad biodiversiteit, maar ook klimaatverandering. We zouden veel van die maatschappelijke vraagstukken daaronder kunnen laten vallen. Ik heb net al gezegd dat sommige zaken heel complex zijn en nogmaals, ongevraagd kunnen ze natuurlijk sowieso advies geven en het is ook aan de portefeuillehouder om te zeggen, en in dit geval moet ik dan naar rechts kijken, de heer Jumelet, om te kijken als de intentie is of als wij behoefte hebben aan de creativiteit van de commissie cieL om invulling te geven aan, indien dat aan de orde is en dat er een transformatie plaatsvindt rondom een natuurgebied, maar we hebben trouwens ook nog de Commissie Landelijk Gebied, de CLG die daar iets van zou kunnen vinden, want dan is de commissie cieL daar zeker toebered. Dus het is niet dat het niet mag en niet kan. De vraag is even of het aan mij is om dat te doen. Daar zit denk ik ..., u noemt het, ik wil hem ook wel meegeven en mijn collega zit hier, maar als de commissie cieL daar een waardevol iets aan kan gaan doen, dan kan dat zeker van waarde zijn. Laat dat helder zijn. Het zijn mensen die inderdaad anders denken, een beetje out-of-the-box, een beetje creatief, soms ook wel wat durven, zodat wij als provincie daar ons voordeel mee kunnen doen en daarom heb ik ze ook benoemd voor de opgave die er straks zit in onze Commissie Landelijk Gebied. Voorzitter, als het gaat om de vraag van de PVV. Ik zie hem wel als heel technisch. Ik heb al gezegd: u stelt vast, het college draagt voor. Wij kijken naar verschillende disciplines die in de commissie horen. Dat gaat ook in samenspraak met de secretaris van de commissie. Ik heb op dit moment geen aanleiding dat dat niet goed loopt. Wie erin zitten? Volgens mij is dat een mooie mengeling van alle disciplines, van alle zaken die eigenlijk in een commissie vertegenwoordigd zouden moeten zijn, dan is het een mooie samenstelling en dan denk ik dat dat goed loopt. Maar iedereen kan zich aanmelden om te zeggen: ik zou graag lid willen zijn van de commissie cieL en dan zullen wij met een voordracht komen die u benoemt. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Brink. Ik kijk even rond. Kunnen we dan misschien concluderen dat dit als een A-stuk naar de PS-vergadering kan gaan? Is er iemand die daartegen is? De PVV? Ja, u heeft bezwaren? Kunt u het ook afdoen met een stemverklaring of zegt u: nee, we willen het echt als een bespreekstuk in de vergadering behandelen.

De heer Koopmans: Daar moet ik even ruggespraak over houden, dat lukt nu niet.

De voorzitter: Kunt u het wellicht in het presidium aangeven of u al dan niet tot ...?

De heer Koopmans: Het wordt gewoon een A-stuk.

De voorzitter: Het wordt een A-stuk. Fantastisch. Vriendelijk bedankt. Ook dank aan de heer Vorenkamp.

12. Stikstof

De voorzitter: Agendapunt 12, stikstof. Op verzoek van gedeputeerde Jumelet komt het onderwerp stikstof regelmatig terug op de agenda van de commissie OGB om de stand van zaken met de commissieleden te delen. En het is weer zo ver, dus ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. En ik heb inderdaad wat meer tijd gekregen om dit toch nog even voor te bereiden. Er zijn een aantal zaken die van belang zijn om aan u mee te geven. In ieder geval is het van belang u te melden dat we op 22 september weer een uur hebben afgesproken, dat is dan buiten de commissievergadering om, om met elkaar van gedachten te wisselen. Misschien is dat toch wel even, en dan noem ik het maar even het ventiel om wellicht dingen die hier zo even kort worden genoemd, om die dan wat uitgebreider te kunnen bespreken, want er is best wel weer veel nieuws verschenen en dan kan het ook zo zijn dat daar ambtelijk weer wat meer kleuring kan worden gegeven aan wat er op dit moment allemaal speelt. Ik zal een opsomming doen die niet volledig is, maar wel een opsomming naar aanleiding van brieven die uit het kabinet zijn gekomen, uit de ministerraad zijn gekomen. Die gaan over de stikstofproblematiek, de stikstofoplossing wellicht zelfs. Maar laten we in Drenthe beginnen. We hebben met elkaar het Programma Natuur en dat weet u ook, aan de orde. We hebben ook een aanvraag gedaan voor de gelden die beschikbaar zijn. Er is € 2,2 miljard beschikbaar in 10 jaar en dat is te verdelen in porties voor drie jaar aan elke provincie en vervolgens zeven jaar aan elke provincie. Wij hebben een uitvraag gedaan voor € 72,5 miljoen. Dat noemden we toen ook de Specifieke Uitkering, de SpUk. Die hebben we u toegestuurd, dat is dat boekwerkje Uitvoeringsprogramma Natuur. Ook daarin staan hele mooie foto's trouwens over de natuur. En midden in de zomer is het bericht gekomen dat daar goedkeuring op is gekomen en dat de provincie Drenthe dus € 72,5 miljoen krijgt en inmiddels is dat beschikt en we zullen dit jaar, maar ook volgend jaar en het jaar daarop hard aan het werk moeten gaan om alles wat we in dat boekje hebben opgeschreven te gaan uitvoeren. Ik noemde net al bij de behandeling van de Natuurvisie dat dat heel specifiek toch bedoeld is voor de natuur-herstelmaatregelen, maar die hebben natuurlijk ook direct weer betrekking op de stikstofproblematiek. We zouden zo graag dat geld ook willen inzetten buiten de natuuropgave, namelijk in het gebied daarbuiten, bijvoorbeeld dat we agrariërs mogelijk ook mee laten doen om een aantal oplossingen te bedenken, maar dat zit niet in dat programma tot nu toe, maar we hebben kenbaar gemaakt dat dat wat ons betreft wel zou moeten. Maar in ieder geval geef ik u mee dat wij daar dus het akkoord

op hebben gekregen. Dat is het eerste wat ik u graag wil meegeven, want we werken langs sporen en het eerste spoor is natuurherstel, het tweede spoor is stikstofreductie en als het gaat om het eerste spoor, is dat wat dit betreft op dit moment ook de mededeling. Dan zijn we ook bezig met elkaar in het tweede spoor en het tweede spoor is dus reductie van stikstof en dat is ook een Drents verhaal, maar we hebben het inmiddels uitgebreid naar Groningen en Friesland. We werken aan een plan om te komen tot innovatie en we hebben dat ook met de sector gedaan inmiddels en we hebben inmiddels ook een hele lijst met voorstellen van maatregelen die je laaghangend fruit zou kunnen noemen, die ook aan LNV wordt aangeboden op niet al te lange termijn, om aan te geven dat we naast zaken als opkoop- en aankoopregelingen of natuurherstel ook vanuit het noorden opteren om vooral met innovatie aan de slag te gaan. En dat is niet onbelangrijk, want er is bijvoorbeeld uit de Regeling warme sanering varkenshouderij geld overgebleven. U weet dat dat vooral in Brabant terecht is gekomen, omdat daar de meeste problemen zaten en daar zijn de meeste boeren ook voor aangewezen om daar gebruik van te maken. Dat is onderbesteding en dan wordt het geld ook voor extra aankoop beschikbaar gesteld. Maar wij hebben gezegd: bij volgende momenten willen we ook graag extra geld voor innovatie, en daarom proberen we de lobby te voeren richting het kabinet en naar de minister toe, om vanuit het Noorden, dus niet alleen Drenthe, maar inmiddels ook Groningen en Friesland, om daarop in te steken. Eén van de voorbeelden en misschien is het goed om dat hier maar gewoon te noemen, dan weet u waar we mee bezig zijn als het gaat om innovaties, is het toepassen van magnesiumchloride voor de reductie van stikstof in mest. Dat zijn ideeën, dat zijn plannen, dat wordt hier en daar al toegepast en we proberen dat onder de aandacht te krijgen om het onderzoek te doen, want dat kost geld, dan moet je proefopstellingen hebben en daaraan wordt op dit moment door Drenthe, maar zeker ook in samenspraak met Groningen en Friesland aan gewerkt.

De heer Van Liempd: Voorzitter?

De heer Van Liempd: De heer Van Liempd, GroenLinks. Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag is of de gedeputeerde ervan op de hoogte is dat de toevoeging aan mest waar hij aan refereert eigenlijk bedoeld is om in te zetten op plaatsen waar weinig mest uitgereden kan worden, om het effect daarvan te vergroten en als je het gaat gebruiken om dezelfde hoeveelheid mest die er nu wordt uitgereden te gebruiken, maar met die toevoeging wellicht minder stikstof uit te laten stoten, dat je een groot risico hebt op grotere uitspoeling en op een andere mineralenbalans in de bodem, die mogelijk later negatieve gevolgen kan hebben? Is de gedeputeerde daarvan op de hoogte?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik ga daar juist niet op in, omdat ik hem meegeef als een voorbeeld en we hebben met elkaar het onderzoek te doen om met elkaar te ontdekken of dit een begaanbare weg is. Er zijn deskundigen die zeggen dat het een begaanbare weg is. Er zijn er ook die vraagtekens hebben, maar dan is het juist goed om het heel goed uit te laten zoeken of dit een mogelijkheid is. Laten we met elkaar bijvoorbeeld dit voorbeeld mogelijk maken om te onderzoeken. Dat doen we in ieder geval in samenspraak met elkaar en we proberen daar in ieder geval invulling aan te geven. Zo zijn er meerdere, maar het voert te ver om hier nu allerlei voorbeelden te noemen, want u ziet ook dat het reacties oproept. Maar het is wel goed dat u weet dat we aan de ene kant bezig zijn met het Programma Natuur, dat heb ik zojuist genoemd, maar dat we ook met innovaties bezig zijn om dat gewoon maar blanco te proberen om te kijken of daar ook voortgang in kan komen. Dan vervolgens voorzitter, werden wij voor de zomervakantie overstelpt met brieven vanuit het kabinet. Ook zij gingen op vakantie en dachten nog

even wat brieven uit te sturen, maar ze zijn ook wel heel veelzeggend en heel veel van de inhoud. Dan heb je de neiging om ze allemaal na te lopen en te behandelen, maar ik denk dat het goed is dat ik u even het lijstje van de brieven stuur met de linkjes, zodat u de brieven terug kunt vinden en wellicht dan 22 september, zo u dat nodig vindt, daar even de gelegenheid voor hebt om daar vragen over te stellen. Ik noem de brieven wel, zodat u even weet wat er allemaal speelt. De eerste Kamerbrief die werd verstuurd net voor de zomer is een policy brief, zo wordt dat genoemd, 'Verkenning ecologische autoriteit' van 29 juni en dat is een brief die gaat over hoe eigenlijk op dit moment de wetenschappelijke kennis van het stikstofbeleid is. Dat is niet onbelangrijk om daar steeds bij stil te staan, gezien het feit dat er veel vragen zijn over die wetenschappelijke kennis. De tweede brief is de 'Kamerbrief stand van zaken Subsidieregeling sarnering varkenshouderijen'. Ik duidde daar zelf net al op. Dat is een regeling die al openstond, maar vervolgens is er geld overgebleven, met andere woorden onderbesteding en het is ook toebedeeld aan een aantal mogelijkheden om nog aan aankoop te doen. Daar is in ieder geval een brief over verschenen op 30 juni. Vervolgens is er een Kamerbrief verschenen 'Vervolgacties naar aanleiding van het eindrapport van het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof'. U merkt dat dat weer gaat over de methodiek, de modellen en het gaat over een brief van 9 juli van deze zomer. De vierde brief die is verschenen, is de 'Regeling nieuwe versie AERIUS Calculator en wijziging stikstof- registratiesysteem'. Dat is ook een brief van 9 juli. De vijfde brief is de 'Kamerbrief Stand van zaken van het Omschakelprogramma'. Dat biedt kansen voor boeren die willen omschakelen om daar een subsidie voor te krijgen en daar is een brief over verschenen. De zesde brief is de 'Kamerbrief voortgang aanpak stikstof- problematiek'. Gewoon even een opsomming vanuit het kabinet om weer te geven waar we met zijn allen op dit moment staan en wat er op dit moment allemaal speelt. De zevende brief is de 'Kamerbrief Uitwerking managementmaatregelen melkveehouderij ten behoeve van stikstofreductie' en die verscheen tenslotte op 20 juli van deze zomer. Uiteindelijk kwam er ook nog een achtste brief, de 'Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderij' die opengaat, die al eerder aangekondigd is en die verder wordt voorbereid. Voorzitter, de opsomming van acht brieven betekent dus eigenlijk dat het hele dossier eigenlijk elke keer weer vraagt om te updaten, om het zo maar even te zeggen en het lijkt mij goed om dat op 22 september te doen met de ambtenaren die op al die dossiers bezig zijn. U leest de krant net zoals ik, u ziet daar ook berichten verschijnen over de kwestie waar het hier, naast een aankoopregeling ook onteigening betreft. We hebben daar in onze provincie al van gezegd: dat ligt bij ons niet voor de hand, gezien het feit dat we in goede samenspraak met de sector, en sectoren in het algemeen, en dan hebben we het over industrie of waar het gaat over VNO-NCW, we zijn goed in gesprek met de TBO's om te kijken hoe we met elkaar die oplossing gaan vinden en wij vinden het eigenlijk heel jammer dat er vervolgens weer zo'n verhaal komt over onteigening, want dat zet ons weer op achterstand in de gesprekken, want één ding is duidelijk en dat vat ik in twee woorden samen: het gaat om vertrouwen en perspectief bieden. En als er zo'n bericht komt, dan sta je weer met 3-0 achter of misschien met wel meer nullen achter. Maar dat betekent in ieder geval dat we daar ook iets van gaan vinden. Ik heb daar zojuist ook iets over gezegd naar de pers toe, maar het zit in de lijn, zoals ik net verwoord heb, om reden dat wij het van belang vinden dat we in gesprek blijven en dat we het vervelend vinden om overvallen te worden door plannen waarvan wij als provincies niet weten en we daar wel met elkaar mee hebben te dealen als die berichten voorbijkomen. Voorzitter, wat mij betreft is dit voor dit moment het deel bijpraten en ik verwijs in ieder geval naar 22 september, de uitnodiging om inhoudelijk vooral te kijken wat uw vragen zijn. Voorzitter, tot zover.

De heer Van Liempd: Voorzitter, mag ik ...?

De heer Moes: Voorzitter?

De voorzitter: Ik wou net vragen: wie heeft er nog een aanvullende vraag voor de heer Jumelet? Dan begin ik met de heer Moes, VVD. Gaat uw gang.

De heer Moes: Dank u wel, voorzitter. Eerst een hele technische vraag: ik zag net dat 22 september een half uur gereserveerd staat voor het stikstofoverleg en u had het over een uur en is dat digitaal of fysiek? Dan even de opmerking dat we blij zijn met uw plannen voor innovatie om daar extra geld voor in te halen. En als laatste vraag: heeft de provincie Drenthe al onterechte natuur die in AERIUS stond en die door verschillende provincies al is verwijderd, heeft de provincie Drenthe ook al hectares aangegeven die onterecht zijn aangewezen? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik denk dat we dan even naar de agenda moeten kijken, want ik had voor mezelf een uur, maar dan moet we even goed kijken naar de agenda. Ja, het kan wel, maar ik heb in ieder geval in mijn hoofd zitten, dat het een uur is, maar dat lijkt me ook beter dan een half uur, dat je een uur met elkaar daarover kunt spreken, want er is veel te bespreken. Dus volgens mij moeten we even met elkaar naar de agenda kijken. Vervolgens de vraag naar de leefgebieden, want daar duidt u volgens mij op, mijnheer Moes. Minister Schouten heeft in december in de Tweede Kamer aangegeven dat percelen in landbouwkundig gebruik binnen de leefgebieden van Natura 2000 ten onrechte als stikstofgevoelig kunnen zijn aangemerkt. Er zijn een aantal aanpassingen geweest en die worden ook doorgevoerd in de nieuwe release van AERIUS in het najaar en voor Drenthe geldt dat er inderdaad op een aantal percelen aanpassing plaatsvindt, maar dat betreft kleine percelen heb ik in ieder geval begrepen. In ieder geval uit de uitkomsten van het onderzoek is dat gebleken. Het betreft de leefgebiedtypekaart bij het Bargerveen en als het goed is, worden die dan verwijderd, want dat is in ieder geval de opzet om dat bij de release van oktober ook te doen, dus volgende maand te doen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Daarachter zag ik ook nog iemand zwaaien. Dat is de heer Van Liempd van GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Allereerst hoorde ik de gedeputeerde refereren aan een heel aantal brieven. Ons verzoek is of de brieven gebundeld op het SIS kunnen komen voor 22 september. Dan hebben we het hele informatiepakket compleet. Dat zou fijn zijn. Vandaag kreeg GroenLinks een telefoontje uit een andere provincie, dat er ergens een boerderij wordt opgekocht om vergunningverlening voor gaswinning mogelijk te maken en dat baart ons zorgen. Dus de vraag aan de gedeputeerde is: is iets dergelijk in Drenthe ook mogelijk? Moeten we daarvoor vrezen? En tot slot de laatste vraag. De afgelopen week kwamen er signalen van een sterkere rijksregulatie als het gaat om de stikstofaanpak. Mijn fractie is van mening dat we dat in Drenthe niet moeten laten gebeuren en zelf met een beeld moeten komen. Het zijn tenslotte onze ondernemers, onze boeren en onze natuur. Maar mijn vraag daarbij is: kan de gedeputeerde al aangeven wat de denkrichting is voor de invulling van de omgevingswaarden uit de stikstofwet of is daar nog geen beeld van? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, waar het om opkoop gaat, ik ken dat voorbeeld niet, u overvalt me daarmee. Maar in ieder geval zal dat zo zijn. Kan dat in Drenthe gebeuren? Als een boer

zijn boerderij verkoopt, dan kan dat gebeuren, zo stel ik me dat gewoon maar voor. Ik ken het voorbeeld niet. Dus ik reageer zomaar even primair op dit voorbeeld en als het de omgevingswaarden betreft, daar wordt landelijk over gesproken. Dat wordt toegepast per provincie. Daar moeten we met elkaar kijken wat dat betekent. We zijn nog niet zover, maar ik denk dat het goed is om een signaal af te geven dat je dit probleem, dit complexe probleem van de stikstof niet in Den Haag oplost. Daar heb je de regio voor nodig, daar heb je de agrarische sector voor nodig, maar ook mobiliteit, ook economie, daar heb je alle sectoren voor nodig die ook aan die stikstofafel deelnemen, dus waterschappen, gemeenten. We zitten daarvoor bij elkaar en daarom zeg ik en dat is voor mijn rekening, maar dan vind ik het kwalijk dat je eigenlijk steeds overvallen wordt door plannen, door ideeën zoals die nu ook in de krant zijn terechtgekomen. Volgens mij los je het niet zo op. Een complex probleem los je op door juist samen te werken. En dat dat soms pijn doet hier of daar, dat is duidelijk, maar volgens mij hebben we elkaar hard nodig, dus daar zullen we steeds op acteren.

De heer Neutel: Voorzitter?

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Jumelet. Even een opmerking tussendoor. Ik hoor van de Statenadviseur dat de digitale bijeenkomst door kan gaan op 22 september met één uur van 16.00 tot 17.00 uur. Dus dat staat bij deze ingepland. Ik had eerst de heer Duut van JA21 die een vraag wilde stellen.

De heer Duut: Ik snap dat u het vervelend vindt mijnheer Jumelet, die actualiteit rond die onteigening, maar ik heb het ook niet gedaan en het is er wel en dat roept dan wel vragen op. Te meer omdat ik gisteravond de minister hoorde zeggen dat in de ultieme situatie deze mogelijkheid bepaald niet door haar uitgesloten werd. Ik neem aan dat u het ook gezien heeft. Dus mijn vraag aan u is: wat zegt u vandaag? Nogmaals, ik begrijp uw frustratie. Ik zou het ook niet leuk vinden, maar het is er. Wat zegt u vandaag tegen de Drentse boeren?

De voorzitter: Mijnheer Jumelet, wat zegt u?

Gedeputeerde Jumelet: Dat we in Drenthe met elkaar een heel goed gesprek voeren en dat we met elkaar op zoek zijn naar oplossingen die vooral vanuit innovatie worden aangevlogen en vervolgens heb je te maken met een aankoopregeling die op vrijwillige basis is uitgevoerd tot nu toe. Dus we hebben op grond daarvan gesprekken en dat is wat ons betreft ook de werkwijze die wij voorstaan en als er een regeling komt van onteigenen, dan is dat het laatste van het laatste waar je aan zou moeten denken. Wij hebben hem niet bedacht en ik denk dat dat het verhaal is richting de boeren, want dat is in feite ook datgene waar het over gaat.

De heer Duut: Mag ik nog een kleine opmerking maken van de voorzitter? Dank u wel. Uw partijgenoot zei gisteravond in de Tweede Kamer: onteigening is voor ons onbespreekbaar. Daar kunt u zich dan dus bij aansluiten?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik zit hier niet namens die partij alleen maar in Den Haag. Ik zit hier namens het college en ik spreek ook namens het college. Ons college heeft steeds ook met elkaar uitgestraald denk ik, dat wij het belangrijk vinden het gesprek aan te gaan. Innovatie

is belangrijk. We willen graag de aankoopregeling uitvoeren, daar is ook helderheid over verschaft en wij nemen kennis van wat ze in Den Haag aan het doen zijn. Ik zou zeggen: schiet op met de formatie.

De voorzitter: De heer Neutel, CDA.

De heer Neutel: Dank u wel. Even als aanvulling op de heer Van Liempd. Ik heb ook gehoord dat door Vermilion een boer of boeren zijn benaderd voor de aankoop van de boerderij. Dus het speelt naar mijn gevoel wel terdege.

De voorzitter: Dank u wel voor deze opmerking. Dit was voldoende mijnheer Jumelet voor u wat u betreft?

Gedeputeerde Jumelet: Ja, voorzitter.

De voorzitter: Ik zie verder geen vragen. Dank u wel. Goed, dan is dit agendapunt wat ons betreft afgerond. Dank u wel.

13. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: Dan nu agendapunt 13, alle IPO-, SNN- en EU-aangelegenheden, de NRK en de verbonden partijen. Is er iemand die hierover het woord wil voeren? Neen.

14. Sluiting

De voorzitter: Dan ga ik over naar ons laatste agendapunt en dat is de sluiting van deze vergadering. Hartelijk dank voor mijn eerste vergadering. Heel erg fijn dat het allemaal zo goed is gelopen, dat is voor 100% aan u te danken. Dus hartelijk dank en tot de volgende keer. Dank u wel.